KA 'TIEN-LAMPHRANG

(PROLOQUE).

Sngap ko Hep, ngan ïathuh kai
Jingïathuhkhana Hyndai,
Syiem Isræl ki ïalehthma,
Angel na bneng ki wan ïada ;
Bad ki Nongïathuhlypa,
Khamtam ki por u Elija,
Phin ïohsngew u her sha neng,
Ha ki kali l'er na bneng ;
Ne ki por u Elisha,
Uba leh dak jingphylla,
Ba ki briew ki ba'm lah ngeit
Kim ïoh bám la, khmat ki peit.

Ha ka por ba u ryngkang
Wah Jordan na sha shiliang,
U dang phai naba wan on
Jaiñkup Elija u don ;
Da kata ka jaiñ b'u rah
Ia Jordan ar liang u phiah,
Bad ka wah ka khlad ar liang
Ba u'n jám pat sha shiliang ;
U'm donkam ban klán ïa ka,
Ha dewrkhiang u ïaid nangta
Haduh u'n da poi artat
Sha la ïing sa shisien pat.

Ko Hep, ngan ïathuh kai, te, kane kawei,
Ba ngi bad ki Jiw ngi ïasriem shikatdei.
Ki kynthei Palestain kim ju ïaid ïasnoh kti,
I'u shynrang bad kynthei ka long baijli.
Ki kup jaiñ shirynïeng ba'm bit ban pyni,
Ioh dkhar ne u lyngkien u kylla masi.
Ki kren da ka burom ïa kynthei bapli,
Ki khein la ka burom te kylleng ka ri.
U kpa ne ka kmie ki jah la kyrteng
Tang ïoh la i khún ba bteng lem pateng.
"Abu" long ka ktien ki khot ïa u kpa,
Bad "Em" ïa ka kmie ki khot pat ïa ka.
Ka khot bám sngewbha ka kynrei shata,
La kum ki Khasi ba khawai ot-kba.
I'u nongwei ba wan ban thiah ïingbasa,
Ka bám ym pat ai, um-sait-kjat shuwa.
Ka kyrteng ki khún ka da don jingmut,
Ha ki por jingpynshoi kan ker kum ka kut.
Kyrteng khún kynthei kum kine ki ai,
I 'Tiew-la subon, ne I 'Kha-shalynnai.
Ha khatar doloi ki pynbynta ïa ka ri,
Bad ar pat ki Syiem ki synshar lang ïa ki.

U ELIJA

KITAB—I.

Ha por u Ahap Syiem Isræl,
Ka Mahadei pat Jesebel,
Jingsniew jong ki la sngewshyrkhei,
Ba ri ka duk bad shitom ei.
Hangta la mih u Elija,
U rangbah nongïathuhlypa.
"Katba U im U Trai," u ong,
"Ha khmat uba nga ïeng, kan long
Ba slap, umjer kin nym wan háp
Kine ki snem khlem don jingmáp,
Hynrei tang katba kum ka ktien
U Trai ka ong."

Ynda nadien
Nangta, ka wan ka ktien n'u Trai
H'u Elija, "Khie leit, bad phai
Shaphang mihngi, buhrieh ym jngai
Na wah Kherith, shuwa Jordan.
Ki umpohliew men dih ; kin wan
Artat sha me ruh ki tyngab
Ban bsa jingbám dang step phyrngab,
Bad por janmiet shuwa sep sngi,
Namar NGA la hukum ïa ki."

U Elija de kein u leit,
Shata sha ba la bthah beit beit,
Ban shem tyngab b'robor ki poi,
Ki rah jingbám de toi shi toi ;

Mynstep mynmiet kim ju pynduh,
Ia ja ïa doh ki lam pahuh ;
Bad na ka umpohliew ba mih
Ban pynjah sliang b'robor u dih ;
Tad da hadien ka um ka rngat
Ba slap u rang sha ba palat.

Ka ktien n'u Trai biang ka wan
"Leit sha Sarephath ba ha Sidon,
Te shong hangta : ha khmih NGA la
Hukum ka riewkynthei hangta,
Ban bsa ïa me."
Shata u leit
De bak. Ha khyrdop shnong u peit,
Ha khmih, ka riewkynthei ka dang
Shu lum diengïap ban ïoh leit thang.

U khot ïa ka u ong, "Wan rah
Ia nga shuwa ka um dait-thah,
Ha ka jingdiang ba ngan ïoh dih,
Naba nga sliang."
Katba ka mih
Ban leit, u khot biang sa shisien,
(Katba sha u ka dang phai dien),
"Wallam ïa nga," u ong, "khyndiat
Ruti, ryngkat bad ka um khriat,
Te nga kyrpad ïa pha, ha kti
Jong pha."

"A, nga rangli baplı,"
Ka ong, "Ba katba im U Trai,
Ngam don satia ruti ban ai,

Hynrei tang shi lyngkhot purew
Ha shang nga buh ba nga kynshew,
Bad tang khyndiat umphniang basah
Khyrdong hapoh u khiew : nga kdiah
Diengïap mynta katto katne
Ba ngan ïoh shet ban bám, lehse,
Ma nga, lem bad u khún jong nga,
Ban ïap artat."

U Elija

Hangta u ong ha ka, "Wat tieng ;
Khie leit bad khreh kat kum ka ktien
Pha ong. Hynrei to khreh shuwa
Ia nga khyndiat purew ; sa shna
Pat ïa lade bad la u khún,
Ia kaba tam na kaba bún.
'Namar kumne U ong U Trai,
Umphniang n'u khiew te kan nym wai,
Purew n'u shang u'n nym khyrwa,
Tad da u slap u'n hab ne phria
Sa shisien pat halor khyndew,
Kat kum ka ktien n'u Trai ka thew.'

Ka riewkynthei bapli ka khreh,
Bad kumba bthah ma u ka leh ;
Ma u bad ka, u khún jong ka
Te bún bún sngi ki bám pura.
'Purew n'u shang u'm shym syrwa,
Umphniang h'u khiew ym shym suda,'
Kat kum ka ktien h'u Elija,
N'u Trai ka wan.

Hadien nangta
U khún ka riewkynthei u pang
Jan ïap, ba dohnud kmie ka kthang.
Mynsiem u khún ka her pat bak,
Jingtied u klong snám shu sangeh jak.
Ka ïám, ka ud, ka lynñiar k'ang ;
Ka pait dohnud, shadem ka pdang.

Kumta bak bak sh'u Elija
Ka phet ban leit ïathuh hangta ;
"A, ko kynrad," ka ong. "u briew
U jong U Blei ! Balei me siew
Kylliang ïa nga kumne ? Aïu
Nga leh, ba me wan pynkynmaw
Ia nga lut phar ki pop bakhraw,
Bad ban pynïap ï'u khún jong nga,
Uba la ieh marwei u kpa ?"

Hangta u ong ha ka, "Wallam
U khún jong pha. Sngap, te wat jam."

Na ka shadem jong ka u rah
Sha ar mala ban leit pynthiah ;
Ha la kamra kaba u sah.
U buh ïa u halor jyngthiah.

Sha la U Trai u pyrta jam,
U ong, "Ko Trai ba ha khlieh tam,
Hato jingsniew Me la wallam,
Halor ka riewkynthei bapli,
Kaba nga sah katta ki sngi,
Ba ïa u khún Me la pynïap ?
Nga kyrpad kloi, to wan ïarap."

Halor jong u laisien lai wat
U knér ki kti, u piar artat.
U pyrta jam sa shisien pat ;
"Pynim, ko Trai, biang sa shiwat."

U Trai u sngap ï'u Elija,
Ba ka mynsiem ka phai kylla ;
U khún khynnah sa shisien biang
U wan mynsiem da khmat ithiang,
Ba shai sngur itynnat.

Nangta
U Elija na la kamra
Sha kmie jong u u wan pynphai,
Da khmat ba shat phalang phyrnai.
Ka kmie ka kmen, dohnud ka rwai ;
Na khmat jong ka tuid mawlynnai.

Kumba ka kmie ba wad i'i khún,
Ba jah napdeng khynnah babún ;
Kylleng ka ïaid ban shem shaei
I khún jong ka la ïap ne lei ;
Bad kyndit-dat haba ka lap
Marwei i shong hapdeng u sh'iap ;

Sha ka i phet mareh ban rieh,
Ban bsuh ha pneh ïa la ka khlieh ;
Ka kdup, ka thum, ka doh, ka dait ;
Ka khynñiuh kmen, ka kjup artat.
Kumta de kein ka um-mynsiem
I'u khún marwei ba ka thung-syiem.

Kum ka masi bámphlang sha lúm,
Na jngai ka sngap b'i pah i khún ;
Ka phet kyrhuh lem bad jings'ier
Ioh don ba knieh, bad lap ba dier,
Sha la i khún ban wan ïarap ;
Haba hangta kynsan ka lap
B'i phet sha ka la khlieh ban bsuh ;
I talain tdong katba kynduh,
Ka jhah syrpud ïa met ïa phad ;
Umphniang ka sleh, khlieh ka pynsad.
Kumta de kein ka kmie bapli
I'u khún marwei ba ieit khlem sngi.

Hangta i'u Elija ka ong,
"Katto artat nga tip me long,
U briew U Blei, ba ktien n'u Trai
Ba wan sha me kan nym leit phai
Suda.'

Lai snem hadien ka ktien n'u Trai ka wan
H'u Elija, "Khie leit mynta hajan
U Syiem Ahap, to pyni ïa lade ;
Naba Nga'n phah i'u slap bajur ruh te
Halor khyndew." U Elija nangta
U leit sh'u Syiem Ahap. U lap ba ka

Nemsniew bajur ka ktah jur ha Samaria.
La don hangta u briew, u Obadaïa,
U rangbah ha ka ïing u Ahap
Baroh kawei. U briew uba tieng-ïap
I'u Trai ; haba ka Jesebel ka khrai
Lut phar ki nongïathuhlypa u Trai,
U Obadaïa u shim shispah na ki,
Sha krem bangiew bajngai ba'm lah ïohi ;
Sanphew sanphew u leit buhrieh ia ki,
Ban bsa d'u kpu bad um ruh man ka sngi.

U Ahap u ong ha I'u shakri,
"Khie leit te wad kylleng ka ri,
Leit jngoh ha man ki umpohliew,
Bad man wah-duid ba kah syrngiew.
Te khmih artat ïoh phlang me lap
Shuwa ba mrad jong ngi kin ïap.
Te khie me thwat shaphang kadiang,
Katba nga swait kane ka hang."

U Obadaïa katba u ïaid
Kylleng jaka bám phlang ban wad,
Bad kum h'u mot bajrong de kneng,
Ba ha madan ahor ba ïeng,
Ha jaiñ jynsur sha u bakhih,
Da jinglyngngoh, shata u khmih ;
Kumta wan paw u Elija.
Ba wan shajan jong u shata.
Syndon u tip ba dei uei
Ba paw ha u ha dur ki blei,
U khih, u k'ïuh na khlieh ha kjat,
Khrup ha ki kjat, u ong artat,

"Me dei ko Elija kynrad
B'u Syiem Isræl kylleng u wad."

"Nga dei," jubab u Elija :
"Ieng leit ïathuh kloi kloi mynta
H'u Syiem Isræl nga don hangne."

"Ka pop aïu nga leh de te ?"
La phai ktien biang uta u shakri.
"Hato ïa nga me'n bret ha kti
U Syiem Ahap ba u'n pynïap,
Ynda u'n wan ïa me u'm lap ?
Hima ne jaitbynriew aïu
B'u Syiem ïa me um wad ne thiew ;
Haba ki ong ym don hangta,
U smai artat ïa ka jaka.
A, ym shym don ba wan ïathuh
Jingbna hangno ïa me ki buh ?
Don kiba ong na Samaria,
Me shong ha krem ka ri India,
Kiwei h'u lúm Himalaya,
Lyndet Tibet, shajan Shaina,
Kiwei ha kshaid ri Aphrika,
Ne mawsiang sh'iap ri Arabia ;
Ha kulai snér me pynher shata ;
Hajrong pukni pat me her nangta ;
Me suh na phud Amerika
Sha khlaw basngem ri Australia ;
Hangta ha krem ruh bad ki sing
Me thiah pyns'aid ryngkat khlem ding ;
Kiwei h'u lúm Horeb me sah,
Ha u tdem l'oh kynsan me jah,

Me kiew balún sha Ararat
Ha ïinglieng Noah me hiar pat.
Kum ka radha bapïar thapniang,
Ba her kum khlieng ne 'lieng-jathang,
Ha suiñ baker da ki riat arliang,
Sha suiñ me kner la thapniang Angel,
Bad suh pynper na ki pud Israel,
Bad sa kaweh sha u lúm Karmel.'
Te me ong pat, "Khie leit ïathuh
I'u Elija ban ïakynduh ?
Nga tang shu phet nangne ban leit
Mynsiem U Trai ba hiar kum kbeit,
Te kyndit-dat ïa me un rong
Sha krem bangiew ne suiñ baïong ;
Haba kynrad u Syiem un wan
Ia me um shem la jngai ne jan ;
Te shisyndon ïa nga un khrai,
'La nga dang rit nga tieng i'u Trai.
Hato ym don ba wan ïalap,
Ka Jesebel ba ka pynïap,
Ki nongïathuhlypa U Trai,
Ba nga buhrieh na u sha jngai,
Sanphew sanphew ïa ki ban bsa ?
Me ong pat de, "Khie leit mynta,
Iathuh b'u Elija u don
Hangne : hangta, te shisyndon,
Ia khlieh ha khyndew un pynháp
B'ún khrai pyndkut khlem da don jingmáb.
Snám ka jong nga te kan ïai pyrta,
Kan ud ban wad la ka kput kylla.
Khún ki jong nga ruh bad ka tnga
Khúnswet kin sah, te ei ban bsa ?

Shano kin wad la u sohkhawja,
Ban tian ha ktien b'la thngan lypa ?
Pyngkiang surok te kin thiah hangta,
Bad ka jingphieng ba un wan u khla.
Syingiew hangta, te kan ïaid sakma,
Kum 'suid-tynjang, sna-ïap shirta,
Kan paw khlem khlieh, tang ka met suda,
Ba briew kin ngiew, bad kin phet na ka
A, kum kane men shah kan jia,
Lada me dei 'riewhok shisha ?"

U Elija pat te u ong,
"Ba katba im u Trai najrong,
Ha khmat uba b'robor nga ïeng,
Sha tbian ne jrong, kylleng kylleng.
Ngan nym leit phai ban rieh, tad da
Nga la pyni, shisha shisha,
Mynta ha u"

U Obadaïa
K'oi-lan u phai n'u Elija,
Ban leit ïashem i'u Syiem Isræl
Bad ban ïathuh ba u Angel
U paw ha dur u Elija,
Bad ba u phah khot ïa u shata.
Mar mar shata Ahap u phet,
Ba dei shisha ha dur ka met
B'u Elija u wan paw pat,
Ne tang syrngiew shiwat arwat
Ba nih ïapaw bad jah artat.

Shipai u swar babúd barap
Najan u Syiem kine riap riap ;
Sha khmat ruh ter ki ïaid h'u lain
Ba kyrwain bscin ha ki kyllain,
Katba shadien shi mail palat
Ha ki kulai, kali, ne kjat.
U Syiem lyngngeh halor kali
U shong hapoh ka jingda sngi ;
Katba arliang khynnah basngaid,
La ki pakha rong ksiar ki plaid ;
Kadiang kamon ki pynkaweh
Ia met ïa phad bikhih kyndeh.
Ka jingkhynwin ki shalyntem,
Ha ka surok balynguh tdem,
Ka pyndap briew da nongkyndong,
Ban phet lyngngoh na man ki dong.

Te phngung u mih u Elija,
Kynhún baroh ka khih leh-ma ;
Ba kumba khih u ngap ha ksing,
Ba khynñïuh rih tang sma tdem ding ;
Ne tang shu jan ba wan u k'ieng
Ki khih ki snier ne sner batieng ;
Kumta de kein u shipai syiem,
Ba wan u Elija ki triem.
Kynhún baroh ka sangeh khek,
Ka kali Syiem ruh ka khih ngek.
U Ahap Syiem kloi-lan u hiar.
Nangta bak bak bad la ki tiar ;
U rah ha kti ban shoh pynïap,

Lada u lah ; bad tang shu lap
Ka kdong babiang ba un tynrah,
Lem bad jingtieng ha u ka sah,
Ioh dei Angel bapaw.

Khek ïeng
U Elija ; u Ahap kheng
U wit ; kap kap u khih la kum
Ba dei d'u khnam ba neh ha skum.
Bad kumba triem shnong u Hamor
Ia khún u Jakob shisien mynnor ;
Ne kum u Saul ba súm tang lap,
La u pyrsa-kurim ban ïap ;
Ne, kum u Syiem Jeroboam
Ba'm lah ring shuh la kti waitlam :
Ne, kum u Syiem Tibet shisien,
Hana ï'u Sadhu Sundar Singh :
Ne, kum ki rangbah Sanhedrim
Ban kem ï'u Trai jong ngi ki triem :
Ne, kum ki pyrton shipai Phrans,
Na khmat u Napoleon ki ran :
Ne, kum ki Syiem Gog bad Magog
Na shyllangmat u Syiem ka Hok,
Ban thung khongpong shapoh dujok :
Kumta de kein kynhún u Syiem
Tang i ï'u Elija ka triem.

"Dei ma me mo," ong u Ahap,
"Katne jynjar ba me pyndap
Halor Hima Israel ?"

"Ngam dei.
Ma nga," ong Elija, "hynrei
Ma me, ka ïing u kpa jong me,
Ba ka hukum u Trai, katne,
Me nud ba men kyntait, ban bud
Pynban i'u Baal. Te khlem pyntud
Mynta de shuh, phah lut u paid Isræl,
Ban wan sha nga sh'u lúm Karmel ;
Khot lut ki nongïathuhlypa
U Baal baroh kin wan shata ;
Baroh sawspah sanphew, lem bad
Sawspah kiwei ba bám ryngkat
Halor ka miej ka Jesebel."

U Ahap Syiem ïa khún Isræl
Naduh Beersheba shaduh Dan
Kylleng u phah.

Kumta la wan
U paid babún, la kum u sh'iap
Harud duriaw, batuid pyndap
Ha lúm Karmel. U paid badon
Madan u shong ; hajrong kynton
Pat joit u ïeng, bad bneng ka rang
Rkhiang itynnat.

Hangta la k'ang
U Elija b'u pyrta h'u paid
Ki khún Isræl, te jam, u ïasaid,
Katba u shñiuh, jai ñ bakynjai
Wai shi wai beh er bajai jai.

"'To sngew ! Ko, bneng ! Shah-shkor pha, ka
Khyndew ! Naba u Trai ha pha
U kren ; 'Nga hsa. bad la pynsan
La ki khún, ki ïaleh pynban
Pyrshah ïa nga. U masi-dab
U ithuh ïa la u kynrad ;
Ka kada la ka shyngoid jong
Ka : hynrei u paid Israel sarong
Um ithuh ïa nga. Ka ri ha ka
Ka sah-khlaw ; ïa ki sor-bah la
Thang da ka ding : ia ka jaka
Jong phi u sohshnong u bám duh,
Ha pyrshah ki khmat jong phi, hi ruh ;
Te, phim ïohi ka sah kynjah
Ha u nongwei, lada u lah,
Un pynjot thiaw ïa ka. Ka khún
Kynthei na Seïon ka sah lynnong
Marwei, kum i ïingtrep rudnong ;
Kum i jaka shongthait ha kper
Sohkhia ; kum ka nongbah b'la ker
Kut tawiar da ki shipai.'
Phi phai lei shane bad shatai.
Wad phi i'u Trai, katba dang lah
Ban shem ïa U. U ban nym kdiah
I'u khah uba la mong, ne pynlip
I'u sai-hon ba sah-tdem, ban pyntip
Jingbishar ha ka khyndew ;
Ki dewlynnong te na jngai kin ïohsngew,
Kin ap ïa ki ain ki jong U ; bad
Ka hok kan synshar lang ryngkat.
Ia pyrthei te da hok yn tap,
Kumba duriaw da ka um ka dap.

Slem katno, phin ïai ïeng, ban long
Hapdeng ar ki jinglong ? To ong
Mynta ; lada u Trai u long
U Blei, to bud ïa U, ne jong
U Baal, phi ong, te bud ïa u.
Sha u Blei to ai la jingkyrkhu."
U kalain kti kamon shuwa,
Sa kti kadiang ka búd nangta.

U Obadaïa h'u lok u kren,
"Mynsiem ka her myntan sha bneng ;
Bad nga ïohi jingithuhpaw,
B'u Shong Bishar U Syiem Bakhraw
Ha Khet Balieh, h'u paid byllien :
U kren jem jai kine ki ktien,—
'Langbrot kin don
Shaphang kamon ;
Ki blang ka liang
Shaphang kadiang.' "
"Sngap," ong u lok, "sa ïathuh pat ;
Ki mawkordor phim i ha kjat,
Kum phria ki hab, ki um artat ?"

Hangta u sdang pa sdang biang
U pyrta jam, u k'ang, ba shiliang
Lúm ka khynwin da jingsawa,
Ba them ka shlei kum da ki khra,
Ne ba kynud d'u k'ieng suda.
"Ha, khmih, Un wan," te ong u Trai,
Ki Paid. Mano ba lah ban phai
Pyrshah ïa ka Sngi jingwan jong

U ? Bad ei ba lah ban ïeng
Haba U paw ? Namat Un long
Ka ding bathang, kum ka sabon
U nongsaitjain : hangta Un shong,
Kum u nongphrang bad u nongsam
Ia ka rupa : te. Un pynkhuid
Ia ki khún u Lebi ; Un kyrjuid
Bad phrang kum ka ksiar, ban bit
Sh'u Trai ban ainguh. Phi pynrit
Lei la jingai jong phi ? Wallam
Sh'u Trai la ka shiphew, phin bám
Pahuh. 'Tynjuh mynta,' ong u Trai,
'La NGAM phie ki jyngkhang ban ai,
Bad theh ki jingkyrkhu na bneng,
Tad da jaka kin shlei te kylleng.
Da ki jingai sngewbha jong NGA.
Bad NGAN kynhied i'u nongbám ba
Bám duh ; un nym pynjot i'u kba
U jong phi ; un nym kheit ï'u soh
U jong phi ; te kyrhai phin ïoh,
Ban bám jingïoh la jong. Ki
Jaitbynriew te kin khot ïa phi,
Ki briew ba la kyrkhu ; namar
Phin long ka ri ba NGA sumar,
Ka ri basngewbha jong U Trai.
Namar, ha khmih, ka sngi kam jngai,
Kan wan ban thang kum ka shlem ;
Kiba sarong hangta kin sa shem,
Ki bamman kin kylla ka tdem,
Ba kiew na ka ding barhem ;
Ka sngi te kan wan kan thang pynlut,
Ba tnat bad trai kin ing duh-khoit.

Ia phi ba tieng i'u Trai, u Sngi
Ka Hok Un paw, ryngkat bad ki
Thapniang ka jingpynkhiah artat ;
Phin mareh, te phin her ha ki kjat,
Ki khún masi kiba phet na sem,
Ba her mastieh kat sha ba shem.
Hangta te phin ïuh ïa ki bamman,
Kin kylla kum dpei ba hajan
Ki kjat jong phi, kata ka sngi.
U Maw, uba ki nongtei ki
Kyntait, Un long Mawdong ïa phi.'
Ia kane pat te, phin sa ïohi :--
Jumai na jngai un wan kyrhuh,
Ba riat bad lúm kin iapakhuh,
Khyndew kan tdem da jinglynguh,
Kan khih khynñiuh kumba kynruh.
Ka bneng kan twa bad kan khyllem,
Kan kad kum jaiñ sopsad b'la jem ;
Ka sngi kan ïong, te kum u ñiuh-khlieh,
Ba bnai un saw, bad phet buhrieh ;
Ki khlúr kin her, kum sohdumbur,
Ba 'er-kynther ka kawut jur ;
Ki Pleiades bad Orion babún,
Ki Arturos lem bad la ki khún.
Ki bneng kin khi kum kot bakhi,
Ba her pynper 'er-langthari ;
Ki dewlynnong bad lúmbah kin her,
Ha jingpyrsad 'er-bakynther.
Hangta ki syiem jong ka pyrthei,
Kiba khraw-batri bad ki len-blei,
Ki rangbah bad ki nongïalam,
Ki riewspah, ki riewbat-waitlam,

Ki mraw bad ki shakri kumjuh,
Ki newlaitluid, kiba ïaid khylluh,
Te ïa lade ïa la ki khlieh,
Sha krem kin ïaphet buhrieh.
Kin pyrta sha ki lúm bad mawsiang
'To hab bad to tap, ko mawsiang-bneng,
Halor jong ngi, na khmat shyrkhei jong
Uta, Uba shong hajrong
Ka Khet ; bad na Uta, Uba shong
Bishar, ha ka sngi, ka Sngi Bishar.'
Hangta kan long ka jingïám lynñiar."

Krip-krap, u paid baroh u sngap.
Bad ha u paid ba kumba ïap,
U Elija biang u pyrta,
"'Ma nga, sa tang ma nga, mynta,
Ba sah u nongïathuhlypa
U Trai ; katba u Baal, phi i,
Sawspah sanphew u don bad phi,
Ki nongïathuhlypa jong u.
Te katba kum rukom ba ju
Ai ki jingkñia sh'u Blei, nga ong,
Mynta, to ai kin jied l'u jong
U masi, u ban kñia sh'u Trai,
Namar ki ïabún, to ai
Kin sdang ma ki shuwa, kin ot
Tukra-tukra, kin buh lyngkhot
Dieng-ïap napoh, hynrei khlem ding ;
Sa khmih ka jongno pat kan ing.
Ki, to kin khot ha la ki blei,
Bad nga, sha la u Trai, marwei :
Uta uba jubab da ka

Ding, un dei uta uba
U Blei da shisha."
U sangeh
Tden u sngap ; u ap, kin khreh
Jubab : te ïeng nangta uwei,
U pyrta jam, u ong, "Kaba dei,"
Te baroh u paid, katta, u pyrta,
"Kaba dei, b'la ong."
"Namarkata,"
Ong u Elija, "Khreh kloi mynta,
Phi ki nongïathuhlypa
U Baal, bad leh kumba la ong,
Shun khreh masi uwei l'u jong :
Sdang da phi shuwa, namar phi bún,
To khot ha la ki blei kynhún
Jong phi, tang ba wat buh ding
Napoh."

Masi uwei ki ring
Hangta ; ki khreh bad shna kumba
Dei biang ka rukom, ki sa pyrta
Ia ka kyrteng u Baal, naduh
Ka por ba sngi ka mih phet-tuh
Na krem bangiew jong ka, haduh
Ka por ba lap ka sdang ban nguh.

Ki k'ang hangta, "Ko Baal to sngew
Ia ngi." Hynrei ka blei ram-ew,
Blei lúm, blei wah, jar jar ki sngap.
Halor duwan pat katba lap,
Ki sied kynjih pyngkang ki kjat ;
Kum ki riewkhlaw ba'm pat sdang peit-mat,

Ne nongïasiat bashad phawar,
Ki rah la lbong shi-kit-ïapar.
Ki Bám-doh–briew, hana ki ong,
Tang ïoh snám-briew ha ki tyndong,
Ki her tawiar sawdong ka ding,
(Khlieh-briew ki wah pat thliew ka ïing)
Ki shad buaid sawdong sawdong,
Ki rah sha bneng shuliang ka lbong,
Da jingshadkmen kumba ïoh bthong,
Shata, ba ki ong, Jait Huleng ki shong,
Sha Hawaïann ne Honululu.
(Tip shu sawa ïám, ne, aïu re, aïu)
Ne shata, ba ong, mano-re-mano,
Marwei leit poi u Robin Kruso ;
Ne shata, ba poi-jngi-ïap-thngan u Don Juan
Shuwa Haidi ieit sngur kan wan ;
Ne shata, ba ki ong, shrieh ka pynsan
I'uta u khynnah, ba ki khot u Tarsan.
Kumta ki leh ki briew u Baal,
Kum ki riewkhlaw sha shnong ka lawpaw.

Ha por ba ïeng bha ka sngi, ka
Shit kyr'ang bad thang, hangta
U Elija u kren, u bein
Artat, u ong, "Da k'ang bha kein ;
Namar u dei u blei ; lehse
U dang ïakren, ne beh-mrad katne,
Ne u dang leit jingleit, ha leh
U dang ïohthiah ; kyrsiew tyngeh."
Bad ki k'ang jam, ki ot ïa lade,
Kat kum ka rukom ki ju leh de :
Ki tar da ki tari, ki ot

Da ki shaku, met syrti ki jor,
Snám ka pashait, 'nám lyngkhot
Ka lang.

Hadien nangta ynda
La lait ka shiteng sngi, bad ha
Jingkren kunok, byrtong, myntor
Jong ki ka sep khlem ishong-dor
Ei ei, hynrei shu lut ka bor
Khlem lah long kam, ba jingsawa
Ne jingjubab kam phai satia
Shata, haduh ba poi por-kñia.
Ban ai ; u Elija hangta u kren
H u paid Isræl, u ong, "To wan
Shajan jong nga."

U paid baroh
U shur shajan jong u ban jngoh
Phylla kumno b'u Elijah un leh.
U shna pynbha duwan hajan,
B'la pra shisien bad b'la kyllon.

Khatar ki maw u tám najan,
Ban seng ne tei ha ka duwan.
Kylli ka khynnah shlur nangta,
"Balei, khatar ki maw, de, sha ?"
Jubab u Elija hangta,
"Khatar ki maw ba hapdeng Jordan,
"Ka por ki khún Isræl ki wan.
"Khatar kyrteng Aaron u deng
"Ha maw shadem ban sah pateng.
"Khatar kyrteng kin thoh haneng
"Ha ki khyrdop Isræl ha bneng

"Khatar nongrim Seïon ki seng,
"Hangta Angel ba ap ki ïeng."

Bad da kita ki maw u tei
Ia ka duwan u Trai, hynrei
Sawdong ïa ka, kharai u tih,
Katba un ngiam u briew ban rieh.
Katba un ngop haduh ka khlieh ;
Bad ter diengïap u buh pynbeit—
(Ym kum kitei shu lynter-weit,
Ba katba phai shu lyngkrang-reit)
Masi u ot tukra-tukra,
Halor ki dieng u buh hangta.
Hangta u ong, "Pyndap saw khra
Ka um sa theh halor jingkñia,
Bad halor dieng. Leh biang," u ong.
Sa arsien pat, "Khie leit bad tong
Pyndap biang sa shisien." Bad ki leh.
Sa laisien pat, u ong, "Khie theh
Biang sa shisien bad leh kumjuh."
Ki leit ban theh, tad da haduh
Ka um ka par sawdong kata
Ka Duwan ; bad u phah sa ïa
Ka kharai ban pyndap da ka um,
(Kum i khűnlung ha ka dabor-sum,
Ne dewlynnong khűn ba wah-bah ka thum,
Ne kum ka kut Marmion ba skhem ki Baron
Ba ker da um kum kut Babilon :
Ne ïing-lieng Noah b'am ïoh ïaid per mon).

Ka la jia te ha ka por janmiet
B'u Elija la ki khmat u khmied

Sha bneng, u dwai bad pyrta jam,
"Ko Trai, u Blei u Abraham,
U Isaak, bad Isræl ; to ai
Kin tip kane ka sngi, b'u Trai
ME long ha Isræl, bad nga u shakri
U jong ME, nga leh mynta ka sngi
Ia kine kiei 'kiei baroh,
Na ka ktien jong ME ba nga ïoh.
To sngew, ko Trai, shah-shkor ïa nga,
Ba une u paid un tip shisha
Ba ME dei u Trai Uba u Blei,.
Ba ME la phai ba Men isnei
Ia ki, ba Men pynphai dohnud
Pat jong ki."

Dep nangta ka tuid
Ka ding kum 'sai-rusom babúd ;
Ne kum u khlúr ba siat Riewkhuid
Ha met u Syrwiah-bsein babuid ;
Ne thylliej 'lektrik ba ka pruid
Leilieh na sahit bneng kylluid ;
Ne kumba hab u Khlúr ki ksuid,
U Lusiphar sha Krem banguid.
Kum ding bathang ka por u Aaron,
Bad ding bathang khún baïaid-mon,
Ka ding ka bám ïa ka jingkñia
Bad dieng bad maw bad sh'iap hangta :
Ia um ka jliah kumba ka bang,
La kum u thylliej ksew bathrang ;
Ne kum laispah nongbúd Gideon,
Ba khmih shano nongshún ba ki don ;

Ba um baroh ba don ha ka,
Ka rngat lut khait, ka rkhiang hangta.

U paid uba ïohi ïa ka,
Halor khyndew u dem hangta.
Kumba u paid Khar Musulman,
Por id u dwai ha ka madan,
Ryntih ki nguh, ki dem ki khlieh,
Ba met ki khun kum ki ryntieh,
Kumta u paid ki khún Isræl
Baroh u nguh h'u lúm Karmel.
Baroh ki pyrta, "U Trai u Trai ;
U Trai, te dei u Blei !"

Tang wai
Nangta, ki rwai pat shaid shi shaid,
Ba them ka sawa kum da ki kshaid.
"Burom, burom, Halelïwïa !
Iaroh, ïaroh, Halelïwïa !
Ia u Trai ba donbor baroh."
Khynnah babún ki shu peit lyngngoh.
Hangta u Elija u ïeng,
U rwai napdeng ka Jingïaseng ;
Ba paid Isræl u ap ban bteng,
Ban rwai kynrup hamar shiteng.
"Iaid kylleng ding byneng ;
Thang ïa ka bamman bad jingmeng."

Paid ba sawa, kum ka lawbah ;
'Er ba ka peh, sla ki sawa ;
Sur bakynud, kum duitara ;
Kum sur-rupa, ud 'sai-bela.

Tangkro ryndang kum 'tang-jyngtem,
Khynñiuh ki khih k'ïuh ha shadem :
Krem ki shadem kum mawsawa ;
Jam ka sawa, jem ka sapra.
Lawbniap ka pluh, ding ba ka klang ;
Sla ïap ki her phylliah ding sha bneng—
Ding ba byrthen, shaid saw ka lúm ;
Tdem ba lynguh rishot ding u súm.

Tang dep nangta, u Elija,
U ong ha ki, "Shim te mynta
Kem ki nongïathuhlypa
U Baal baroh ; wat pyllait
Uwei ruh. Ki long ki b'la kyntait,
Ha ka hima Isræl."

Nangta
Ki khún Isræl ki kem hangta
Kita ki nongïathuhlypa.
Sha wah Kishon ki leit ialam,
Ki rah artat la ki waitlam.
Ryndang ki mait,
Khohwah ki thait,
Ki khet lut khait ;
Ia wait ki sait.



KA KMIE BAD U KHUN-RIT.

1. "Phi wan ïohi aïu, ko khûn ?"
Kylli ka kmie tang poi ha ïing.
"Nga i u hiar u paid babún,"
Jubab u khún, la pla u kieng.

2. "Ade, phi mei, jingitynnat !"
Ong biang u khún ba dang phra snem.
"Jingbún u briew te la bún sat,
Artat lynti ba ngi ïashem.

3. "Ki riam sahep hajrong kulai
Bad ki jingkit babud nadien ;
U briew kum ngap, kat sha ba phai,
Ym ïai lah sngap, ba bún ki ktien.

4. "Teng teng shadien, teng teng sha khmat,
Ia nga ki lap, hangta ki ieh ;
Riap-riap bad ki, ngi bud ryngkat,
Katba kiwei pat ki ïakmieh.

5. "Kiwei ki phet, kiwei ki her,
Kiwei ki ïaid, kiwei ki shong,
Ban khmih la i kum ban ïap-ler
Nga thait ka peit, nga khmied sha jrong.

6. "Jingitynnat ki lúm, te ko mei,
Ym don ei ei, sngew kum ban her ;
Ka jingithiang ym don pyrthei,
Ban da nga lah te ngan thung sner."

7. Hamar hangta u thab artat,
Baroh arliang la ki lbong la jong ;
La kum u s'iar ba sdang mih thnat,
B'u kyn-ih, u kyrthlab kti ha lbong.

8. "Aïu phi ong ? " ka kren ka kmie,
"Phi mut aïu, 'te phin thung sner' ?
Tang khot sna–ïap te pléng phi thie ?—
Kyrteng thymmai la hab ban jei."

9. U khún bapli u peit lyngngoh,
U dum ka bamut. shaïong ngain ;
Um sngewthuh shuh shaei yn noh,
Ba khlieh jong u ruh ka rben thain.

10. "Ko mei ! " u ong, "phi mut aïu ?
Iathuh lem seh, aïu phi mut ?"
Jingmut jong ka ka jngut de thiw ;
Aïu ka mut kam nud kren kut.

11. "Ko khún ! " ka ong haw ïathuh biang,
Aïu aïu de phi ïohi ?
Nga ïohsngew ïa ki lúm ithiang,
Nga sliang ban jngoh bad poi sha ki.

12. "Ym don syntiew de phi ïohi,
Harud lynti ba phuh phylla ?
Hato balei phim wan pyni
Sha la i mei in tang sngewbha ?"

13. "A mei ! ngam tip phi kwah syntiew
Ba phin ïohi ne thung ha kper.
A, ban da tip, katto u briew
B'u kheit pajut artat u her.

14. "U 'tiew tyrkhang te wow ko mei,
Ka jingsuh sieng b'u sieng ha l'er ;
Ki don de bún kiwei kiwei,
Ki ong hana u syntiew sder."

15. "Phim shym ïohi ï'uta u briew,
Ki ong hana b u hiar na bneng ;
Kiwei pat de sha suiñ b'u kiew ?"
Kylli ka kmie hamar ba ïeng.

16. "A mei," la ong u khún, "balei
Ngan nym ïohi ? U briew baphylla
Shisha ; te don ba ong, u dei
Hana u Nongïathuhlypa.

17. "Sha kumta, mei ? Ki briew ki sngap,
Pléng ba u dei u briew ba hiar
Na bneng ?—Don pat kiba ïalap
B'u shong hana d'u kulai ksiar.

18. "Kiwei ki ong ba u ïakren
Hana bad ki Angel na bneng—
Bad ba ki ong u ïaid pyntngen
Ki riewkynthei kylleng kylleng.

19. "Don uwei u khynnah, phi mei,
Uba ka rta ryngkat bad nga,
U shong hangta hajan ; te ei
Bạn ngeit b'u ïap shisien, hana ? ;

20. "Hynrei namar ba don uta
U Nongïathuhlypa hajan,
U leit pyrsad mynsiem hana
Ha ki thliew-khmut hamar, ba wan

21 'Shibun bah ki Angel. hana
Ban tan, te u kyndit noh thret,
Sha la ka kmie u wan hangta,
U jew ba ki Angel ki phet."

22 "Ei ba iathuh ia phi kumta?"
Kylli ka kmie, ka da kyndit
Ih thiet. "Ki iathuh kita para
Khynnah?" "Hood mei, kiba dang rit

23 "Dang kum ma nga," la ong u khún
"Nga ong, 'Sha phi ruma? I'uta
U khún khynnah. U lajan lún
D'u maw, u ong, pynban, 'Kumta

24. 'Ym dei ei; mano ba leit iathuh
Ia phi kumta?' Nga ong 'Kine
Kein ki khynnah ba ieng ba iuh
Ia kjat jong nga mynta kumne"

25. "Em mei, nga iuh nga kwah iohi
Iem, kum uta ia kita ki
Angel te. Kim ju wan sha ngi?"
Ka kmie bapli l'u kl ún tipsngi

26. Ka khih kyndeh shadem, ka tieng,
Ba ioh u khún marwei, shisien
Ka 'ngi, un ieh ban kiew jyngkieng
Sha bneng. bad paid Angel byllien

27. Ka law sopti, ka sait ki kjat,
Ka da pynsum da ka um khriat,
Ka kyrshut ia met, ka kyrjaw ia khmat;
Ka ñiad pynrkhiang, ka sa pynphong pat.

28. Ka rah hajrong, ka doh ka dait ;
Ka thum, ka kdup, ka kjup artat.
Ka khem, ka khñiot, ka sa pyllait,
Ka khat da ja shi pliang palat.

29 Tang lah bámja, hangta u rwai,
U kaweh kti, u kyrdem kjat,
Búnsien u ban, sha suiñ u phai,
U kohnguh khlieh bad u khmied ki khmat.

30. La si la ti do re ti la
Do ti la ti do re mi ;
"Thala long, lymda shong,
Une hi ha khlieh ka dong."

31. Ka kyndit thret ka kmie ka ong,
"Uei uta ha khlieh ka dong ?"
U khún sha ka u peit shaïong,
"U Messaïa, hana ki ong."

32. Ka kmie marwei ha kyndong ka leit,
Ka khan ka puson, ka durïap ka pyrkhat ;
"Aïu kan long pyrthei, sha, ban peit,
Jingim ba dap tang ka kordit sat !"

Hangta u Elija u kren
Ha u Ahap Syiem, "leng mynta, ba me'n
Bám bad dih ; namar sawa ka
Jingkyrhuh slap bajur bad phria.
Kumta u Syiem u leit ban bám
Ban dih. U Elija pat de u jám
Ki kjat sha khlieh u lúm Karmel ;
Hangta tawiar da ki Angel,

U dem de khrup halor khyndew ;
Bad ha khohsiew da khmat bajew,
U dem de thlip u dwai.

Ia la
U shakri pat u bthah, "Khie leit mynta,
Te phai ka khmat shaphang duriaw.
U leit, u phai da ka jingdiaw,
U ong a'tat, "Ym don ei-ei."
"Te tang shisien me leit, balei ?"
La ong u Elija hangta.
'Jin katno sien te heit kata ?"
La kylli biang sa u shakri.
"Ha hynñiew sien te men ïohi."
Jubab u Elijah hangta.
"Hynñiew ki sien, te balei, jin katta ?"
Kylli pa kylli biang uta.
Te kren kynud u Elija—
"Ha hynñiew sien U thaw pyrthei-bneng ;
"Ha hynñiew kyrwat khún Kain kin shah-sneng ;
"Ha hynñiew sien ki synreit 'ñiang-thoh-lieh ;
"Bad ha Jaka Kyntang Tam b'la buhrieh ;
"Ha hynñiew dieng sharak U pynïeng ;
"Hynñiew ki Khlúr kti kamon U deng.
"(Ki hynñiew Angel ba don barobor)
"Hynñiew turoi ki put tang dei por.
"Hynñiew Mynsiem ba hajan U ñiewkor ;
"Hynñiew pyrthat ba byrthen don bor ;
"Hynñiew long u dak ba don da ka dor."

U shakri de kumta u leit,
Bad hynñiew sien u leit ban peit,

U phai nangta u wan ïathuh,
"Ade shisha te pléng khatduh,
U l'oh u mih napoh duriaw,
La kumba phriang jarut ka miaw,
Ba heh tang kat ka kti jong nga".
"Khie kloi," u ong, "te leit mynta,
Iathuh i'u Ahap Syiem, ïoh u lap ba
Khang u slap ; b'un ïoh pynkloi
La ka kali, sha ïing b'un poi
Noh kloi."

Kumta kumta shu lap
Ba dum, d'u l'oh ïa bneng ba tap ;
Kum 'lapbah 'lapsan ha Isræl,
Ka por ba dwai d'u Samuel.
La ïing la sem ki khang khyrdep,
Ba l'er bajur ka beh kyrthep.
Ki ïing ki sem ki dum de ngain ;
Ia sharak ki tbeh ; leiheh lain lain
Ka ba ; pyrthat u tied thain shi thain.
U Ahap Syiem, kata ka sngi,
Sha Jesreal u pynsuh kali.
N'u Trai wan bor h'u Elija ;
U panpoh ïa lade hangta,
Ban phet na khmat u Ahap Syiem
Ban ïaid synran khlem da don jingtieng
Ei-ei.

Nongkit nongrap u Ahap,
Bad bún u paid sahmiet ba ap,
U sympat kynther jur u slap,
Ba um ïa nur, lynti ka dap.

Shatri ki khein, ïa knup ka kdiah
Ki trab ki her bad ki shylliah,
La kum ki sla ne phylliah
Ding, baher phanur balíin sha suiñ.
Kiwei ha krem ki dem kum ki phuin,
Kiwei ha synrang maw ki rich.
Kiwei ha dieng ki kynshah la ki khlich,
Kiwei ki ïaid, phar rymphat ki jhieh.
Ki lúm ki wah ki sawa da ka um,
Riat bah pat shaid shi shaid ka pynsum,
Naduh Karmel haduh Jesreal
Ba jugai jin khatar mail.

KABA KUT KA KITAB I



KA SHISNGI U BRIEW.

Lyngba shisngi jingim u briew pharshi,
Kumno u im, ki ïaid ki sngi ki por ;
Mynstep b'u khie ka lung ka plung ka sngi,
Katba nang ïeng ka sngi nang khlain ka bor :
Ynda nangta u poi shiteng lynti,
Katba u kiew ha shiteng bneng halor,
Ka jingkhlaim bor najrong te u pyni
Da khmat iphieng ha riam ha kup kordor.
Nangta pat jai sdang jem jingshit kyr-ang,
Hir-hir i lyer pyngngad i sdang ban beh ;
Katba arsut ka jur ban biar u sdang,
U nang sngewthuh l'i bor batlot kyrbeh ;
Ynda shuwa pat por ban sep ka phriang,
Kylla ka khmat b'la jan sha ïingshongneh.

KI SAW AIOM U BRIEW

Ki saw aïom ki dap shisnem pura,
Ha jingim briew ruh don ki saw aïom :
Pyrem u don, ka por phuh syntiew bha,
U khie u san, u plung khlem jingshitom :
Te poi ka por Lyïur jingkhie samla,
Rew-ngap sha ksing u lum da jingjakhom ;
Ki lúm u kiew, ym don u sngew kat nga ;
Jingwit u thom, u khie kulai kodom.
Nangta jem jai wan poi ka por Synrai ;
Kynjai u shong, lyngngai u peit dadien,
U kdup thapniang, u suk kat sha ba phai,
Ba khún ki ksiew ïa u syntiew ki sien :
Khatduh ïawai te poi por Tlang baswai,
Jingim raikhoh basyier, sngew rit-mynsiem.

KA KTIEN LAMKHMAT. (KITAB II)

Ko hep nongpule, te ïa phi nga sngewnguh,
Bad nga phi ïaishah, wat la bún phim sngewthuh.
Ki kam baphylla sa shadien yn dang bteng ;
Katto b'la pule, ngi dang poi marshiteng.
Shadien ka dang bún, te la hap pynlyngkot,
Ioh por phim nym ioh ban pule bún ki kot.
Hawei de phim shem kiba bang sngewtynnat ;
Ki ktien kiba rem tang ka dor te ka tat.
Ki par ksiar ba tih barobor da leit khmih ;
Ki um kiba thiang haba sliang leit ban dih.
Shata kum ngan lam kat ba kwah ban leit khmih,
Na khar jong ki lúm umpohliew ba wan mih.
Shata ngi dei kiew bad ngin par da ki kti ;
Khyndiat eh ki briew ba ka jngai ka lynti.
Ba kat ngi nang kiew te ka er-batemon
Hir hir ka jingbang te kat ka ym ju don.
Ka bneng ka suit-rong kum ki khilon ki syiem,
Ba thaba bún rong kum ki rong simpylliem.
Ki l'oh kiba ïong kiba ker halor suiñ,
Kum jhad ki ramhah ki ba'm nud ban ïashuin

Ka Jesebel dang step ka khie,
Ka khmih ha u Ahap Syiem uthie
Sha ka u phet ban wan march
Ban wan ïathuh aïu la leh.
Ki kti jong ka ki khih pynstet
Ban kyllán rong la khmat putet ;
Ha iit ba shirynieng ka ïeng,
Ban khmih ia mawkordor ka deng,
Katba ïa khmat ka pushara
Da jingiwbih musli musla.
Ia khlieh ka sleh, ka sad pynbha,
Ban kdor u shñiuh b'la kdor lypa.

Tang poi tiap tiap u khot ha ka,
Katba sha u ka phai thaba,
"Ko Jes, ko Jes," te u pyrta,
"Phi tip aïu b'u Elija
Bad nongïathuhlypa ka jia ?"
"Yes, yes," la ong ka tnga ;
"Iathuh te kloi ha nga, mynta,
Aïu u leh, ban pynshisha
Ba briew jong nga ki wan pynbua,
Shuwa ba phi phin poi sha nga."

U Ahap Syiem te sor ïa ka,
U ïathuh lut baroh b'la jia.
"Te peit ho Jes," ong u Ahap,
"Ioh phi leit leh sha ba un ïap."
"Un ïap ?" la ong ka tnga, "un iap ?
Ngan khein aïu la un man shyiap ?

Shu da kane, ki nong Isræl !"
La ong hangta ka Jesebel.
"Shu da kane ? Balei, kaei ?"
La kem ktien pat u Syiem Isræl.
"Ki ïap ki nongïathuhlypa,
Aïu ïa phi kan ktah kata ?
Lada sawspah ki dieng ha khlaw,
Ba pom pyrthat phin leit bat-daw,
Ka long la kumba rah da wait,
Bad ka leilieh ban leit iamait ;
Kan nym myntói, kan shu paw bieij,
Ioh ding na bneng kan jliah thylliej."
"Ki nongïathuhlypa jong nga."
Jubab ka Jesebel hangta,
"Ki dei ki kti ki kjat jong nga ;
Ki shain ïa kti, ym pang sha nga ?
Ki shain ïa kjat, ym dkoh hangta ?
Ki dei ruh de ki khún jong nga,
Ba man ka sngi ïa ki nga bsa :
L'i khún jong nga nga dang aibum,
Kynsan na nga kin knieh bad shain,
La kum ka syiar wat la ngam khlain,
Kum ka pukni ngan thab lain lain,
Ia kti ïa kjat lut ngan shynrain.
Phi ong pat de aïu kan ktah,
Ia nga ba ki mut ban sam matlah ?
Phi leh aïu ?" Ban biang ma ka,
"Lymda ïarap ki tnga kum nga ?
Haw da ïathuh kam dei kumta ?
Uta u Syiem bastad jong phi,
Mano ba ai jingstad ïa ki ?
Hato ym dei ka tnga jong u

Naduh Ijipt b'u leit par tuh ?
Kita ki kiaw tymmen donnám
Naei ki mih, naei ki tám ?
U Boas um kem ka nong Moap ?
Ne la kata ka kiaw Rahap,
Kam dei ka briew ba shu khar ei
Ba mih na snipoh krem ne thwei ?
Ne khún u Jakob nangno u ïoh ?
Ka tnga jong u, b'um bit kynjoh.
Ne khún u Amram banang basian,
Lymda ka dei ka nong Midian ?
Ma phi ruh de lymda nga don,
Ka khún u Syiem ka ri Sidon :
Ei ei phim nang, ei ei phim lah,
Tang ka said bieij bad said matlah.
Nga la tip hi, aiu ngan leh,
Katba nga leh, wat pynsangeh,
Ba ïoh phi kem bilor umphniang
Uba kem ding. ba kumba wiang,
Phi ing syndon la kti thapniang.
Te khie, nga ong, Syiem Isræl bieij,
Da khlem ma nga, phim nud, phi riej."

Hangta ka kut de sbak, ka jngoh,—
La kumba dei d'u khnam ha tmoh ;
Ka ïaid wut wut kum ban jynthut,
Ba jaiñ thapniang ki khih kawut,
Ba ñiut ka sar kum ban khuid lut ;
Te kjat ba deng ki shakuriaw
Ki riew artat de kharariaw,
Ba khmat Ahap ka lip de liaw.

Shikyntien ruh ban ang um nang,
U háp kohnguh katba ka ang.
Bad kumba ong de mano re,
Ne shu pasiaw mo, sha, ade,
"Ka iar kynthei nang leit iapuh
Nang pdem pylleng u 'iar-ryngkuh ;
Ba shnong ne ri ka shu jot ei
Tang sding kynih ka 'iar-kynthei ?"
Kumta de kein ka Herodias,
Ba pdiang di pliang khlieh Eli-ias,
Mar mar ka Jesebel hangta
Ka phah lam ktien sh'u Elija
Ka ong, "To ai ki blei jong nga"
Kin leh kumjuh ïa nga, wat lada
Palat kan pher aïu, la ka
Khlieh jong me, lashai ka step,
Ha kum kane ka por, kan pep
Ban long kum kita, shapoh jyngtep
Ba me me thep."

Ynnai da ong,
Aïu ka long, ba na jinglong
Ba kat kata, b'u Elija
U tang ïohsngew ïa ktien jong ka
Ba ka byrngem, u phet nangta,
Ban leit buhrieh artat na ka ;
B'u poi shaduh sha Birsheba
Ka jaka ha ka ri Juda
Bad u sa ieh l'u shakri shata.

Petros shitrhem ba kloi ban ïap
La u Kynrad ha khim ban rap,

U tlot rynïeng um shán pyrthei,
Ia swar jingpeit ka khmat kynthei.
U Solomon bastad palat,
U ong shisien, u ban biang pat,
B'uta ba liat ha ka kynthei,
Jabieng ka liat na khlich bapei ;
Ha u de kein ka wan kylla
Jingkren ba paw kum 'tien-thala.
Samson bakhlain Palwan radbah,
Ba khyrdop nar kum pla u wah,
Saikhúm 'saiteh bajwat u bthat,
I'u sing lyngkhot lyngkhot u dkhat,
H'i jingthain shñiuh ha pneh ba bat,
H'i Delila pat jar u ngat.
Shyrwat baswait ba pynshang khmat
Sha thit ki kjat pat wat-ly-wat :
U skaiñ ba her ba kob artat
Ha snur thapbawa pat war u ngat.
Adam Thawlang jong ka pyrthei
Shuwa ban mih ban paw kynthei,
Nyngkong nyngshab ka sngi u bnai
Ha u nyngkong ki shat phyrnai,
H'i buit kynthei jingstad i wai
Te jar sha thwei ka ring ka swai.
La bor ki don kum bor khynnah
Jingpeit bajem kum súm ka ktah.

Shisngi lynti nangta u ïaid,
Shapoh sangam pat u jah lngaid.
Kumba wah-duid hapoh lawbah,
Kyllain i tuid ha jingkynjah

Jlang jlang shapoh ; pah ñiangkynjah
Sa ki shkor ba ap : kum hapoh khrum
Ba par u bsein hapoh badum :
Kumta marwei marwei, kyllain
U ïaid, jyrwit jyrwat, ngain ngain
Shapoh badum, la kumba thaiñ
Bad par jyrnie kylleng ka khlaw,
Ba jám rynsied najrong ki maw,
Tad da u poi h'u wei u dieng
Ba shat syrngiew, la kum ka lieng
Ha sla ka pung, da sla ba sdien.
Pung um ba thiah hajan u maw
Ba dem ha pung ksiar ba kham khraw
D'u lang ñiap-ñiap siang ksiar baroh ;
Te kdup diengbah bad sngi ka jngoh.
Kum khún u Amram ka por b'u phet
Tieng ïap n'u Syiem Pharo: pynstet
U her sha khlaw Midian tad da
U lap ï'ú kthaw Jethro ban da ;
Bad ba hana, hangta ki ong,
Ha ki sawphew ki suem b'u shong,
Katba u ap langbrot bylla,
Kitab u Job u thoh hangta.
Kumno ban khwai ï'u Lebiathan,
Behemoth b'u nguid ka wah Jordan.
Kumno ki her syngwiang tawiar,
Da jingkynud te wiar !—wiar !
Kum shalyntem ba shad latom,
Bol rong marbl ba bún rukom,
Ha ka haw haw leit la junom ;
U Maseroth h'u Arturos,
Sa h'u Orion de woi shi woi,

U Pleïadiis u nang kynoi.
(Ki khlúr ba riewmynta ki ong
Ia ka pyrthei ba ngi ngi shong
Hajar hajar klur shah ki long).
Ne kum u Saul b'u suh khynrad,
Tang don ba ong ba ki kynrad
Rabbi jong u kin beh pynïap
Ia u, lada kin tang shu lap,
Hadien jingwan na Damaskos,
B'u smai ban long Apostolos,
Shaduh sha ri shyiap Arabia,
Lai snem pura ban shong hangta :
Ne kum u Trai jong ngi, hadien
Ka jingwan hiar sawa ka Ktien
Na bneng, b'u dei u Khún u Blei,
Ngain ngain shapoh lawbah te dei
B'un leit ban im ryngkat lem bad
Ki mrad ; hangta de ba un mad
Ki súm meh ding ba súm Soitan
Ban pynkhyllem Hima Kristan ;
Bad kum ki Palwan hyndai hana,
Ki kalain-wait, katba lah, hangta ;
Kumta lem kein u Elija
Wai wai u ïaid kum ba'm ïoh ja
Tang bad ki shrieh ki tngaw u shong,
Huléng ne dngiem, ne sier ne bthong,
Keirang, keisop ba her mastieh,
Suri bashri, niang-khlaw ïong-snieh.
Khlaw ka khynwin na jngai ïohsngew,
Khla u kyrhuh ne myrsiang ki jlew.
Miet ka kynjah jlang jlang hangta
Tang dkhoh bapah ne kit-bru shata.

Ki ïaid mynthna, hati saw-kuna,
Khlieh ruh ka phieng la kum ban ruma.
Kui, u diengkhied shata ki kynrei,
Ksar ne tyrpud, dkhan ne kyrbei.

Hapoh u dieng jamynrei u shong,
Bakah syrngiew ïa u najrong.
Ki tiew-lakud shata ki duna,
Tang tiew-snoh-dieng ki phngoid phylla.
U tiew-khlein-masi bad tiew-lasubon
Kyrhai ki phuh bad kyrhai ki don;
La tiew-dohmaw laiphew-na-ar-jingmut
Lbong japieh ne tiew lymphur eit-mut.
Ki phuh hum hum kum samla kynthei
Ne khynraw dangkhie baplung bad khie sei.
Hangta u dem, u shong, u ud;
U dwai da ka jingpait dohnud.
Ym kum u Jona badwai ïa lade
Ban shu jot ei shnong Ninebe,
Hynrei kum Trai ha kper Gethsemane
B'u syep da snám ishyrkhei ruh de.
Angel Rangbah ba wan pynshngain,
Um nud pyrshah, u ïaid lehrain,
Da thapniang lieh ba thaba lain,
La khmat u tap b'u sngew shynrain.
Ha jinglynga mynsiem shapoh
Thied snám ki bthei lem lut baroh,
Shadem ba pdang ka k'an kumba k'oh.
Ka jingpisa mynsiem badap
Kumjuh h'u Elija ka lap;
U kyrpad jam sh'u Trai ban ïap,

"La kut katto ka jingialap !
A Trai," u ong, "shim noh ïa nga,
Namar ngam bha palat ïa la
Ki kpa jong nga." Katba u thiah
Ban dem hapoh uta u dieng,
Ha khmih Angel da khmat itieng
(Kmie u Samson hi ruh ka phieng)
U ktah ïa u ba ngam ha shyieng,
U ong artat, "Khie joit mynta ban
Bám." Kum u Angel sha madan Paran
I'u khynnah Ishmael ka um u pynjan ;
Bad kum Angel ba kdiah itieng
Ia skhem Isræl ba khein ka shyieng ;
Ne kum Angel ha pung Bethesda
Ia um u pynkhih at phyllung ha ka ;
U tem jingtem ba um ki sawa,
Ki khrew ki khriap ki tuid lut shata.
Ym kum Angel ha kper Eden,
Ka por Abel um pat tip kren.
Ne kum Angel ba kner la waitlam,
Hynriew spah shekel siew-dor te kloi-lan,
Ha lyngkha kew kordor u Ornan
Ka Tabernakl na Gibeon kan wan
Ban ïeng ka Templ ba ha khlieh tam.
U Elija thret u kyndit,
Ha khmih u ruti b'la s'ang pynshit,
Halor khorrnga, ryngkat bad u
Khiew-um, hajan ka khlieh jong u.
U bám u dih, u sa thiah biang.
Hangta wan jingphohsniew bathiang,—
Ha Surok Shnong da ksiar ki siang,
Ba briew ki ïaid de riang shi riang ;

Paw dur shapoh kum iit baphriang,
Bad neng bad poh paw dur kyndiang.
Bad um ka tuid ban pynjah sliang,
Ba jyrngam jngum Jaspar khein-kor,
Rong lyoh, duriaw bad sohbaingon,
Tympew, tipot, muka, makhon,
Rong dumasla, rong snám de don ;
Bad rong ki paw ïasaw ïalieh,
Ba jyrngam jngum bad stem ki mih.
Bad bún ki rong ba Solomon Syiem
Um lah ïoh rong, rong simpylliem,
Sha suiñ ba khun ka khilon Syiem.
Ia khyrdop shnong da mawlynnai,
Jingshai na ki ka shat phyrnai.
Ym kum umjer ha sla lawang
Khrik khrik ba khih phyrnai phalang,
(Por shat ka sngi ba shit kyrang)
Ne ñiangbading mynmiet barang,
Ne khlur ba shat por miet 'nai tlang.
Hynrei u mot ba ker da iit
Barben bún dong ba beh jingshit,
Ba sngi ha ka ka shat thaba,
Ka por ka shit thang kyrang bha,
Um kot ban ïapyrshang shata.
Da jingphylla lyngngoh u peit,
Kumno ki briew ba wan ba leit,
Halor ka ksiar da kjat ki ïaid,
Bad ka jingbún artat u paid.
Sha u diengsoh ka khmat ka phai,
Hapdeng surok, ba um kam jngai,
Da syrngiew tnat shata u ai
Bad sla poh-um ki shat phyrnai ;

Khatar rukom u soh ki soh,
Bad bún ki briew ki ïakynjoh,
Khynnah samla ïa tnat ki bnoh,
Khynnah barit de ki khawoh,
Ia khúnlung pat ki tnat ki noh.
Ia sla jong u ruh don kiba bám
Kum ki lyngkniap biskit bashngiam,
Ki rkhie ïaïaid, artat ki jám.
Katba ka khmat phohsniew ka peit
Ban tip shaei pat ki ïaleit,
Da jaiñ balieh baphong artat,
Ha surok ksiar shoh itynnat,
La kumba ïaid da ki mawthoh shok,
Bad mot-shun khún basynrap lok,
Ha shylliah ksiar ba siang surok.

Hangta jingktah ha sh'ieng ka wan,
Kum mynshuwa ba wan jingthngan.
Kum ka jingwan ha wah Hiddekel
Da khmat leilieh ha met Angel,
U briew ba phong da jain linen,
Syngkai da panpoh ksiar barben ;
Ka met jong u bashat phyrnai
Kum nar ha ding basaw bha hain
Ki kti ki kjat kum rong tama
Ba phyrnai rong phalang thaba,
Ba jaiñ jynsur balieh b'u phong
La i kumba kin kem mih rong
Ba bsuh nar-saw hapoh rusom.
Ne kumba ktah ha sh'ieng u Danial,
Búnsien da u Angel Gabriel,
B'u wan ïathuh ïa ba kan jia,

Ki syiem pyrthei Grik ne Persha,
Ba seng hima da wait bad thma
Kan wan ka sngi kin duh kin twa,
Tad da Hima jingieit kan wan
Junom junom kan ïar bad san.
Ne kumba wan h'u Sekharaïa
U ba'ni lah ngeit ïa jingshisha
Tyngam ka sahkut sah hangta
Bad lait ynda ka jia shisha.
Sa ha Mary nadien nangta
Ia jingphylla ba wan pynbna
Ba 'thei-sotti kata ka por,
Te rhiang ki ap jingwan khubor,
Hano kan wan ka jingkup bor,
B'la kren lypa d'u Isaïa,—
Immanuel, u Messaïa !
Ne kumba ktah Angel shisien
Ha krung Petros ba ktah i-triem
Kynjri koidi, nar hat-kari
Ki lait de war bad háp na kti,
U sa phah bsuh ha ki khulom,
Ban kup la jaiñ ba da burom,
B'un ïaid lyngba ki khyrdop nar
Jyngkhang phatok ba plie de war ;
Tad da u poi sha ka Rhoda
U tied jyngkhang artat hangta.
Ba ka kmen than. ban plie ka klet,
Shapoh la ïing ka her ban phet,
Ba kan ïathuh Petros hangta
U ïeng habar shiteng synñia.
Kumta de kein Angel u wan
Ban kyrsiew Elija bathngan.

"To ïeng," u ong, "to bám, naba
Jingleit lynti ka jngai jngai ïa
Me ïa ka ban leit." Te joit
U Elija u ïeng : bad khoit
U bám jingbám b'la buh, bad dih
Ka um artat. Nangta u mih
U ïaid sa sawphew sngi bad sawphew
Ki miet khem bám ei ei : ba kdew
Lynti jingïaid sha lúm Horep,
Ka jaka ba meh ding lep lep,
Ka por Moses ba jin ar khep
Sawphew ki sngi u sah hangta
Ban pdiang hukum bad aiñ jingkñia.

Katba u ïaid nangta, ki lúm
Ki riat ki paw ha u, kum súm
Meh ding sha suiñ ba siat bad phiah
Ia sahit bneng baïar. Um ngiah
Ban khmih ïa jingphylla ba Kti
Donbor ba'm lah ïohi, da tari
Nep ne paintali ïa riat ba sliah
Ne shniah, kum snep soh ba siah.
Ki ïeng la kum ki mrad radbah
Ne kum hati badem ne thiah,
Ba krem ne kroh shajan ki sawa
Haba kynud pyrthat ne twa,
La kum ki khla ne sing lawbah
Ba kyrhuh jam sawa ki wah.
Ka wah ha them ka dem ka thiah,
Ha rong rupa ba siang shylliah,
Ba pynpur dong da rong sai-ksiar.
Katba u shñiuh rymphum bahiar,

Da rong tympew ribon la thaiñ,
(Ne khlieh maw-wah sop sohpailen)
Bad rong sla dieng ba pynkup jaiñ
(Ba briew ki ong, sop khlaw barben).

Katba u hiar shapoh lawbah,
Syntiew ki sieng, kylleng ki rah
Ryndang bajrong, la khlieh ban khmied,
Ban phuh samrkhie ïa u ba u mied.
Ki tiew-diengngai ki kyrngah khlieh,
Ba kat ma u un phet buhrieh ;
'Tiew-khlein-masi ki kner ki kti,
La ki lama ki kaweh-kti.
I 'tiew-doh-maw pat lieb ki khmat
Da jingsngewdiaw b'u hab phet pat.
'Tiew-lasubon katba ka don,
La jingiwbih ka wan ai-mon.

Nangta u hiar arsut ka jur,
Ba arliang riat ki peit pynshlur,
Ba pyrthei-sngi ba'm ïashongdur
Tang kum phanur kan kup ka dur !
Katba ka khlaw bapaw wandur
Da jingsngewbang kynud ka sur,
Ka rwai, katba ka l'er ka tem,
Da jingkyndeh bapluh shadem.
U ngap u wan put sharati,
U lwai u put la tangmuri,
U dkhi u padiah shynriahti,
Da mieng u k'ieng u pyrsad besli
Da juju pat pyrsut u juli.

Katba u ïaid najan brisoh,
Sha u ki dieng ki peit lyngngoh.
U sohñiamtra u saw kyrang,
H'u syiem mariang kan wan jingkthang,
U sohñiangriang u stem-blad khmat,
Ba wan jingban jingkordit sat :
U sohmyndong ruh slew u jew
U ran tyrkhong kum ka khmat-khrew ;
Lakait ka sangeh naba kaweh,
Tang ktah da kti, ummat ki theh.
Ka slew ba kloi ban khih khohreh,
Tang tip jingleh, ka khmat ka meh.
U diengsohphán ba kdup khúnrei,
Kum ki khún sniang ïa u ba jei,
U ai sngewbha, u tyrwa ei,
(Kum Barsillai Dabid mynwei)
"Shim pynlong shakri ei te sa lei ?"

Katba u búd najan wahbah
Ba ha shylliah lypún ka thiah,
Hangta hajan ki khah baspong
Rusom bani balieh, u shong.
Ki ïathab-kti de shar shi shar,
Tang shoh ka nia ba ki tuklar :
Bad ka dorbar kam kut kam wai,
Ka por nongbylla sngi ki phai :
Mukotduma, ki ong, kumne :—
"Ba don u tnga leh-bein ade,
Ia la ka tnga u beh na ïing,
Ne ka ïa u ka beh pyntieng ;
Ynda hadien u phet u jah,
Shawei u kyrhuh 'si-rangbah.

Hangta ka shong ka ap kynjah.
Lano b'un phai u tnga ban sah ;
Ba'm lah sha rangbah shnong ka rah,
Ka pán ïarap de katba lah ;
Ki khot "Panshandi dem-'lor-khah."
Haduh mynta mynne ki lap,
Ka shong thadsngi h'u khah ka ap.

Nangta artet ka riat u kiew,
Haduh b'un poi lyngkha syntiew.
'Tiew-diengshaidmoh ki ïatahoh,
Ba ngap shata ki phet baroh ;
Ki 'tiew-tyrso tang shu ïohi
Ka shad ka kmen, ki thaw sa ki,
Ba khún samla basdang mih rong
Ha riam ha beit thymmai ki phong ;
Shaid mih ki rong, thaba ka dong,
Ba ngap baroh shata ki spong,
Ki peit lyngngoh sha pankhyllong,
Ki tem kitar de wong shi wong.
Khynwin ki dong ba tuid ka shnong.
I 'tiew-shohshkor la ksiar nylla,
I 'tiew-tmaiñ-khla la kpieng paila,
I 'tiew myngngor la ki takma,
I 'tiew shira khadu sawa,
I 'tiew synsar la u thuïa,
I shyrtong s'iar pansngiat tama,
I shohshkor khnai l'i rong phylla,
I 'tiew babur l'u kynjri paka,
I dhatura i put bikur,
I 'tiew pathaw i pynbud sur,

Nang tem sitar u shalyngur,
Kynud ki sur babang bathiang,
Syntiew ne sla, ki ñiut ne khñiang,
Ba riew-kyllut kim sngap ne sliang,
Tang ki Angel ki sngap kyndiang.

Wai nangta u Elija u ngam,
Shapoh lawbah shapoh sangam ;
Hangta u dem hapoh ka krem,
Da sohpailen ne ñiut basngem.
U ïeng hangta, u pyrta kren
Ba krem nang bud sawa jingtngen
(Ka rwai duet akompaniment
Ne rwai sur-btet kem ktien ki tymmen).
"Ngan shakri la ka ri
(I'll serve my country)
Ban im sngi ïai-aiti
(And sacrifice for thee)
Ngan shakri ïa khún ïa kti,
(And serve for humanity) ;
Katba dang don ka sngi
(While there is sun to see),
Ne khlur, u bnai ki shai ;
(The stars or moon do shine)
Ngan peit ap-miet khlem thait,
(I'll sit up late at night).
Ngan dem im Trai, ïa me,
(And spend my life for Thee).
Ban im junom la junom hi,
(To be immortal eternally)
Bad Angel ba yn-nym-lah-ñiew,
(With Angels innumerable).

Ngan her ba sha l'er ba Ha-bneng
(I'll soar through air in Heaven)
Soitan ! ngam Ha-dujok,
(Satan ! plunge to the Hades.")

Nangta wan jingsawa kylla,
Lyngba ki shkor u Elija,
Ba siaw shi siaw ka ïai sawa :
"Elijah ! give ear !
(Elija ! shah-shkor !)
Hark, the wind whistle !
(Sngap, de wiaw ka siaw !)
To you, it whispers,
(Ha phi, ka pasiaw)
Hark ! Lest I slap
(Sngap ! Ioh shah-thab)
The weeds before you,
(Ki ñiut ha shuwa phi)
Will be chang'd to pearls :
(Kin kylla ki paila) :
And you, I'll help
(Ia phi, ngan ïarap)
My words, don't disdain,
(Jingong nga wat ibein)
Lest to pieces I tear ;
(Leh ïa phi lwet nga tar)
And short, as Ye live,
(Lyngkot ba phi im)
Ye'd follow who died.
(Phin bud-lem nongïap)
Don't forget I can cut.

(Wat klet ïoh ngan ot)
For right by my power
(Ba khait da la ka bor ;)
Thy country's devour'd
(Ia ka ri la bám-duh)
By temporary foreigners
(Ba tang shipor ki mynder).
This then remember,
(Hi te ïai kynmaw)
That thee I can root,
(Ba ïa me ngan kynjut)
And kick with my foot
(Ban kynjat jynthut)
To be flung to cenotaph
(Ban phanang sha jyngtep)
A place cold, chill and damp,
(Ba daitthah, khriat bad sngem)
For there no cities nor towns,
(Ba shata sor, shnong ym don)
Alone in my own Capital
(Lngang marwei ha la Sor-bah)
Of slongh, marsh and mire
(Ahor, her-her-ktieh bad ñiur-ñiur)
Of chaos, not cosmos nor order
(Ba kynriang, ym ka beit riang de)
That smells, not smacks but stinks
(Ba sma iwtung iwsieng)
None there shall get out,
(Ym don te ban ïoh-lait)
For spirits ! not to be allowed
(Ia mynsiem ! ym bit ban ai-lad)
For there that the sun sets

(Ba shata ba ka sngi ka sep)
Where night has no light
(Ba miet kam ïoh lait)
Or light is as night
(Ioh-lait ka shah ñiat)
My subjects, not my sons,
(Ki raïot, ym ki khún .
For ever with their might
(Ba lynter khlem da thait)
They'll follow my custom.
(Kin bud bha ïa rukom),
With heavy a burden,
(Ba khia ka jingban)
On mornings they shall sweat
(Por mynstep kin jaw s'ep)
The peoples of all nations
(Paidbah kylleng ki dong)
With chains fast I tied,
(Da kynjri slait nga pyndait)
With teeth though they bite,
(Da bniat te la ki dait)
They'll suffer eternally
(Kin shah-bein ïa junom hi).
Ye slaves of the womb !
(Phi mraw jong ka khrum !)
Of caverns dark and tombs,
(Na krem-tep ngain ba dum),
Ye swines of ugly kinds
(Yiw sniang ba ijli jait)
You'll stay there for aye !
(Phin sah lynter shirta !)
I'm a Prince of the air

(Nga u Syiem jong ka l'er)
That mortals call Saturn.
(Ba met-tor ki khot Soitan).
My planet, a world of fire,
(Pla-met jong nga bol ha lawar)
That swings round and round
(Ba syngwiang sawdong sawdong)
Like a circle in a wheel
(Kum baisikl, shalyntem tawiar)
The Shadows, the Shades, the Demons ;
(Ki Syrngiew, ki Sna-ïap, ki Dusmon)
Or Satyrs of many shapes
(Ne Suid-tyngjang mawrap)
The Giants, the Titans are all mine.
(Ki Jlen, ki Palwan jong nga jrain)
Thy skin I'll flay beware !
(La snieh, sumar ngan phler !)
With feet, I'll trample down,
(Da kjat ngan kyrdem tham)
Like dust thee I reckon
(Kum dewmet ïa me nga khein)
When bursts out my anger
(Tang bthei thur jingbitar)
Is a fire that thunders,
(Long ka lawar ba byrthen)
And then when it overwhelms,
(Ynda ba ka wan byrngem)
It sweeps out o'er the earth
(Ka sar lut 'lor pyrthei)
Like a blowing hurricane
(L'er langthari ba wan)
It swirls and twirls around

(Ka swai tawiar sawdong)
And sucks down deep below
(Ban jynsut de thlip shapoh)
A pool of fire, alway !
(Ka pung lawar, ka thwei !)
Ghosts, my subjects they are !
(Ksuid, ki raïot shu khar !)

Ka kren ki Nongshohnoh
Ba kylla ktien kynnoh
Naduh ka por Abel
Kain ki kylla Babel.
"Shano kumne phin leit ?"
Sha ki pat ki pynbeit
"Nasho numke lin pheit ?"
Lane ban kham khaweit
"Shanoke kumnoke phinnokeit."
Ba Beowulf ne Kriseyda
Kylla Hebrw ne 'tien Shaina.
Wan jingk'ang da jingpyrta
Jingput turoi ba k'an pisa
"Tyllup pyrthei kawei ka ktien,
U Blei U thaw, ym dei búnsien.
Adam Thawlang dei tang uwei,
N'u dieng radbah ba sla ki bthei,
A, ko Babel ! Babel kulmar !
Ba tei mot-nám ha them Shinar,
Lano phin poi sha kliar ban par ?
'Kawei ka buit, kawei ka bor,
Tyllup pyrthei ngin ïoh shong-kor,
Lin lin ngin thom da stad kolshor ?'

Ang Abaddon ne Apollyon
Ne Napoleon, Syiem Babilon.
A, khún bynriew ba kum u dkhiew,
Ba par ha sla khyndew dymmiew,
Tang jan ka ding ba sma pyniw,
Phi her syrngiew sha ba'm phohsniew.
Shano kita paid bún byllien
Ki ñiang lartham puit Babilon,
Ha jingpyrsad l'er kin kyllon."

Te her thapniang kum sla shajan,
Ba per ithiang katba nang wan,
Jingkner thapniang hangta ki ran,
Da sur babang wan ud jingkren :
"O hear, the devils cry !
(A sngap, dur-ïap ki k'ang !)
Hush ! they groan in den !
(Sngap ! ki ud ha krem !)
While sweet tune floats the air,
(Ba sngewieit ud ka l'er)
For Divine Muses sing
(Ba siaw-rwai Mut ba long Ding)
The Graces hand in hand
(Ki Kha-rngai kti ki ïathaiñ)
The Flora of fair fields
(Ki Tiew phylla ba i-phir-phir)
The Fauna of huge mountains
(Ki Mynthna ha ki lúm-rben)
The Nymphs of the wide rivers
(Ki Kha-im jong ki wah-bah)
The Dryads of the shaking woods,
(Ki Dieng-khlaw ba khih wut-wut)

The Fairies of all nations,
(Ki Puri kylleng ba don)
The Elves in human forms,
(Ki Hep-khún bún rukom)
The Pans of the Pastures new
(Ki Lang pashor-kait khriw)
With their fans in their hands
(La pakha ki wan shajan)
They sing, and oh, they dance !
(Ki rwai, ki shad ïawan)
List ! how they sing,
(Sngap ! ki siaw ngai)
Oh, what a splendid sight !
(Ade, wow, la itynnat sat !)

Rwai ban kylla—Round and round,
Round and round,
While we sing and dance ;
(Sawdong-dong, sawdong-dong,
Rwai ïashad ïawan) ;
With our fans, and hand in hand,
We shall dance around.
(La pakha kti ngin ïathaiñ
Iai ïashad sawdong)
Round and round, ter ter."

Ki rwai sa rwai, ki shad artat,
King khlieh kumba shong kulai-rat.

Jingkynud sur ba kynoi thiah
Thait ka jabieng, ka wan jingngiah.
Hangta u dem, artat u thiah
Halor khyndew khlem siang shylliah ;
Te paro khlaw ha met ki ber,

Da sla lakhar katba nang her,
Ban pynkup jaiñ kum da ki sner ;
Te l'er ka beh, sla ki kynther,
Khriat sam ka met ; te u phohsniew,
B'u poi leit háp shapoh ka thliew,
Bajrong, bajngai bad bajylliew.
Shata u hiar kum d'u tyllai
Ba teh khlieh-riat haba kem lwai ;
Katno katno ruh um lap trai,
Ba ngai shi ngai, katba nang jngai.

Katba u phai te wan jingshai
Jingbiah phongrai bad ñiangbyrnai.
Baroh arliang ki riat bajrong,
Kum sem paro, Syrngiew ki shong,
Phyrnai khmat miaw na snieh baïong ;
Kum khmat napoh jyngtep ba khlong.
Bad surok kum lynti masi
Ba pom pyngkiang riat S'anpnai.
Ba slajat s'ier ki ïaid suki.
Te ud ka l'er, riew kiej shi kiej,

Sha tyndong shkor sla-siej ba smiej.
Hangta ka wan ka jingsawa,
"Me wan poi 'lei shane Elija ?
Ka dei Khyndai-pateng-ñiamra."

U sngap kynud ka sim ba ong,
"Ñiat-pap-ka-kong, ñiat pap ka kong."
(Ka her kyrthlab kylleng ki dong).

1. "Ko kong, ko kong, shaei, phi don ?
Ia nga phi nud ba phin ñiat bein.
Phi ïoh ne ém ïa la ka mon ?
Ba sh'ieng ki shruh jong nga ki khein.

2. Phi kynmaw ne ém ngi shong thadsngi
H'u maw bahch ba ha khlieh riat ?
Katba hangta phi nang iit ksi,
N'u shñiuh jong nga ; khmat pat phi wiat.

3. Phi ïoh ne ém ïa la ka mon ?
Ia nga ko kong phi nud ban ñiat.
Shaei ki khún jong phi ki don ?
Ki shong thadsngi katne ba khriat ?

4. I kpa de kein, shaei i shong ?
I ïaid bylla kyndoi jakpoh ?
Shaei phi don, Ñiat-pap-ka-kong ?
Phi im kitnong bylla kit soh ?

5. Shano ka spah ka phew katto,
Phi khur n'i kpa katto phi ïoh ?
Ka kpieng ka ksiar katto shano ?
Ba tuid umbah sha phi baroh ?

6. Phi ju kynmaw mo sch ïa nga ?
I kpa na phi I ju kylli ?
Ia khún phi ju ïathuhkhana ?
Ia nga ki ong ki kwah ïohi ?

7. Ko kong ! ko kong ! Ñiat-pap-ka-kong,
Phi ïoh ne ém ïa la ka mon ?
Ko kong, ko kong ! Phi suk mo kong ?
La u kynsi phi nud dusmon ?

8. Kylleng ngan her te kum ka sim,
Ia nga katto phi shet phi phon :
La phi khein-ïap hynrei nga im,
Ngan pyrta shnong kylleng nga don.

9. Ko kong ! ko kong ! Ñiat-pap-ka-kong ?
Kylleng ngan wad shaei phi don ?
Ko kong ! ko kong ! Phi suk mo kong ?
Phi ïoh ne ém ïa la ka mon ?

Khyllah kynsha te u ïohi
Kat b'u padoi najan lynti.

1. Uwei ba shñiuh kum skum tyngab
Ba bta phuïong ki arliang ngab
La lbong arliang da kti u thab.

2. Kawei jaiñ-jot jakhlia ka phong,
Da jaiñ-syrdep ba ïong ka rong,
Khleh bieij marwei saidthma ka shong.

3. Uwei lyngboit hapdeng surok,
Kum briew ba sei na thliew dujok,
U kalaiñ kti, u kren kunok.

4. Uwei ba khlem rymmiang shyntur,
Kum shynriahti ne proh shijur
Shabar mih shrem ki bniat kyntur.

5. Uwei ba phong patlun byrni,
Kyrsih jingshong u ïaid lynti,
U talaiñ kti tyngbuit khlem kti.

6. Uwei surok u kli shylliah
Ia met ha ktieh, b'u kylla thiah,
Ba lbong pait-pnat ha khohsiew kdiah.

7. Uwei khlem kjat ba tang ki kti,
U par masi lynter lynti,
U k'ang aw-aw kat b'u ïohi.

8. Uwei ba khlem kti bad khlem kjat,
Tang met lybuit kum dieng khlem tnat,
U shong kyrngah ka khlieh artat.

9. Uwei ba ïaid hapdeng surok,
U pric oh oh ba sma hok-hok,
'Tien thok, dujok, nurok ka ksew,
"Lati, torti, khrew-jew, sakhrew."

U ap sa kawei rwai ka sim,
Kmie-nah leh-bein ban bud jingtim.
Ka sim khynnah shajan ba shong,
Ka k'ang kynud kylleng ki dong,
Kaw shi kaw ïa kmie-nah la jong.

1. "Ko ka kmie-nah ! ka kmie-nah leh-bein !
Wat tharai ngan klet te ïa phi ;
Katba juk ki sim ba pah kan dang sah,
Met jong nga te kan phet lang bad ki.

2. Kylleng kylleng la sner ngan pynper,
Ngan par te na sla ka khyndew ;
Shem-pap la ka jong kylleng ngan ïathuh,
Kylleng la kylleng kin ïohsngew.

3. I pa ba nga ieit ba leit la jingleit,
Ba wallam ïa nga da u kpieng,
I ieh te ïa nga ban shong lem bad phi,
Tnga baïeit, ba Im don ka jingtieng.

4. Ha ka por b'i wan, shano pat I'n shem,
L'i khún b'i ïeit thepmynsiem.
La I wad te ïa I, I'n shem pat shano ?
Khún kynthei ba I ieit bad thung syiem.

5. Ko pyrthei ki sim bad mrad ba don shkor !
To sngap, ngan ïathuh ba ka jia.
Phin da sngew shyrkhei nger ïa khubor ba ka long,
Kmie-nah ka leh-bein te ïa nga.

6. Ha por ka dung-kba ha phyllaw jong ka,
Hab u kpieng u jong nga hapoh thlong ;
Hangta nga kynrup, nga kem da ki kti ;
D'u synrei pat ka dung ngan da mong.

7. Ka dung de pynban, hangta ka ïai dung,
Pynlwet ïa ki kti bad ki kjat ;
Ka shoh ka pynïap, pynïap kut hangta,
Na khlieh haduh kjat ka tylliat.

8. Mynsiem ka jong nga ka her kein de bak,
Ka kiew pat de thoin sha tnat dieng.
Ka ap, ka pyrkhat ban wad la I pa,
Shano ba I leit bad ka tieng.

9. Te kylleng ki shnong ngan pyrta sha ba ïaid,
Ban sawa ki khlaw shaw shi shaw.
Ba ngam shem ïa I pa, kylleng te nga wad;
Ngan pyrta de kliang kaw shi kaw.

Rwai ban—Aku-u-u, akaw; aku-akaw-aku-akaw!
Aku-u-u, akaw; aku-akaw-aku-akaw!

Te war shi war bangiew synñia,
La kumba leit khmih sinema,
Ba wan mih paw sha u shata,
Ia Kang ne Kruk sha krem kynsha—
Sha thliew Khyndai-pateng-ñiamtra.
Syrngiew khyllah kynsha ki paw,
Khlem khlieh khlem kjat, ba tngaw sha khlaw
Ki suh her ïap na khún wanshaw
Na ïew wad khaw Shnong ka Iawpaw.

Kumba dkhiew ba dem ha shalyntem
Ba tyllun, ïakiew ïahiar, de khlem
Kut trai, kumta de kein u shem.
Hangta wan jingkynud thapniang
Ba khynwin ud kata ka liang,
Kum ngap khlad-kïaw ba ud syngwiang;
Bad ktah uwei hajan baïeng
"Alle," u ong, "ïa her sha Bneng,
Ha Paradais ba Lai-pateng."

Nangta wan jingkynud bathiang
Ba met ka khih baroh shirynïeng,
Kum ka bela ha kti u nongtem,
Ka met ka ud kyndeh shadem,
Ba sai-bela thied-snám baroh
Ki khih kyroh la kumba k'oh
D'u sai-ryntieh ba khih kyrtoh,
Ha kti padiah ba'm ïoh ba'n jngoh.
Dohnud jong u ka tem pynbud
Ia sur bawan ka rwai kynud.

"Mynsiem, ko jong phi," *bad ter ter.*
1. "Sngap put ki bikur, tem pat duitara.
Ngai ngai ka jingbang, shano sha ngan wad ?
Sngap, pah ki sur sla, ud pat sai-bela,
Mynsiem ka jong nga, kylleng her leit wad.

2. Shaei ngan shem jingbang kat kata ?
Pyrthei lehnohei, kum ka ba ym shem,
Mynsiem jong nga, shata ïai pyrta,
Shano phi ïarwai ïa nga ïa khot lem."

Ba u dukha la jingduna
Ha jingbakla ba'm lah bud bha
Hamar b'u ap ban rwai pynbud
Kjat u tyrsiang u per da arsut.

Hamar hangta leit jia ryngkhat,
Ba kem kynrup ïa u arngut,
Bad mar shiliang ka kti ki bat,
Ki her bad u ryngkat ryngkat.
Ki rwai artat katba nang kiew,
Katba ïa u ki nang kyntiew.

1. "Mynsíem ko jong phi, her pynper la 'ner-lung,
Kiew bad nang kiew, mian pa mian, kat dang lah ;
Sla-jat ki jong phi kin kie l'er shalor suin,
Kiew bad nang kiew sha ki l'oh ngain to jah.

Rwai-ban— Her bad nang pynper, her to ïai pynper ;
Kiew bad nang kiew sha ki l'oh ngain te jah.
Khlek khlek da kaweh thapniang ba lieh sner,
Her war shi war bad Angel-ngel-ngel her sah.

2. "Wow jingitynnat, thapniang-lieh ba kaweh !
Peh ïai kaweh, ha jingtem sur bathiang.
Khmih met ki khih ba kyrwain thiang khlem sangeh,
Ryngkat ka put ba riew thiang diang-kyndiang.

3. Jlán long ka kamra ba ïar siang da sai-ksiar,
Ngai ngai shi ngai, kat nang phai ka nang jngai :
Lek-trik bameh, tbeh da leilieh ba shai pher.
Khrek ba phyrnai, sha ba shai shai phyrnai.

4. Met bajem jai, wain shi wain ki ïai kyllain,
Met ba khlem sh'ieng, doh bajem kum u l'oh :
Bud sa ka sur ba kynud khih kyndeh-lain,
Kum at phyllung khih kaweh ksai ba k'oh.

5. Khet shong u S'iem, wan phalang lut ka kamra ;
Khmat kum leilieh laiñ shi laiñ ym nud phai.
Jaiñ ba U phong ha kamra lut ka thaba,
Jaiñkup U kup ka phalang da jingshai.

6. Angel ba ap ki thylliej-ding ki Seraph,
Khmat ki ïatap da thapniang ba ki kner,
Kjat ruh ki tap da ki ar ba shisyrtap,
Saw ki khylliap, ar tylli pat ki her.

7. Wow jingitynnat shad Khúnlung Kherubib,
Kti ki kaweh, khrak shi khrak ki kalaiñ ;
Wow jingryntih, la ki khmat ruh ki khaprip.
Kdor nyngkong ki khih, ki kyllain pat ïathaiñ.

"Ha khmih," Angel u ong hangta,
"Ngan leit ïalam sha ka jaka
Ka Theisotti phin peit phylla.
Ka long ka krung shiliang basei
Soitan ha ka b'u súm pynpei,
Ba snám ka tuid shlei ishyrkhei
Ha ka thma-bah shisien mynwei.

"Shuwa dujok, pyrthei yn sei
U Lusiphar Lurstep, ki ong,
Ba bthei kynsan ka jingsarong
Ia Ktien u S'iem, u Mynkulong,
Angel Kherub babha ryndang
Ba stad ban thaw ki sur babang,
Ba pynshoh-bieij para Angel
Ban ïoh synshar Bneng Lai-pateng.
U long Kherub babha briew tam,
Ha riam ha beit ba palat liam.
Ki mawkordor kynsai u deng,
Maw emerald bathoh lai-teng ;
U maw sardios, topas u don,
Beryl, onyk bad daïamon ;
Maw karbonkl ne ksiar nylla,
Jaspar bad sapphaïar phylla,

Jingkiew sarong la jingbhabriew
Dohnud jong u ka phon ka sniew,
L'u Trai Nongthaw u shet kylla,
Ba jingthaba ka pynbakla.

Kynhún Angel u sdang ring-paid,
Kum Absolom ba shaid shi shaid
Uwei na man ki lai ki tuid,
Ban ïoh la jingsynshar laitluid.

Une rangbah u ïeng pyrshah.
Ha dur u Bsein u rieh bad jah
Ha khongdongjat u puh tynrah.
Khúns'iem hangta u shim u rah,
Na ka ryndang u bat de khak,
Halor khyndew U lympat s'ak ;
Ha khlieh jong u U kyrdem hak,
U sa phanang kum diengtyllaw,
Ne diengjingpruid sha Shnong ka Iawpaw.

1. Khmih ha Theisotti, Thei nongleit-kurim !
Jaiñlieh linen batyngshaiñ ka phong.
Dur khmat ka jong ka shai khmat Kherubbim,
Khlir khlir ki khmat, sngur khuid khúnlung ka long.

Rwai-ban—
Jaiñlieh baphyrnai, khrek khmih ka thaba,
Khmat jong ka pat nang kham phyrnai palat.
Rong jaiñ ka phong pat kam kot khmat ka jong ka.
Lieh katba lieh, khmat nang phuh ityanat.

2. Khohwah kjat jong ka, narsaw bathang shlem.
Snám kaba pár paw-saw haduh shabar.
Jaiõlieh ka phong pat i kum ban mih tdem.
Snám saw ba paw shai phar peiba habar.

3. Met ruh ka jong ka rui, l'oh 'ner-jem, ïor,
Mynsiem jong ka phuh tiew jingïeit phylla.
Ktien ruh na jong ka háp kum mawkordor.
Bud sa ka sur kynud kum sai-rupa.

Nangta u lam sha jaka khlur,
Ba kum marbl teh sai-pynpúr.
Ki hér tawiar de ur shi ur.
"Ha khmih mynta kine ki khlur
la pyrthei phi hajar hajar klur
Shah ki long ; ki i-rit ym dei ?
Hynrei ki shad tawiar h'u wei
Sa ki ki shad tawiar s'u wei,
Nangta s'u wei, h'u wei, h'u wei,
Khatduh ïawai sa tang h'u wei.

Ki met ki briew ki long ki khlur,
Ba teh ïa ki d'u sai pynpúr,
Ki hér pynbud kynud ki sur.
Ki khlur khynnah ïa khlur rangbah,
Ki hér tawiar ki ud pud sah.
De tang shipor jingïap babthat,
Mynsiem ba lait na met ki bat,
Ki kem ïasoh, ki ïasnoh pat,
Ki kylla khlur tawiar ban hér,
Ki rwai kynud katba ïai per.
Mynsiem bastad ki kylla khlur bah,
Mynsiem ring-lok ki phyrnai junom-sah :

Kine ki rwai kynud tawiar
Ka khet ; Angel teng teng u hiar
Ban pynsumor jinghér jong ki,
Shajan u wan u ktah da kti.

Shisien ha ka pateng Adam,
Angel u hiar ba kan nym jam,
U pynsumor i'u ksai hangta,
Ka por Joshua Israel jop-thma.
Teng teng u hiar ban kham pynjam,
Ha met ki briew u ktah ka ngam,
Ba briew hangta ki trei bún kam,
Da jingshitrhem ban dep kloi-lan ;
Katba ka don pat de ka por
Ki shongthiah-thai kumba tlot bor ;
Ka dei ka por ksai u sumor.
Ki Poet, Prophet ki khlur ka met,
Angel ki bang búnsien ban phet
Ban teh pyrkhing star ba ki wet.

Pyrthei jong phi bún wat shongbriew,
Hynriew ki sngi sara syntiew.
Pateng Adam tang hynriew sngi,
Bad sa shisngi kin shong tipsngi.
Pyrthei jong phi bún bún kylla,
Pateng ki shong ba phim ruma,
Jaka sara-syntiew sa pra.
Te peit, to tip, ko Elija !
Ha ki khúnlung ym bit said-thma,
Namar kim lah sngewthuh sátia.
Ha khmat ki sniang wat bret paila.

Ki Kaiñ shohnoh shoh-klep para
Naduh Abel kan par shi rta.
U Bansawan un kjit i'u Jiw,
Um-Ngiam-jaka ïa dud Hindu.
Japheth Phareng i'u Shem Esha,
Khongpong s'u Ham kin bám hangta.
"O, shipara na kajuh ka kmie !
Mynta ko Im, pha la i kithie —
Raibi na snám jong pha ba khie ?
Ba mih na kam leh stad kein pha
Ba khlem sylla shuwa i'u kpa.

O Im, Im shano, pha la ïoh ?
Jingkwah thala ba pham bit kynjoh,
Khún pha shi rta kim kein ka ïashoh !"
"Ha khmih ka aiñ ki khlur shi rta.
Ba khún tawiar ki shad i'u kpa ;
Ba kpa tawiar sordar hangta,
Sordar tawiar ïa s'iem hangta,
Ki s'iem tawiar sawdong patsha,
Patsha tawiar i'u Blei hangta.
Kumta kan long, leit la ka rta.
Ha man ba kut ki hynriew sngi,
Angel u hiar, u ktah da kti,
Jingtch sai-khlur, u bthat ïa ki.
Lurstep ki phngoh pat man ka sngi,
Enok, Moses, lai sngi sa phi.
Sa kiwei pat kin bud sa ki.
Arngut, khatduh ïawai i'u Sngi.

Jingshai ka shat shuwa ri Shin.
Nangta ka par arsut sha Ind,

Ka ryngkang lúm Mid bad Persha
Bad Babilon sha Gris hangta.
Na Ijipt, Rom ka ryngkang duriaw
Ka shad kyrtoh sha um ngiaw ngiaw.
Ka phalang um sha Shin biang thiaw.
Ha por janmiet ba sngi ka lip
Kjat Sngi Un hiar h'u lúm Olip,
Un kad arliang ; kan shai hangta
Jingshai ba shai ha la ka rta.

Sngap Elija ïa jingbatai
Ngan ai jingmut ïa ka jingdwai.
Phi ju sliew ding kumta phi tip,
Da dieng phi thang ba kan nym lip :
Ka tdem ba mih artet ka kiew,
Sha suin ba par lyngba ki thliew,
Thang jingiwbih hangta ka sieng,
Sha bneng ka her ka kiew jyngkieng.
Ha met u briew ruh don ka ding,
Ka ja ba bám hangta ka ing.
Ka dei ka duwan jong u Trai
Ba shekeina ka shat jingshai.
Ka er pyrsut shyntur ka beh,
Bad na thliew khmut ka hér kaweh.
Ki jingiwbih jingdwai bakhih
Artet ki hér ki tang shu mih.
Angel ba ïeng hajan ki kem
Tang shem, ha ki jyngdiang barem :
Ki set de khop jingiwbih tdem :
Ki hér nangta, thiaw thiaw ki hér,
Kum ngap ba rah um-ngap ha sner,

Sha Lai-pateng ki suh pynper
Ia jingiwbih sha khmat ka khet
Ki leit, ki lam, ki rah putet,
Kum ki jingai sngewbha present.
Katba ha kjat de riang ki ïeng,
Mar la jyngdiang ki bat de kneng,
Kum sha rynsán ki khmied shaneng.

Hukum ka wan n'u S'iem Kynrad
Sha ki Angel shakri ba wad,
Ban ai jingpán kat kum ki pán,
Ki ban ïabiang artat ban shán
Jingngeit ba khih ba kum u khah
Ha jingbeh l'er ba jur ba kdiah.

Angel nangta ki her pynper
Arsut ki suh sha briew ki kner.
Jingpán ki ai kat kum ka dor
Ba wan n'u S'iem Bakhraw Khraw Bor
Ba ïar Hima jngai jngai shalor
Khlem don jingkut jingsdang ka por.

Ban dwai bún ktien namarkata,
Shu pán hynrei khlem trei satia,
Ha khmat u Trai ka paw thala.
Angel ba rah jingdwai Hanna,
Burom khlem pud u ïoh shi rta."

LA KUT KA AR-KITAB

KA PROSODI

BAD

RETORIK

IA KA

KTIEN KHASI

Ka Poetry

Ha kaba thoh ïa kine ki lynnong ba dei shaphang ka poetry, u nongthoh u don ha ka jingmut jingpyrkhat jong u ban leh ei ei kat na kaba u la lum jingtip ei ha kaba ai ha ki riewpule minot ban tip bad sngewthoh shai shaphang kaei ka Poetry. Da kata um thmu ban ong palat eh shibun, nalor kaba ai jingmut ïa ki nongpule kiba don ka sap bad ka snap thoh poetry ban ïoh ei ei ka ban pynshlur ïa ki ban pynsan pynroi, pynheh pynïar bad kynjih kynjoh ban kot sha ki kliar lúm jong ki radbah thoh poetry ka pyrthei hi. U nongthoh u ngeit skhem ba don ki Wordsworth bad ki Milton, ki Shelley bad ki Keats, ki Scott bad ki Byron ba dang shylluit ha ki khyndew ri Khasi jong ngi kiba dang sdang thylleng bad sei lung ban long ki diengbah diengsan bad ki dieng-piam-star lashai lashisngi. Ryngkat bad kine ki jingthmu bad jingai ingmut khyndiat, u pashat ïa kine ki jingthoh ha ki Khún ka Ri ban pule pyrkhat.

KI KYNTHUP

I. KAEI KA POETRY

Khnang ban sngewthuh shai shaphang kane ka jingkylli ngin ïapyrshang pynnujor ïa ka poetry bad ka *prose*.

(i) Ha ka *prose* ki jingthoh ki ïaid lynter khlem sangeh, katba ha ka poetry ki lain ki kut kloi kat kum ki jingthew bad ki ïaid ryntih sar salonsar.

(ii) Ia ki jingthoh *prose* ym lah ne long ban rwai, hynrei ïa kiba bún ki jingthoh poetry lah ban thaw sur, ban pynlong jingrwai bad ki long ki jingthoh ba la pynbynta ha ki dkhot ba lah ban rwai da kajuh ka sur ïa ki.

(iii) Ha ka *prose* ngi pyndonkam ïa ki dak heh (capital letters), namarkata, tang haba sdang ïa ka sentens bad barobor hadien u phulstop. Hynrei ha ka poetry ngi sdang da u dak heh ha man ba sdang ïa u lain, wat la u lain bamynshuwa u kut ha u kolon, semi-kolon, koma ne khlem kino kino kiwei pat ki dak sangeh.

(iv) Ha ka *prose* ki ktien ba pynkut ha u lain ki lah ban long katba kynduh, katba ha ka poetry pat ki lain kiba kut ki ju kham long barobor kiba ïadei sur ne ïasawa sriem mar mar kumjuh. Ia kine ha ka Phareng la khot *rhymes* (raim) bad *tara* ha ka ktien Khasi.

Kane ka jingpynïadei sur ka lah ban long ar ar synrop, kata marbud marbud shijur shijur hi ba

ki khot *couplets* ha ka ktien Phareng, kum ha kine ki lain harum :—

La syep la syar ne snám ngin *theh,*
La im ne ïap ngin ïai *ïaleh.*

Kiwei pat ki long lai synrop ba la khot *Triplets* ha ka Phareng, kum kine :—

Kum ka radha bapiar thap*niang*,
Ba her kum khlieng ne 'lieng-ja*thang*,
Ha suin ba ker da ki riat ar*liang*,
Sha suiñ me kner la thapniang A*ngel*,
Ban suh pynper na ki pud Is*rael*,
Bad sa kaweh sha u lúm Kar*mel*,

Nalor kine don kiba ïaraim naduh saw lain lynter ne palat ruh.

Don pat kiba ïaraim kawei pud kawei ba pynïapom ne pynïaphna, kum : —

"Jingitynnat ki lúm te ko *mei*,
Ym don ei ei, sngew kum ban *her* ;
Ka jingithiang ym don *pyrthei*
Ban da nga lah te ngan thung-*sner*."

Don pat kiba ïaraim ha ujuh hi u lain ba ki khot *line rhyme* ne *leonine* ha ka Phareng kumne :—

Diengrai radbah ka shim *por* shim *bor*,
Bun rta ban sah bakor*dor* bad *kor*.

Ha ka phawar Khasi ki raim ne tara ki ïaháp

sur ym tang ha man ki ar lain, hynrei wat haduh saw raim ha ki ar lain kumne :—

> Shi*prah* u doh*thli*, shi*khoh* u soh*mynken*,
> Ia ka khyn*nah* kaba tip*sngi* ju ïa*roh* ki tymmen,

(v) Nalor, kata, don sa ka rukom jingthew ne ka rukom pynháp ïa ki *shnok*, ki ktien bakhia-thew ne ba shon jingmut ba la synrap da ki ktien ba sting-thew ne ba per jingmut. Ia kane ka rukom thew ha ka Phareng ki khot *measures* ne *feet* (jingjám-kjat). Ha ka ktien Phareng man ka ktien ne kyntien ka don la ka kynnoh kaba ki kham shon kyrpang. Ha ka ktien Khasi, hi ym don rul bathikna, la shisha na ka jingïai-ïit ne jingïaimlien ha kaba sngap ïa ki phawar ba kum katei haneng bad haba pule ïa ki poetry ka paw ba ka kynnoh ha kaba khatduh ka long kaba skhem ne khlain, la ki don teng-teng ha shiteng ruh kaba ka kynnoh hangta ka kit jingmut kaba khia hi katjuh, la ym kumjuh.

Shim kum ki ktien, *kawei*, *pyrthei*, *shisien*, *puriskam*, *puhshilum*, hangno dei ban kham shon ïa ka kynnoh ? I Babu Soso Tham I sngap da ka shkor bad ngi shem ba ha "Ki Sngi Barim U Hynñiew Trep," ha kaba I la poi ha kliar jong ka jingstad thoh poetry, ngi lap ha kiba bún ba ka kynnoh kaba khatduh ka long kaba I ngeit ba ka dei kaba kynsai, la teng-teng I kylla ïa kata ka rul kat kum na ka jingpynïadait bad kiba kum kino ki ktien. Ngin buh nuksa katto katne hangne, khnang ban ïarap pyn-

sngewthuh ïa kiba dang sdang thoh poetry :—

Jingsha'i ngi wa'd sawdo'ng *pyrthe'i.*
Ki Wa'h ka *Py'rthei* Sa'lonsa'r.
Kawe'i ka Ktie'n ki da'ng ïakre'n.
Sha *ki'wei* pa't ki Ri' baphe'r,
Kiwe'i aï'u na ngi' ki phe'r.
Shisie'n ka lo'ng ka Pe'rsyntie'w.
Sa *shi'sien* pa't kin wi'n ki Khla'w ;
Sa *shi'sien* pa't kin khi'h ki Ma'w.
Mynba' ki hia'r ki *Hyn'ñiew* Tre'p.
Ynda' *hynñie'w* ki U'mpohlie'w.

Ngi ai jingmut hangne ba dang donkam shibún ki jingïit ïa ka jingwanlong ki ktien bad ïa ki tynrai ktien ba ngi khot ka *Etymology* ha ka ktien Phareng. Ngin ai nuksa khyndiat kumne :— Ka ktien *puriskám* ka mut ne thew ïa ki jingïathuhkhana shaphang ki puri ba la khot *fairy tales* ha ka ktien Phareng. Kumta ba ka mut ka jingïathuhkhana puri. Ka ktien *skam* ka long tynrai bad puri ka long ka ktien batai. Kumta ruh ïa ka ktien *purinam* ne *parom.* Lada kumta ka ktien ba dei ban shon ka dei ha ki kynnoh *skam* bad *nam* ha ki ktien *puriskám, purinám.* Da kane ka rukom ai nia ngi pynháp kumne de ïa kine ki ktien, pu'hshilu'm, no'ngkyllia'ng, ji'ngïathu'hlypa'. I Babu Soso Tham I pynkylla ïa ka jingshon jingkhia ka ktien ne kynnoh kat kum ki ktien baïapyndonkam marjan bad ki, kumne :—

Shadu'h *Khynda'i* Pate'ng Ñiamra'.
Ki *Khyn'dai* Khu'p, ki Ktia'r, ki Bsei'n.
Arte't arsu't ka *Ji'ngkieng* Ksia'r.
Jingkie'ng ki pu'n halo'r ki Wa'h.

U *Py'rthat* ru'h ban py'ntyrsai'n.
Ka Wai't *Pyrtha't* ïa ki' ka ta'r.
Ki *Sy'ntiew* ru'h ha kpe'r ki phu'h.
Ynda' u spo'ng u *Tie'w* Lyngska'w.

Ngi ïehnoh ha ki nongpule ba kin pyrshang ïanujor kumno ki poetry ba shu kylla Khasi ki la ïapher katba nangpoi sha ki poetry thaw hi.

(vi) Kumta na kine ki jingpynháp kjat, jingjám kjat ne jingkám kjat, don kiba ïaid kumba shut-ïew ne pynkyrsih ki kjat la kat haba shad kynthei Khasi ; don pat kiba haba ki jám ki sdang kadiang shuwa sa ka kamon, ne markhongpong ïa kata ; bad don de kiba jám mareh kumba kyrkieh, ba ki jingpatied ki kjat jong ki ki riewsngewtynnat, ba búnsien na ka jingsawa ba patied kjat ha lyntang lah ban sngewthuh ïaid mano shuwa ban ïohi ka khmat ne ïohsngew ba ki kren.

Kine ha ka Phareng ki don san rukom kumne :—

(a) Haba ki ïaid sting-khia, sting-khia, ne tlot-khlain tlot-khlain ki khot *Iambik* (Iambic, Iambus) ne *Jiamdien*. Kine ki long ki nuksa ïa kata :—

Ym do'n **ba** e'h **ba** la'h **ban** ka'h.

Lajan baroh ki lain ha "Ki Sngi Barim u Hynñiew Trep." Ki ïaid ha kane ka rukom ïaid kjat.

(b) Haba ki ïaid markhongpong ïa kane ka *Iambik* haneng, ka long ñoh khia-sting khia-sting,

lane khlain-tlot khlain-tlot ba la khot noh *Troshi* (Trochee, Trochaic) ne *Jiamphang.* Ki nuksa ïa kane ki long kum kine :—

Snga'p **ko** he'p **ngan** ïa'**thuh**ka'i.
Ji'ngï**athu**'h**khana**' **hy**nda'i.

Wo'w ! **ha** ng'a **katno**' **ka** kta'h
Bo'r **jong** ka' **to** a'i **kan** ja'h.

Kine kim da long *Troshi* paka namar ki duna ktien tlot haba kut. Khmih rukom pat ïa kine :—

Pai'd **ba** sa'**wa**, ku'm **ka** la'**wbah**,
E'r **ba ka** pe'h, sla' **ki** sa'**wa**.
Krem' **ki** sha'**dem** ku'm **mawsa**'**wa**,
Ja'm **ka** sa'**wa**, je'm **ka** sa'**pra**.

Kane ruh kam ïaid ryntih bha ha ka lain ka baar bad kine ki lain kim da kohnguh bha ïa ka rul ba la kdew bad pyni shaneng ba ki kynnoh ktien khatduh ki long kiba kham shon khia ha ka poetry Khasi. Ngi iehnoh ha ki nongpule ba kin tuklar nia shaphang kine, kaei ki ngeit bad sngew ba dei ïa ka ban leh. Ia kine ki jait poetry ngi dang kham duna shibún ha ka ktien Khasi la ki long kiba sngewthiang ka jingkynud.

(k) Don pat kiba sting arjám bad khia shijám, lane sting-sting-khia, tlot-tlot-khlain ïa kaba la khot *Anapest* (Anapaęst) ne *sohtyngkdom.* Kane ka long

ha kine ki rukom :—

Ki kyrd'em jam ki kja't,
Ki pyrta' kum ban ra't.

Hawe'i de phin she'm **kiba** ba'ng **sngewtynna't** :
Ki ktie'n **kiba** re'm **tang ka** do'r **kaba** ta't.
Shata' ngi dei kie'w, **bad ngin** pa'r **da ki** kti'.
Khyndia't eh ki brie'w **ba ka** jnga'i ka **lynti'**.

Kine kiba hadien ki duna haba sdang ha baroh saw ki lain, lait nangta ka ïaid da kane ka rukom ïaid kjat.

Kine ki lain na I Babu Soso Tham ki ïaid beit bha ha kane ka rukom ïaid.

Ki thaba' kum ki Khlu'r **ha Duria'**w **Galilee'**.
Te ki khma't **kiba** ïo'h**thiah ki** khria't **kum u** na'**r**.

(d) Don pat ki jingthew ne jingjám kjat kiba long markhongpong ïa ka *anapest* haneng ha kaba ki sdang da ka kynnoh ne ktien bakhlain sa bud da kiba tlot ar tylli, kata, khlain-tlot-tlot ne khia-sting-sting, kum ha kine ki nuksa. Ia kine la khot ha ka ktien Phareng *Daktyllik* (Dactyllic).

O' **ko pukni' nga kwah** he'r **kum ma** pha',
Sha ly'**ndet ka** sngi' **da ki** sn'er **ba paka'**.
O' **ko diengra'i nga kwah** ïa'r **kum ma** pha',
Da ji'**ngbha ngan** a'i **ban nym** sha'r **ki** sla'.

Kane kam da ïaid beit ryntih bha ha ki lain

ba ar bad saw ; hynrei kane harum ka la ïaid ryntih bha :—

Kei'n-noh katto' ai ngan ïa'p suk jai ;
Lei't la juno'm ngan sa su'k kynjai

Kine ki jait poetry ha ka Khasi ki dang duna eh, bad ngi kyrmen ban sa nang ïoh kham bha bad bún pat shadien.

(e) Don pat ki jingthew ne jingjám kjat kiba long kyrpang hapdeng ka *anapest* bad *daktyllik* ba la pyni nuksa haneng. Kine ki long tlot-khlain-tlot, sting-khia-sting ; kata ïa kiba khlain ki ktien ne kynnoh la ker na baroh arliang da kiba tlot. Kine ki jait poetry ki long kiba sngewthiang bad ngin ai nuksa na ki jingpynkylla Khasi I Babu Soso Tham.

Te pla'r kum lasha'i u la tlo'r u ïapsta'i ;
Ka khria't kum ka thna'm jong ka du'riaw myntla'ng.
Ka u'm kum ka ïo'r ha ka sngi' baphyrna'i.

Kine ki duna kynnoh ne ktien ba tlot ha kaba kut jong ki lain, namar kumba la batai sha khmat ka jingshon jur ha ka ktien Khasi ka háp eh ha ka kynnoh khatduh.

Shaphang kine ngin sa tai bniah kham bha pat shadien, ynda ngi la ktah lut naphang ïa ki mat bad jingshongpher jong ki poetry baroh.

(vii) Ynda la ïaid katto, mynta ngin shim sa ka jingker kamra ba la khot *metre* ha ka ktien Phareng.

Na ka rukom jingjám kjat don ki poetry kiba ïaid ar kamra bad palat ïa kata. Shim mynta ïa ka *Iambik* (ne *Jiamdien* kumba jer kyrteng I Father Elias).

(a) Ka *Iambik* ne *Jiamdien* kaba don ar kamra ki long kum kine :—

Langbro'tt / ki do'n
Shapha'ng / kamo'n ;
Ki bla'ng / ka lia'ng
Shapha'ng / kadia'ng.

Hangne' / phim la'p.
Nongshú'n / arsa'p ;
Hangne' / phim la'p
Nongshú'n / bún sa'p.

(b) Ka *Iambik* ne *Jiamdien* ba lai kamra ki long kumne :—

Hapo'h / u die'ng / jyrnga'm
Mano' / bad nga' / ban de'm,
Ban u'd / jingrwa'i / baba'ng
Ha pdo't / ka si'm / bathia'ng.

Beh be'h / ko pha' / er-tla'ng,
Pham shy'm / da e'h / sangra'ng
Kum ha' / -ramja't / u brie'w ;

Ki *Iambik* ne *Jiamdien* saw kamra ki long kumne :—

Nang be'h / ko lye'r / pyngnga'd / nang be'h,
Shane ' / sha thai'ñ / ki la'w- / diengkse'h.

Marwe'i / katba' puso'n / nga sho'ng,
Ban pei't / na klia'r / u lu'm / Shillo'ng.

Jingsha'i / ngi wa'd / sawdo'ng / pyrthe'i ;
Jingsha'i / ka Ri ' / ngim ti'p / ei-e'i.

Ia khlie'h / ka sle'h. / ka sa'd / pynbha',
Ban kdo'r / u shñiu'h / b'la kdo'r / lypa '.

Ka *Iambik* ne *Jiamdien* san kamra ka long kumne :—

Na jnga'i / ki brie'w / hapde'ng / ki 'la'w- / dem-'a'b
Mada'n / jyrnga'm / kynja'i / ïa nga' / i a'p.
Kum khu'n / khatdu'h / tipdu'k / ka me'i / maria'ng
Hapo'h / rympe'i / phi a'p / ïa nga ' / ba'n pdia'ng.

Hapde'ng / lawbnia'p / basho'ng / u Khla '- / u-Thle'n,
Hapo'h / dymmie'w / jar-ja'r / bajnga'i / na shno'ng ;
Ha tra'i / diengba'h / ba ka'h / syrngie'w / najro'ng :
U die'ng / sohkhlu'r / u sa'n, / u sho'ng / rieh tng'en.

Lai sne'm / hadie'n / ka ktie'n / n'u Tra'i / ka wa'n
H'u E'- / lija', / "Khie lei't / mynta ' / hajan.

Ka *Iambik* ne *Jiamdien* hynriew kamra ka long kumne :—

"Ryngka't/la pu'n/ryngka't/la kha ',/ryngka't/ngi rkhie ',
Ryngka't/ngi ïa'm,/ryngka't/ki khma't/nyngko'ng/ngi plie '.
Ryngka't/ngi sho'ng,/ryngka't/ngi pa'r,/ryngka't/ngi ïe'ng.
Ryngka't/ngi ïai'd/ngi i'm,/ryngka't/ngin ru'ng/sha bne'ng.

Ka *Iambik* ne *Jiamdien* hynñiew kamra ka long ha ka dur *Ballad* ha kaba saw kamra ki long ha ka lain banyngkong bad lai pat ha ka lain ka babúd.

(*b*) Ki poetry kiba dei *Troshi* (ne *Jiamphang* kumba jer kyrteng I Fr. Elias ha ka ktien Khasi) ki

dang duna than ha ka ktien Khasi. Kine ki ïapom búnsien bad ki *Iambik* ne *Jiamdien* ha kine ki rukom nuksa harum :—

Da su'r / mynsie'm / kyllui'd
Ba'd '/ dohnú'd / ba de'm / aiti ',
Da su'r / jingmu't / laitlui'd
La ' / ka ri ' / ï'a ngin / shakri '.

Ha kine ki lain haneng, ki lain banyngkong bad balai ki long *Iambik* ne *Jiamdien* ryntih bad lai *kamra*, *kjat* ne *khup*. Hynrei ha ki lain ar bad saw ki long saw *kamra*, *khup* ne *kjat*. Ia ka kamra ka balai ha ka lain khatduh lah ban ong ka *Troshi*, ka *Jiamphang*, la yn don ruh ki ban pule bad khot *Iambik* (*Jiamdien*) ia ka. Khmih pat ha kane harum :—

Khe'k ki / sange'h / kim nu'd / lymbu'p
Ta'ng leh / tynge'h / pha'r kin / kynru'p.

Kine ki long *Jiamdien* ne *Iambik* saw kamra, hynrei ha ki kamra banyngkong eh ki long *Jiamphang* (Troshi) bad kumjuh ruh lah ban ong ïa ka *khup* balai jong ka lain khatduh.

Khmih nuksa sa kine de :—

Da'ng ha / ki sngi' / ki Ra'ng /- sohra',
Da'ng ha / ki po'r / ki The'i / -sohra'.
Khna'ng ba / u brie'w / baro'h / un su'k.
Shi' khyl / lipma't / kumne' / nga pha'i.

Shim pat sa kane :—

Phi lo'ng / bare'm / wa't ha / ki po'r / ba'm thne'm,
Khle'm jing- / thoh-bria' / ba ku'm / 'lang-kñia / batle'm.

Kane ka long *Jiamdien* (Iambic) ha ka sau *khup* (kjat ne kamra) hynrei ka *Jiamphang* pat ha ka khup balai jong ka lain nyngkong bad ha ka khup basdang eh jong ka lain baar.

(k) Ki *Daktyllik* kumba ong ki Phareng ka ïapom búnsien eh bad ka *Sohtyngkdom* (ba ong I Fr. Elias) ne *Anapaest* pat (ba ong ki Phareng).

Shim nuksa kum ïa kine ki lain harum :—

Ta'ng katto / du' ki sngi / iai'd mon la / ku't ?
De'i hangne / mu' la ki / sngi' ngan pyn / -lu't ?

Lada pynbynta kamra kum kane ka rukom haneng kane ka dei ka *Daktyllik saw khup*, la ka dkut tdong ha kiba kut (ba ki khot *catalectic* ha ka Phareng). Hynrei lah ruh ban pynbynta kamra ha kane pat ka rukom :—

Ta'ng / katto du' / ki sngi ïai'd / -mon la ku't ?
De'i / hangne mu' / la ki sngi' / ngan pynlu't ?

Kumta lah ban ong ba kane ka dei ka *Sohtyngkdom saw lain* tang ba dkut khlieh na khmat ba khot *asephalos* (acephalous) ha ka Phareng.

Kane harum ka long ka nuksa babeit bha jong ka *Daktyllik* ki Phareng,

O' ! ka jing / -she't ka jing / -pho'n tipsngi !
Ha'ei pha / se't, ko dus / -mo'n shisngi'.

(d) Ka jingpynbynta kamra ne jingthew khup ïa

ki *Amphibrek* (ne *Mastieh*, kumba ong I Fr. Elias) ka shong eh ha ka jingshon jur ne ha ki *shnok* jong ki ktien. Ia kine ki jait lah ban pynwan kamra, ha kata ka rukom ba kumta la khot noh ïa ki *Sohtyngkdom* (Anapaest) lane *Daktyllik* hi. Shim nuksa na kane ka jingpynkylla Khasi I Babu Soso Tham ïa ka poetry badonnám jong u Lord Byron :—

Kum u Su' / -ri ha se'm / u Asi' / -ria u hia'r
Da ki pyr' / -ton ba ria'm / da ki jai'n / ba jar ksia'r.
Ka jingphyr' / -nai ki su'm / ba nep ku'm / u sylli'
Ki thaba' / kum ki khlu'r / ha Duria'w / Galilee'

Lada pynbeit kumne ïa kane la khot ka *sohtyngkdom saw khup* ryntih baroh. Lah ban pynkylla *Amphibrek* ne *Mastiek* pat da kumne :—

Kum u Su'ri / ha se'm u / Asi'ria / u hia'r
Da ki pyr'ton / ba ria'm da / ki jai'n ba / jar ksia'r.

Kane ka long *Mastieh* ne *Amphibrek* tang ba tam ktien na khmat ba la khot *Anacrusis* ha ka ktien Phareng, bad duna ktien ha bakut ba la khot *catalectic* ha ka ktien Phareng.

Shim ïa kum kine ki lain :—

Te pla'r kum / lasha'i u / la tlo'r u / ïapsta'i ;
Ka u'm kum / ka ïo'r ha / ka sngi' ba / phyrna'i.

Kane ka long beit ka ~~*Mastieh*~~ ~~ne~~ *Amphibrek* bad ka *katalektik*, (kata, ba duna ktien) ha bakut.

Lada pynbynta kamra ïa kitei ki lain haneng

kum kane harum pat ki háp ha ka *Daktyllik* tang ba tam ktien ne kylla *Anacrusis* na khmat bad shah dain tdong nadien (*katalektik*).

Te pla'r kum la / sha'i u la / tio'r u ïap / -sta'i
Ka u'm kum ka / ïo'r ha ka / sngi' ba phyr/-na'i.

Ki poet kim salia ch kumno phi pynbynta kamra ne khup ïa ki, ki sngap ïa ka jingbang ka jingkynúd sngewtynnat jong ka ha ka shkor haba kren ne pule.

(e) Nalor kine don sa kum kine pat ha ka poetry :—

Teng-teng donkam jingpynjah dak, ne ktien ba kan ïaid beit ka jingkynud. Ngi buh nuksa khyndiat kumne :—

Ba'n 'i dur mynsiem shynrang,
Ba'm bud ïa lad pyrthei kynriang

Hangne ki ktien Ba'n, ba'm bad 'i ki duna ki dak *y* bad ka ktien *ioh*. Kumjuh ngi shem ha kine ki lain harum :—

'Lade sumar, l'i burom ïoh duh,
Ha riew-runar, l'i jingim phi buh.

Ba'n kdor u shñiuh b'la kdor lypa.

Ia ka jingpynjah dak kumne ha ka ktien Phareng ki ong *Elision*

Don teng-teng pat ka jingpyntam ktien, kham búnsien kiba rit ba ym lah kem ne sngewthuh ba

pynrung ktien tam haba pule ne kynnoh stet ïa ki, kum kine harum :—

"O', ka / suhsa't !" / ong u SKAI'N / bapli',
"Ha'ei / nga nga't / ba la o'n / la *i* sngi' ?

Shano' / kin wa'd / la *u* so'h- / khawja'
Ban tia'n / ha ktie'n / b'la thnga'n / lypa'.

Ki ktien *i* bad *u* ki tam ktien hangne. Ia kum kine ki jingthoh tam ki ktien la khot *Synaeresis* ha ka ktien Phareng, bad ka *Elision* ka wan urlong ha ka *khup balai* jong u lain khatduh haneng.

Nalor kine don pat kiba ki poet ki don ki *shnok* ne ki jingshonkhia ïa ki ktien arsien ne ban ban hajuh ne ka jingshon sting pat ruh ban ban hajuh hapoh ka shi khup ne kamra, ba ym lah ne bit pynïakhlad. Ia kaba buh synrop lang ïa ki *shnok* ne ktien bakhia jingmut hajuh la khot *Spondee* ha ka ktien Phareng ; bad ïa kaba buh synrop lang pat ïa ki ktien basting jingmut hajuh la khot *pyrrik* (pyrrhic, ha ka Phareng). Ngi buh nuksa kumne harum :—

Ima't / ba la / she'm la'd / shawe'i.

Ha kane ka lain ka long *pyrrik* ha ka khup ka baar bad *spondee* ha ka balai.

Jingsha'i / ka Ri' / ngim ti'p / e'i-e'i.
Jingsha'i / ka Ri' / ngim khei'n / e'i-e'i.

Hangne ki khup khatduh ki long *spondee.*

Ki te'm / ban ïa/ thu'h pu' / -riska'm.
Ki Wa'h / ka Pyr / -the'i Sa' / -lonsa'r.
Hapo'h / ki Syr / -ngie'w-die'ng / ba tnge'n.

Kine haneng ki long *pyrrik* ha kaba ar bad *spondee* ha kaba lai ka khup jong man ki lain.

Khmih pat sa ïa kine harum :—

Kyndo'ng / -do'ng-do'ng / ka Ksi'ng / ka rie'w.
Ban pyn/-ïe'ng Ma'w /- Kynthe'i /- Shynra'ng.
Ka Thym / -me'iri' / jong ngi' / nae'i.
Sa shi / -sie'n pa't / kin wi'n ki Khla'w,
Kum ki / -we'i pa't / ki sngi' / kin mi'h.

(viii) Khatduh khatwai ngi don sa kawei kaba donkam tam ha kaba thoh poetry, bad kata ka long ka jinglah ai dur ne jingpynidur ha ka jabieng da ka rukom thoh poetry. Ia kane la khot *imagery* ha ka ktien Phareng. Khlem kane, ka jingthoh poetry ka long tang ha suin ne ha sla, u dieng khlem soh, ka rewngap khlem ka um-ngap, ka shruh-briew khlem ka mynsiem-briew. Dei kane kaba ai jingim ïa ka jingthoh poetry. Kumba shim nuksa noh na ka jingthoh u Coleridge, u kritik bastad tam jong ka juk mynta ha kaba thoh poetry, naduh ka por u Aristotle, u buh kine ki lain harum :—

I put my hat upon my head
And walk'd into the Strand ;
And there I met another man,
Whose hat was in his hand.

Biographia Literaria.

Kane ka dkhot poetry ba saw tylli ki lain ka pynbiang lut ïa ki rul poetry ba la kynthoh shaneng, hynrei ka duna ïa kaei kaba donkam tam. Ka jingthoh jong ka kam shym pher na ka *prose* lait noh sa tang ba la pynbeit ïa ka ha ka rukom thoh poetry, kata ba la dkhat ïa-ka ha ki saw lain. Kam don kata ka jingringdur kaba pynshoh sngew-tynnat ia ki khmat mynsiem. Ka poetry ka long kata ka *art* ne jait jingstad kaba ïasriem ne ïalong tnat bad ka jingringdur (drawing), ka jingairong-dur (painting), ka jingtei ïing tei sem (architecture), ka jingthaw-dur (sculpture) ne ka jingkynud jingrwai (music). Ka jingringdur ne jingotdur ka bam pyni kumba im, kumba kan kren briew, kam long kaba itynnat, paka ne shoh khmat. Ka jingthoh poetry ruh ka bam ai ka dur kaba kumba pyni dur sinema ban pynpyrkhat, pynsngewtynnat bad ban pynring jinghikai kam long poetry satia.

Ka jingthoh poetry ka bajur ka long kata kaba hadien ba la pule ïa ka ka ïai snoh, ïai ngam, ïai neh sah ha ka jabieng khlieh wat slem slem ynda ngi la ïehnoh kaba pule ïa ka, bad ka wallam ka jing-sngewhun, jingsngewtynnat ba ngi la ïoh jinghikai bad jingmyntoi ei ei da kaba ngi la pule ïa ka. Haba shu kren lyngkot noh, ka long kumba buh u Wordsworth ha ki ktien poetry jong u :—

They flash upon that inward eye
Which is the bliss of solitude.

The Daffodils.

II. KIEI KI JAIT POETRY

1. Ka pœtry ka san na ka jinglong khúnlung jinglong samla ter ter sha ka jinglong rangbah bad kut ha ka jinglong tymmen. Ki pœtry ki sdang na kiba ki khot ki *Lyrics* ha ka ktien Phareng. U nongthoh pœtry dang sdang u ïathuh búnsien shaphang ïa lade ; u kren shaphang ïa lade ; u pyrkhat shaphang ïa lade ; ba wat lada u kren shaphang kaei kaei ruh u kut ha ka "nga." U dang long dang tang u khúnlung ha ka rukom thoh pœtry. Hynrei don ki pœtry kum ka "skylark" u Shelley kiba long na ki pœtry babha tam na kane ka jait.

2. Katba nang sdang mareh ha ka rukom thoh pœtry, u pœt u la sdang kren shaphang kiwei pat, hynrei la katta ruh ka rukom thoh jong u ka ïaid ha ka dur jong ka *ballard form* ba ki ong, kata, u ïaid ha ki Iambik sawkjat ba la pynbúd da ki Iambik lai kjat da kaba pynïaraim pynïapom ïa ki.

Kane ka dkhot harum ka long kum ka nuksa ïa kata.—

Wat mut namar phi nang ban rwai,
Ne siaw jingrwai phylla,
Ia kam shisha ban leh kam-kai,
Phin wan babe kylla.

3. Suki suki u la sdang ïaid ha kijuh ki sur thoh tang ba ym dei shuh ha kum ka dur ballad ba la *pyni nuksa haneng, hynrei ha kaba ki ïaid ryntih* ha ki saw kjat ba ïaraim shijur shijur synrop synrop.

Ka nuksa shaphang kane ka long baroh kawei jong "Ki Sngi Barim u Hynñiew Trep," da Ï Babu Soso Tham. Ngi ai nuksa kawei ka dkhot.—

Shalor ki Lúm shapoh Dymmiew
Haba nga ïaid pyngad weibriew,
Iathuh, sa Pha ko Ri jong nga,
Balei búnsien nga sngewpisa,
Haba sawdong nga phai ka khmat
Balei nga sngew ban jaw ummat.

Ka rukom pynbeit lain jong Ï Babu Soso ha ka kot jong I ka long na ka byrta ban itynnat, ban shoh ka khmat bad ban lah bat.

U Sir Walter Scott u thoh ha kane ka rukom thoh ha ki pœtry badonnâm jong u, ka "Marmion" bad ka "Lady of the Lake." Ngi ai nuksa khyndiat tang kat ban pynskhem ïa kane ka jïngong.

O, woman ! in our hours of ease,
Uncertain, coy, and hard to please,
And variable as the shade
By the light quivering aspen made ;
When pain and anguish wring the brow.
A ministering angel thou !—

Marmion.

Kane ka jait pœtry ka long *Narrative*, ba la ong ha ka ktien Phareng, kaba khleh ruh bad ka *Lyrics* ha ka.

4. Nangta don ki nongthoh pœtry badonnâm kiba thoh ïa ki jingrwai sngewsynei ne jingrwai

sngewsih ne jingrwai ïám-briew, na ka bynta ka jingïap u lok, u paralok ne ki lok jong ki hi.

Ka pœtry "Elegy, written in a country churchyard" da u Gray ka long kaba donnám ha kaba don kine ki lain :—

Full many a gem of purest ray serene,
  The dark unfathom'd caves of ocean bear :
Full many a flower is born to blush unseen,
  And waste its sweetness on the desert air.

Kiwei pat ki nuksa kiba kum kane ki long ka *Adonais* u Shelley ïa u Keats, ka *In Memoriam* u Lord Tennyson bad ka *Lycidas* jong u John Milton Ia kine ki jait jingthoh pœtry ha ri Khasi jong ngi ym pat don ba la thoh, lait sa tang ban ong ba I Babu Soso Tham I la sdang kdew ïa ka lynti ha ki nongthoh pœtry Khasi hadien habúd ban pynïar ïa ka rukom leh jong I ïa u Trot.

5. Don sa kawei ka jait pœtry ba la khot *Sonnet.* Kane ka pœtry ka long ryntih khatsaw lain shi dkhot, kaba don tang kawei ka jingmut hapoh ka shidkhot. Ki phra lain sha khmat ki lam sha kata ka lynti, katba ki hynriew lain bakhatduh ki pynkut ïa kata ka jingmut ba la kdew lynti ha kaba sdang.

Ki nuksa ïa kane ki long kum "The Human Seasons" jong u Keats, "The Trosachs" jong u Wordsworth, kumba 25 tylli ki jong u Milton bad 154 tylli ki jong u Shakespeare. Hynrei ki

sonnet u Shakespeare ki pher na kitei kiwei ha kaba u thaw rul la ka jong bad um búd ïa ka rukom thoh sonnet u Petrarch ha ka ktien Latin.

Ngi pyni nuksa kawei kum ka jong u Petrarch kumne :--

a Ia long-ryta u briew pharshi ka wah.
b Ka sngur jinglong khúnlung kum umpohliew :
b Katba jinglong khynnah u sdang ban kiew,
a Ki kmie ki kpa ki lait ka rah ka bah.

a Nangta u khie samla ban sngew rangbah,
b Kum um ba tuid na kshaid ka rat ka thiew :
b Ynda ka par poh-krem bad mih na thliew,
a Jem jai ka sdang ban tuid, kam ïaid tynrah.

k Jyngthung jyngtep sharud shakiar ki mih ;
d Ka sboh kyrhai ka ai mynsiem palei :
k Nangta ka ïaid lyngngen, kam ud kam kieh,
d Ia lieng ka sdang ban bah, dohkha ki jei ;
k Khatduh khatwai ka piar, ka ïar, ka lieh ;
d Jingbha kynrei ka don, lut ka theh-sei.

Ngi pyni nuksa sa kawei de kaba kum ka jong u Shakespeare ha ka rukom pynbeit ïa ki raim bad ki lain kumne :—

a Longbriew manbriew u briew pharshi h'u dieng.
b Thylleng shuwa, u lung, u khie, u plung ;
a Kyrsih kata, u par, u sdang ïeng-dieng ;
b Kumta u sdang jingim pyrthei ban rung.

k U speh ar sla, u kjit ka um ka lyer ;
d U sdang ka jám, u ïaid, u sa mareh.
k Kaei b'um bám ? U im kumba thung-sner ;
d Te khlieh ka sngi, u eh, u khlain, u heh.

e Ki sla ki tnat u piar, u phuh tiew-eit ;
g U pait ryndang, u sdang sa ka kyn-ih ;
e Suiñ u kynjoh, ki khlur u sngew un kheit ;
g Rangbah b'u long, tyrshaid u soh u ih.
ng Nangta u ïar, u pïar u shar ki sla ;
ng Jingstad u dap u shlei b'la lum bún bha.

6. Nalor kine don pat kawei kaba dang kham donnám shuh shuh, bad kane ka long kata ba ki khot *Epic* ha ka ktien Phareng bad ïa kaba I Fr. Elias I ai ktien Khasi ka *ksan-thma*. Kane ka jait pœtry kham búnsien ka ïathuh shaphang ki jingïalehthma.

Ka *Mahabharat* da u Balmiki ka long ka bajrong tam bad ka nongrim jong kiba bún ki epik ha ka pyrthei. Ka *Ramayan* da u Byasa pat ka long ka baar ha ka jingdonnám na ki epik India. Ha ka Grik ngi don ar tylli ki jong u Homer, ka *Iliad* bad ka *Odyssey*. Hynrei ka *Odyssey* kaba sriem ïa ka *Ramayan* kam da don eh shaphang ka thma la ka don jingïapynïap bad siat khnam. Ha ka Latin don ar tylli ki badonnám, kawei ka *Aeneid* ka jong u Virgil kaba sriem hi ïa ka Odyssey u Homer bad kawei pat ka *Divine Comedy* ka jong u Dante, kaba kren shaphang ka jingleit poi jong u ban ïohi ïa ki jingjia ha khyndai pateng ñiamra.

Ha ka Phareng don ka *Paradise Lost* bad ka *Paradise Regained* ki jong u Milton. Kine ki bún eh ha ki jingshim kylliang na ka Baibl, la ki kritik ki ong ba ka jingmutdur u pœt shaphang kane ka

palat ïa kitei baroh, namar u kren ïa ka thma u Soitan bad u Blei hi, bad ba ka madan thma kam dei tang ha kane ka pyrthei jong ngi hynrei ha ki sahit bneng hapdeng ki khlur.

Ka jingthoh bam pat kut jong u Keats ïa ka epik "Hyperion", la ong ba ka lah ruh ban kot ne palat pynban wat ïa ka jong u Milton lada u la lah pynkut shuwa ba un ïap noh ha ka rta kaba dang 26 snem.

Hynrei ïa ki jingthoh u Walter Scott ïa ka "Marmion" bad "Lady of the Lake", ruh la don kiba ïapynháp kyrdan ïa ki ba ki long ha ka rukom epik hi, la kim lah ban ïakynjoh bad kitei.

7. Khatduh khatwai ngi poi sha ka kliar jong ki jingthoh pœtry bad kata ka long ka *drama*, lane kumba ong I Fr. Elias ka *Sawangka*. Ha ka epik u nongthoh pœtry u ïathuh shaphang kiwei, hynrei ïohsngew ïa ka sur jong u bad ïohi ïa ka khmat jong u, kumba shu ong noh. Hynrei ha ka drama kam long shuh kumta. Kumba ngi leit peit kai ïa ka *action song* ka jingrwai *drill* jongno re jongno ha ka konsart ne *social gathering* ne *variety show*, hangta ngi ïohi ïa ki khynnah ba ki pynkhih kti pynkhih kjat ban pynïadei bad ka sur jingrwai. Ngi ïohi tang ïa ki halor steij ne platphorm ne rynsán ïalehkai bad ngi ïaroh ïa ka jingtbit ïalehkai jong ki da kaba ai ïa kata ka jingïaroh ha u ne ka nongpynïalehkai ba na sha lyndet ka pyrda, ïa kiba ngim ïohi ne ïohsngew ïa ka sur jingsawa ktien jong ki. Kumta

ruh ka long bad ka drama. Ngim ïohi ïa u nongthoh drama, hynrei ngi ïohi tang ïa kito kiba ïalehkai ha steij. Ka jingitynnat bad jingsngewtynnat ha kaba ïohi bad sngap ïa ka jingïalehkai, jingkren ne jingrwai jong ki hangto ka pashat ïa kata ka jingïaroh ym sha ki nongïalehkai hynrei sha kita kiba thaw ïa kata ka jingpynïalehkai. Dei hangta ba ngi ïohi ïa ka jingstad u *dramatist* uba pynkren pynleh da kiwei ïa kiei ba don ha ka jabieng khlieh bad jingmut jingpyrkhat jong u ba u la lum bad kynshew ha ka jingim.



III. KIEI KI JINGPYNBANG PYNTHIANG IA KA POETRY

1. Ka jingpynïadei ne jingpynïaháp sur ha kaba kut ki lain jong ka pœtry ka long ka buit banyngkong nyngshab tam ba ki myllung ki pyndonkam ban ring ïa ka jingmut jingpyrkhat bad jingsngewtynnat ka shkor kiba sngap ne pule. Ia ki la khot *raim* ne *tara*. Ka jingpynkut sur marjan marjan ne púd pateng pateng ka long kat ka jingsngewbit. Don ruh na ki pœt kiba pynháp sur ha tduh ki lain ba nyngkong bad basaw, bad ha ki tdùh jong ki lain baar bad balai. Ha ka Phawar Khasi man ka kamra ka ïa raim, haduh saw raim ha ki ar lain. Don ha ki pœtry kiba ïaraim ha ujuh u lain ba la khot *line* ne *leonine rhymes* ha ka ktien Phareng. Ngi buh kawei ar ka nuksa hangne :—

Doh*nud* sah*nud* u pang*nud*, u *ud*.
Ka samla *lud shah-bud* khoh*wah*.
Wah*duid* bak*huid* kaba *tuid* lait*luid*
Doh*nud* pang*nud* u jaw*dud* sah*nud*.

Don pat kiba kam ïaraim bha, hynrei ka ïajan ne ïakem khyndiat khyndiat na ka rukom sawa ha ki bowel ne ki konsonant, la ki ïapher bad bakla khyndiat khynsoit kum ha kane ka rukom :—

Ko mei ngiem lalu bám *khun*,
Ko thei jyl*lun* ko thei lym*phuin*.

La khar Hindu ne Musul*man*
Ba kren kabu, "O, what a *chance* !"

Jingim laitluid te tang kata,
  Ioh hér kat sha ba *mon*.
Sha kliar ki lúm sha khlieh jingma,
  Ban khmih kylleng saw*dong*.

2. Don kaba ki pœt ki pynsngewtynnat ïa ka lain da kaba buh ne pynhấp ki ktien kiba sdang da ujuh u dak ha ujuh u lain Ia kane ki Phareng ki khot *Alliteration.* Ngi buh nuksa kawei ar hangne :—

'Nat-sniew, *k*ynrad, to *k*hyllad, to *k*hlad.
*K*i kohnguh *k*hlieh, *k*i *k*aweh *k*ti,
*K*i *k*yrdem *k*jat, ki shad.
U *k*aweh *k*ti, u *k*yrdem *k*jat
U *k*ohnguh *k*hlieh, u *k*hmied *k*i *k*hmat.

3. Don kaba ki pœt ki pynïashoh sngewtynnat da kaba pyndonkam ïa kajuh ka ktien ha ki ar jingmut, lane ïa ki ktien ba kajuh ka kynnoh hynrei kiba ha la ka jingmut. Ia kane ki khot *pun* ne *paronomasia* lane *play of words* ha ka ktien Phareng, ïa kaba u Shakespeare u kham pyndonkam khah khah. Ngi shim kawei ar ki nuksa ha ka ktien Khasi :—

Ba *ioh* shu *ioh* ban pynlang shylliah. (konj & b).
Nadien u khnam ruh de *siaw* u *siaw* (ad & b).
Nang búd khulom da ka *sia* de *sia* (n & ad).

Orlando—Kumno, shaphang ka *jingriam* jong nga ?
Rosalin—Ym na ka *jingphongjain* jong phi, hynrei ha ka *jingstadpah* jong phi : hato ngam dei ka Rosalin jong phi ?

4. Don pat kaba ki pœt ki pynshoh ïa ka jingmut ktien da ka jingsawa ki ktien ba ki pyndonkam. Ia kane la khot *onomatopœia.* U Goldsmith bad Lord Tennyson ki donnâm bha ha kaba nang eh ban pyndonkam ïa kine ki jait rukom buh ktien. Ngi buh khyndiat hangne kiba kum kane ka jait ha ka Khasi :—

Ding ka *byrthen*, jumai u *khynniuh* ;
Kshaid ki *kyrdem*, pyrthat u *kyrhuh*.
Te *tyrkhong* u pdot, bad umbiah u *nguid*.
Kum 'tien-*tari-batar*.
Sha *Hawaian-n* ne *Honululu*,
(Tip shu *sawa iam*, ne, *aiu-re-aiu*.)

Ka miet ka tem *kynting-ting-ting* ;
Kyndong-dong-dong ka ksing ka riew.
Kynting-ting-ting shaïa-ïa-shai
Ki oh ki rong ba rah sha rngai.

5. Don ki poet kiba pynbang pynsngewtynnat ïa ki jingthoh jong ki da kaba pyntyllun ne pyntuid ïa ki ktien kumba tuid ka um, da kaba pyndonkam ki ktien kiba shoh sngewtynnat ka sur ne jingkynud. U Spenser u long u poet uba donnám eh ha kane bad la búd rukom ïa u da u Lord Tennyson bad u Keats. Ngin buh hangne kaba ai jingmut ïa kata ha ka ktien Khasi :—

Puri ban *shad* la ki *snad* ki *sad* ;
'Niuh-khlieh ki *twad*, ban pyn*gngad* ki *thad*.
Myllung jing*stad* ba nga *wad* nga *mad* ;
'Nat-sniew, *kynrad*, to *khyllad*, to *khlad*.

Nga *jngi* ha ki Khriang,
Bad nga *sad* ha ki *Thwei*,
Ha ki *Khlaw* kiba jngum rub,
Nga *thad* shñiuh mar*wei*.

Nga *doh* kum ka *Sngi*,
Ia ki *Soh* ba sdang *saw*,
Ha ka Synr*ai* ba *thiang*
Ba *ieit* ki Khynr*aw*.

6. Don ki poet kiba ai i kynja lain iba shoh ïa ka jingmut jingpyrkhat kumba pyni dur. U

Goldsmith bad khamtam u Wordsworth ki donnám ha kaba ai ïa kine ki jait. Ngin buh nuksa kawei ar kumne :—

Kum 'tiew-kulab napoh shiah bajngoh.

Phir-phir ka lieh ka lynti-khlieh,
Ba siat kum 'sai-rupa,
Ummat angel ba wan hap-wieh,
Ne khlúr ba wan jaw phria.

Ka Kha-shi-klah kata la kem
Mynta u dang ai ksai ;
Sa tang shitaïew un sa ring,
Hei-ho ! ïoh dkut u khwai.

"Bha ba khot noh u diengsohsning blei b'u leit pynháp soh kum uta" (kata, ba u Orlando u thiah ha trai ba kum uta u dieng).

"Khyndew te ka la ïoh deng kpieng" (kata, ba u thiah u Orlando ha kata ka khyndew).

7. Don ki poet kiba ai ka dur kaba pynpyrkhat slem slem wat hadien ba la pule ïa ka kot. Kiba donnám eh ha kane ka bynta ki long u Wordsworth, u Shelley bad u Keats. Kum ka nuksa ïa kata ngin shim hi da ka jong u Byron ba la kylla Khasi bha da I Babu Soso Tham kumne :—

Kum u Suri ha sem u Asiria u hiar
Da ki pyrton ba riam da ki jaiñ ba jar ksiar ;
Ka jingphyrnai ki súm ba nep kum u sylli,
Ki thaba kum ki khlur ha Duriaw Galilee.

Kane ka dur jong ki súm banep kum ki sylli ba ki thaba kum ki khlur ha ka jingshat syrngiew

hapoh ka duriaw Galilaia, haba jngoh najrong lúm ka long kaba sngewthiang ban mut dur bad pyrkhat. Baroh kawei *ka Jingpynjot ïa u Sennakherib* ka long kaba snoh ha ka jabieng jingpyrkhat ha kane ka rukom.

Ngin buh pat ïa ka jingjur I Babu Soso Tham ba I thoh ïa kine ki lain ba I mutdur ïa u nongkhmihkai najrong kyntoit lúm ha ka jingïashad phawar ïasiat lynnong lynnong ha ka madan ïasiatkhnam ha Sohra, la kumba phriang jarut ka miaw.

Ha Ri baphriang Jarut ka Miaw ;
Kumta ki risa shaw-shi-shaw ;
Haba pyllun shi shnong ki lah,
Pyllun ki shad ha Lúm Iewbah,
Dang ha ki sngi ki Rangsohra,
Dang ha ki por ki Theisohra.

Khmih pat kumno u Shakespeare u batai shaphang ka jingpoi ïarap u Orlando ïa la u hymmen jong u, u Olibar ha ka "Katba phi mon", kumne :—

Hapoh diengsning ba tnat jong u la sop
Sabñiup da jingtymmen bad kliar synlen
B'la kjap da jingtyrkhong tymmen, u riew-
Rakéd ba shem suhsat, jrong shñiuh kyr-ïup,
U thiah lyndang : sawdong ryndang jong u
U 'sein jyrngam bathoh dak ksiar kyllain
Lade, la khlieh u rah bad ka pyrsad
Katba jingang shyntur u nang pynjan :
Hynrei te khliak i'u Orlando u leit
Iohi, u law pynstet bad da jingpár
Kyllain pat jar shapoh lawbniap u phet :

Hapoh jingkah syrngiew kata ka bniap
Ka 'sing-kynthei kawei b'la ran tyrkhong
Ki sohjymbuiñ pyrkup ka dem, ka khlieh
Hajrong khyndew la kum ka miaw ba ap
Rynsied, lano b'un kyndit thiah ; namar
Kata ka mrad ha jinglong syiem kam ju
Kynrup ban bám ïano ïano kaba
I-ïap.

Ngi pynbeit ïa kane haneng ha ka dur ka *blank verse* ne *kuju*, ba ki ong, khlem raim

8. Don pat ki poet kiba ïaleh shitom, ne pynmlien ïa lade ban ïit ki ktien shoh jingmut, bakit jingmut bad basngew khia-thew. La ong ba u Keats u wad ktien kum kita ban bsuh ne bsiap ha ki poetry jong u la kumba beh thapbalieh shoh-rong u khynnah. U Shakespeare bad Milton ki jur bha ha kaba pynwan bad buh kum kine ki ktien ne jingong. Ngin pyrshang buh nuksa kumne na I Babu Soso Tham :—

Ha ka sngewsih un ïalám,
Mar shi kyntien un ïabám.

U 'kain-ïong ai un put shawiang,
U pukni-bhur un kylla thang

U Kyndang-kwah khyrwait kadiang
Hapdeng ki thwei tupa un sliang

Ngi shim nuksa de khyndiat na u Shakespeare kumne harum :—

"Kumba ka wain ka phaloh na u bitor rit-ryndang."

"Ka shyntur u ramhah Gargantua." "Nga tharai ïa u ba u long uba khun knup kum u luta tap lane u kwai bám khñiang." "Ka jingkren smai jong uba ieit kam kham khlain ban ïa ka ktien u nongdie-kiad lwa-snieh." "Phi don ka buit bastet : nga tharai la shna ïa ka na ki khongdongjat ka Atalanta bastet her thir thir."

9. Khatduh khatwai, na kane ka phang ngin pynháp sa kane ka jingkynthoh, ka jingstad-thoh ïa ki lain ne jingong kiba long jinghikai ban sah bad ban buh jingkynmaw ïa ki pateng hadien habúd. Ngin sei kawei ar na I Babu Soso Tham :—

Ngin shoh, ngin thaw, baroh ngin rep,
Shaneng ngin kiew napoh ki Trep :

Sa shisien pat kin win ki Khlaw ;
Sa shisien pat kin khih ki Maw.

Junom u Wieng un sdieh pyrthiew,
Junom kan bang ka Ngap ka Shriew.

Lada ïa ki baroh ngin klet
Ka Ri junom kan sah khúnswet.

Kumba hyndai kumta Lawei,
Namar ka Ri ngin ïeng kawei.

Ko Lyer — "Ban im namar ka Ri." —
Sa shisien pat to beh ha ngi :
Sa shisien pat ka Suiñ kan sngur
Sa shisien pat kin paw ki Khlur,
Lurmiet hadien un long Lurshai ;
Sa shisien pat un paw u Bnai.

10. Sa shikyntién ha kine ki lain jong kane

ka dkhot khatduh, I Babu Soso Tham I pyndonkam ïa kata ka buit ban arsien laisien, kaba u Coleridge badonnám u ban ba dei ban leh teng teng ha ki poetry kiba u ong ki poet ki ïoh nuksa na ka jingrwai ka Deborah ha ka jingjop thma ïa ki Midian kumne :—

"Ha ki kjat jong ka u la dem, u la kyllon, u la thiah : ha ki kjat jong ka u la dem, u la kyllon : ha kaba u la dem, hangta u la kyllon ïap."

Shim nuksa sa kane de na u Dabid ha ka jingïap u khún jong u, u Absalom :—

"Bad katba u leit, u la ong kumne, Ko khún jong nga, Absalom, ko khún jong nga, ko khún jong nga Absalom. A ban da nga la ïap na ka bynta jong me, ko Absalom ko khún jong nga, ko khún jong nga !"

Katno sngewsynei hi hoin kane ka jingïámbriew !

11. U Milton bad Shakespeare ki donnám eh ha kaba ai ki lain ba ai jinghikai ïa ki pateng ki babúd kum kine :—

"They also *serve* who only *stand* and *wait.*"
(Ki trei hi wat kiba shu ïeng bad ap)

Kane ka jingpyrkhat ka pynkren ïa u Milton haba u ap kam hadien ba u la ïoh ka jingnang jingstad kaba la biang bad la pura bha na ki kollej,

kaba pynshngaiñ mynsiem ïa u hi bad ïa bún lyngba ka jinglong khlem kam.

Ngin shim tang kawei na u Shakespeare, la ki don shibún :— "Nga sheptieng phi la die la ki bri ki khyndew ban leit ïohi ïa ki jong kiwei pat ; nangta ban leit ïohi shibún bad ban ym don ei ei ha lade, ka long ban don ki khmat riewspah hynrei ki kti duk." Kane ka long ka jingsneng hikai u Solomon ba la buh ha kiwei pat ki rukom buh ïa ki ktien : "Ka jingstad ka don ha pyrshah ka khmat uta uba don ka jingshemphang : hynrei ki khmat u babieij ki don ha kiba kut ka khyndew."

12. Nangta ngi don sa ka jingkdew sha kiei kiei kiba long jingïathuhkhana sha khmat ne hyndai hynthai, kum ha kane ka rukom :—

Mynba dang biang ki Khún ki Kti,
Shuwa ban háp ki bniat masi.

Katba nang ïap ki Khún ki Kti
Ynda la háp ki Bniat Masi.

"Kin long suidïap ban kdang ma nga"
Ka rwai ka Ab-Kyllain-Japha.

U 'Tiew Japang u spong Jaiñ khor
Ki Syiem ïa u ki ringkongor.

U Klew un shad tang mih ka Sngi,
Ka ruh ka sum ha Rupat'li.

Ha Ri baphriang ki Khyndai Lád
U Dkhan un tem, ka Dkhoh kan shád.



IV. KI RUKOM KREN PHARSHI, SIAT PHARSHI, PHAWER KTIEN NE PYNDONKAM KTIEN

Nalor kine ki jingpynbang ïa ka thoh pœtry, ngin pyrshang ban shim sa ki rukom kren pharshi, siat pharshi, phawer ktien bad kiba kum kita ba pynshoh umshit bad pynbang pynthiang ïa ka. Kine ki don ha ki bún rukom bad ngin pyrshang buh tang kiba kongsan, kynsai bad kham leit-kam ha ka pœtry.

(I) Ka rukom thoh pynsriem da kaba pyndonkam ki ktien, *kum*, *kumta*, *kumjuh ruh*, ne *kat*. Ia kine ki rukom pyndonkam la khot ki *Simile* ha ka ktien Phareng, kaba mut, ka jingpynïasriem dur.

B'u khluit ïohi, u pynkhih thapniang,
Kum puit-tang-kuli-kynjih-mawsiang

Kum ka lyer ka ktien ka jem.

Ka *kat* ka pyrha khaw.

Ha kine ki rukom thoh, I Babu Soso Tham I ïabeh ne ïakem shibún ïa u Homer bad Milton kum ha kine ki dkhot, kiba ïaid jlán ban batai ïa ka jingïasriem dur :—

Kumba ki Kjat ka Sngi Pyrem,
Haba ki beh ki Lyer bajem,
Ki hiar ban suit ka rong jyrngam
Ha Pyntha ne hapoh Sangam :
Kumta u Briew u im shida,
Kumba ha pneh ka kmie u kpa.

Kumba ha khmat ka Por Synrai
Ki Khñiang ki Sim baroh ki rwai
Pyrthei Mariang baroh ka kmen,
U Briew na ka u ïoh Jingtngen :
Kumta ki Ummat Ksiar ki shlei,
Hynrei um tip ki wan naei.

Ha ka pœtry u Elija ruh don kiba sriem dur ïa kane ka rukom. Ngi buh kawei kum ka nuksa.—

Kumba ka kmie ba wad i'i khún
Ba jah hapdeng khynnah babún :

Kylleng ka ïaid ban shem shaei
I khún jong ka la ïap ne lei ;

Bad kyndit-dat haba ka lap
Marwei i shong hapdeng u sh'ïap ;

Sha ka i phet mareh ban rieh,
Ban bsuh ha pneh ïa la ka khlieh ;

Ka kdup, ka thum, ka doh, ka dait ;
Ka khynñiuh kmen, ka kjup artat.

Kumta de kein ka um-mynsiem
I'u khún marwei ba ka thung-syiem.

Ia kine ki jait ki khot ha ka ktien Phareng *Homeric* ne *Miltonic Simile*.

(ii) Don sa kawei pat ka jait siat pharshi ne phawer ktien kaba ïa ka jinglong briew la pynkup ha ka jinglong ki mrad ki mreng ne kiwei kiwei ki jyngthaw, kum kine ha I Babu Soso Tham :—

Kumta bran-bran nadien ka búd
Ka '*Kei-Lympied* ba ma.

Hapoh ki *Thwei* bakhujd khriang-khriang
U jngi u *Sher-syngkai.*

U *Klew* mynsngi u shad mastieh,
U *Niangbri* pat u kyrsum ktieh,

U *Shersyngkai* u jngi ha Thwei,
Hapoh *Tyrkhang* ka dem ka *Skei* ;

U tang shu pah u Sim *Rynñiaw*
U shoh samthiah u *Shrieh* u *Tngaw.*

Hangne la pynsriem ïa ka thei-samla ba shah behthong sha ka *Skei,* bad ïa u rangbhabriew ba ngam ha la ki jingpyrkhat jylliew jong u bad u *Sher-syngkai* bajngi ha thwei. Kumjuh de ïa kiwei kiwei de. Ia kine ki jait pynïasriem dur ha ka Phareng ki khot *metaphor,* kaba mut, kaba pynsriem dur beit phiak kumba siat u khnam, ym dei da ka rukom kyllain kyrjaw kum ha ka *simile.*

(iii) Don lai tylli ki rukom kren pharshi kiba ym kham shem koit ha ki jingthoh pœtry bad ha ka ktien Khasi ki dang kham duna shibún eh.

(a) Kawei na kita ka long ka *Pharshi* ne *Parable* ba ki ong ki Phareng. Kine ki bún eh ha ki pharshi u Jisu Khrist ha ki Saw Gospel, kum u *Khún sarong awria,* ne u *Nong-Samaria babha.* I Babu Soso Tham ha kaba thoh ïa u *LYOH* ne *RNGIEW* ha ki *Sngi Barim u Hynñiew Trep* I pharshi sha ki Jingsniew ka jingwadspah bad jingthrang snám jong ka Juk mynta.

(b) Kawei pat ka long ka *Phawer* ne *Fable* ba ong ki Phareng. Ia kane ngin sngewthuh bha ha ki Phawer u Æsop ba la pynwan Khasi da I Babu Soso Tham. Hynrei ki jingthoh I Pahep Rabon Singh ha ka *Kitab Jingphawar* jong I ki bún da kum kine suda; kum *Shaphang u Bnai bad ka Sngi, u Klew, u Ksew, ka Blang, ka Sier.*

Ka saw kyrang ka Theisamla
Ha khmat u *Nai-khadsaw Synñia*.

Ka khmat u *Nai-khadsaw Synñia*'
Ka thoh dak jngem baroh shirta.

U *Tiew Dohmaw* hapoh u ñiut
U shong laiphew na-ar jingmut.

(k) Kawei pat ka long ka *Iathuhkhana pharshi*, ba ki ong *Allegory* ha ka Phareng. Kane ka long ka jingïathuhkhana bajrong kaba sngew kumba da jia shisha, hynrei ka don ka jingmut ha lyndet jong ka. Ha ka ktien Khasi ruh ngim duna ia kine na ki jingthoh hi I Pahep Rabon Singh. Ki long kum kine kita.—*Shaphang u Alhia, u Bieit bad u Pu Hyndet, u Kwai Tympew, ka Kshaid Nohkalikai, u Manik Raitong.* Kine ki ai jinghikai ban nym long alhia, ne u bieij, ne ban ïalang lok khlem ïabiang kyrdan, ne ban wad kpa nah, ne ban shoh tyndep ha ka jingnang put nang tem.

I Babu Soso Tham ha ka jingkren jong I ïa ki jingïathuhkhana shaphang *u Thlen, ka Diengïei, u Sohpet Bneng,* I kheiñ ba ki long ki jingkren rngai ha ki pharshi.

(II) Ki don ki jait kren pharshi kiba mih ne wan paw na ka jingïapynháp lang ne jingïabuh synrop marjan. Kane ka mih na ka jingkren ïa kaei kaei ne kano kano kaba wallam ïa ka jingkynmaw ne ka jingpynpyrkhat ïa kawei pat na ka jingïadon lang.

1. Ka *Synedoche* ba ha ka ktien Phareng ka long kawei na kane ka jait. Ka mut *kaba pyndonkam da ka baroh ïa ka bynta, ka kynhun ïa ka shijait, kaba shibun ïa kaba khyndiat,* bad markhongpong de ïa kata.

(a) **Ka bynta ïa ka baroh :—**

La lai ki *tlang* (snem) nga la don hangne.

Ka dang ïaid lyngba ki shiphew *lyïur* (snem).

Ki sa shat pylleng ban wad ïa ka daw *lamkhlieh* (ïap u briew).

U háp pyndap bám bún ki *shyntur* (briew).

U don bún ki *kpoh* (briew) ban bsa bám.

La roi u *tnum* u *tyndai* (ki ïing ki sem).

Ba dei ka *Doh* ka *Snam* la jong (ki kur).

Phai dien ko *khyndew* (briew) mutlop, bad shem la ka jylli pdeng jong pha.

(b) **Ka baroh ïa ka bynta :—**

U long u *jyngthaw* (briew, mrad ne jyngthung) ba sngew-synei hoin !

Shane b'u mih *pyrthei* (wan shong shnong).

Ka *samoi dait-thah* (tlang) ka la poi.

Ka *samoi kynther 'la-law* (synrai) ka la wan.

Me (ka met-pyut) long dewmet, men phai shata.

(k) **Ka lyngkhot ïa ka kynhun jait :—**

U briew um im tang da u *kpu* (ka bám).

Uta uba lur ïa la ka khyndew un ïoh pahuh u *kpu* (ka bám).

Ka *rupa* bad ka *ksiar* (ka spah) ngam don.

Namar shikham u *Sbairupa* (ka spah).

U *Sbai rupa* (tyngka-paisa) u don ki Bniat.

Hangno ju don burom surom.
Hapoh ka Miet *Pandemonium* (dorbar ki ksuid).

(d) **Ka kynhun jait ia ka lyngkhot ne shijait :—**

U la long u *jyngthaw* (briew) uba phylla.

U la leit *ïing-briew* (wad tnga)

Mynta ka sngi ka la dum sat ka *bneng* (suiñ-bneng).

Ha khmat jong u ki phnang ki buit,
Kumno ban bám *ïing-bah* (ïoh khún riewspah).

U *Sim* (u briew) uto la ngat.

(e) **Ka jinglong ïa u nonglong :—**

Ka *khwan-bor* toi ka kham runar ïa kane.

Long Syiem ka *Dum*, synshar ka bieit

Ka *long Raïot* ka tieng ka smieit.

Ka *Artatien* ba blaw ka khmat
Hapdeng jyrsieh ka sah ki kjat.

Ka *Pap* nangta ka phnieng tyngam.

Ka *Pap* hangne ka den Ahor.

(g) **U nonglong ïa ka jinglong :—**

U *tymmen* (u briew ha ka jinglong tymmen) u da tip, u *samla* (ha ka jinglong samla) u shu tharai.

Ka *dohnud* (jingieit) jong nga ka don ha kata ka synduk bad u Kaisar.

Ka khlaw u *Thngiat* (ka jingduna jingwit) napoh ka Hok.

Khadduh khadwai u *khun langbrot* (jinglong lui-lui).

Sharum u *Bsein*, u kylla lwen.

Shaneng ka Briew, ka kmie u *Thlen*.

(Ka jinglong seiñpuh, jingthrang snám)

Ynda u long u *Khla* ka *Dngiem* (ka jinglong byrngem bad jinglong kynrup).

(ng) **Ka kyrteng ïa ka jait jinglong** :—

Kumta na rngai u ring sha Tbian
Ka *Sritin-tin* ka *Mistidian*.

(Ka jinglong riewblei riewkhuid ba kum ka Sritin-tin bad Mistidian).

Ka *Lapubon*, *Loti Koina*,
Ki ruai puri shiteng synñia.

(Ka jinglong theibhabriew ba pynbieij briew).

Sha u ki *Umsohsun* bajngut
Ki lam baroh ka Tngit ka Pyut.

(Ka jinglong tngit jinglong pyut)

(h) **Ka mar ka mata ïa ka tiar ba shna** :—

Ko *Diamond*, ko Khulom Ksiar,
To kyrsiew thiah bad pynshei kdar.

(Diamond = u nip ba shna na u diamond)

Ha u ki ai ka *Nar Bili* (ki nar-hatkari).

Ka Syntuksiar ka kup *rusom* (jaiñ rusom).

2. Ka *Metonymy* ba ha ka ktien Phareng ka mut *kaba pyndonkam ïa kawei ka ktien ha ka jaka kawei pat* kaba ïadon jingïadei jan bad ka, kum kine ki nuksa :—

(a) **U nongthohkot ha ka jaka ka jingthoh** :—

Phi la pule ïa u *Shakespeare* bad ïa u *Kalidasa* ?
(ki jingthoh jong u Shakespeare bad Kalidasa).

Ia kata ka jingsneng tymmen la shem ha I Pahep *Radhon Singh Berry* (ki jingthoh jong I).

Ia kata ka jingong la shim na I Pahep *Rabon Singh* (jingthoh jong I).

(a) **Ka tiar ne atiar ha ka jaka u nongleh** :—

To suit ki rong, ko *Khulom* Ksiar (nongthoh).

U padiah siang-sdieh u *thylliej* khlem shyieng (nongkren bapnah ktien).

Nga ïatyngkhuh bateh-shñiuh lyngkhuh,
Ban ïakynduh pleng la *krung* b'la buh.

Krung=ka tnga, ka briew. Ia kane lah ban khot ka *Synedoche* lada khein ba ka long ka bynta ïa ka baroh).

U long uba *kthang-kti* (u nongpynsaja bajur).

Un khie u *Súm* ka *Stieh* ka *Wait* (ki nongrah súm stieh bad wait).

(k) **Kaba kyntLup ha ka jaka kiba ka kynthup** :—

Kyndit bynriew ko *Ri* jong nga (ki briew ba shong ha ka ri).

U long u nongdie-*ri* (ïa kiba ha ka ri, kam mut ïa u ri u motor).

Ka *Shnong* ka *thaw* ka win (ki briew ba ha shnong ha thaw).

Pyrthei ka peit lyngngoh (ki bashong ha ka pyrthei).

U bam ar *pliang* palat (katba ka ngiam ha ki ar pliang).

U lah ban dih san *khuri* shisien dih (ka jingdih).

"To pynphai noh ïa kane ka *khuri* na nga."

Nga duna u *saipan* mynta (paisa).

(d) **Ka dak ha ka jaka ia kaei ba ka thew :—**

Dei ban burom ïa ki *ñiuh-lieh* (tymmen).

U im ka jingim ba sah pyrto naduh ka *pneh* haduh *jyngtep* (naduh ka jinglong khúnlung haduh ka jingïap).

La kyntiew ïa u ha ka *khet* ynda la pynhiar ïa uwei pat (kyrdan syiem),

Ki *Lúm tap-thah* junom ki jlew (ki tymmen phuh ñiuh-lieh).

Ki Kliar ki *Lúm Himalaya*,
Lano kin ngiah ban peit ïa pha !

(Ki briew ba ha khlieh jong ka jingnang jingstad bad ka burom briew).

Ka *nap* ka *bili*, ka *snap* ka *skor* (ki tiar rit tiar ria khutain mutain) ka hiarpateng sha ka khún khatduh.

U *saikhúm saiteh* un bat ma u (jingpynsaja da ki jyngteh jyngkhúm).

Ki *Mawshamok* bamutlop tam
Ki bthei hapoh ka *Ding* bathnam.

(Mawshamok=ki briew ki bakhlain jinglong. Ding=jingtynjuh bajur).

Kham leh jem ho ïa ki *khiew ba kham tlot* (ki kynthei).

(e) **Ka jingmih ha jaka ka daw :—**

Ka *Leilieh saw* kan thaba lep

U *Pyrthat* ruh ban pyntyrsain.

(Leilieh saw=ka jinging bitar. Pyrthat=ka jingbyrngem).

Ha krung ka *Iap* ka shong ka *Iam*.

(Iap=jingpynïap. Iam=ka jingpynïam).

Napoh ka *Dum* ban mih ka *Shai*.

(Jingpyndum bad Jingpynshai).

La poi ka *Shngain* la leit ka *Tieng*.

(Ka jingpynshngain bad jingpyntieng).

(g) **Ka daw ha ka jaka ka jingmih : –**

Khnang ba kum ki ka *Snám basaw*

Kan tied hapoh ki thied ki jaw.

(Jingkhluit mynsiem).

Kumta, naınar ki um ka *snám* (jingpynmih snám).

Hangta la kup ka *Shat* ka *Kheiñ*.

(Ka daw jong ki jingpynjynjar ïa u khúnbynriew).

Wat shah *sngi* (jingshit ka sngi).

Wat peit *miet* (duh thiah).

Ka *Miet* ka dei ka por thiah suk,
Ka *Sngi* ka Kmie ka Sotti Juk.

(Ka jingïohthiah suk mynmiet bad jingtrei suk-mynsiem mynsngi)

Ia ka *sharak* (jingshai) u bamman yn pynlip :

(ng) **Ka jingsngew ha ka jaka kaba pynsngew kumta :—**

U Briew ba naog kumno ban kun,
Ha uba shong ka *Mon* basbun.

(Ka jingsngew mon basbun).

Suki ka paw ka *Jingshisha*.

Suki suki *Jingshai* ka shlei.

Ieit sha ki *ieit* kum khynnah na ki kot.

U long u *jingtngen* ïa ki kmie ki kpa, ka *jingkmen* ïa ki lok ki jor, ka *jingsngewphuhmut-phuhmat* ïa ki kur ki jait, ka *jingsarong* ïa la ka ri bad ka *jingsngewpyrto* ïa ki pateng ki ban búd.

(h) **Ka jingleh ha ka jaka uba shah leh :—**

Ka jingkylla riam ka juk mynta ka long ka *jing-rkhiebeiñ* (kaba shah pynrkhiebeiñ) ïa ki riewtymmen.

Ka jingsynshar ban wan ka suk ka saiñ kylleng ka long ka *jingdwai* jong u luk u lak, ka *jingithuhpaw* u samla, ka *jingphohsniew* u tymmen, ka *jingkren jingkhana* u riewniam bad ka *jingïasaid ïapyrthew* u nongsaiñ pyrthei.

Ka jingïapher hapdeng ka Synedoche bad ka Metonymy :— Kine ar tylli ki ïajan than ba ki riew-shongskul ki shitom bad ki jynjar jingmut shibún kumno ban pynïapher ïa ki. Ngin ai khyndiat hangne kumno ban lap kem ïa kata ka jingïapher.

Ka *Synedoche* ka pyndonkam da ka *baroh* ïa ka *bynta* jong ka, lane khongpong ïa kata ; ka *Metonymy* pat ka pyndonkam ïa *kawei ha ka jaka kawei pat* kiba pynsiat jingmut shata.

3. Ka *Hyppallage ne Transferred Epithet* (ba kren ki Phareng) ka mut kaba pashat ïa kata ka ktien batai kaba dei ban long ïa kawei ka ktien sha kawei pat kaba don jingïajan ba ha ka jingmut jingpyrkhat uba thoh ne kren, kumne :—

Ne kum ki sur sawa *babang*
Batuid bad *pah kynud* ;
Ne ktien *bathiang* ba rung *jingkthang*
Dik-dik shapoh dohnud.

Ka sur kam bang, lymne kam tuid lymne kam pah kynúd, ba la pashat ïa kine ki jinglong ba dei sha ka jingbám, ka um ne ka mrad.

Jingieit *baset* kumba kyrset ka phet.

Jingieit *babat* ka súh shapoh ka doh.

Shadem ka pang, ka khih jingieit *basnoh*.

Khubor *sngewsih pynkthang* mynsiem nga bna.

Ka jingieit kam long ba yn set, ne kan lah ban bat ne snoh, ki ktien ba la pyndonkam sha ki briew ne jyngthaw baim. Kumjuh ruh ïa kine harum :—

Sha bneng ki shad ïa um *ba im* ki wad.

Ha thwei u Trai, umdih *basliang* bakhuid.

4. Ka *Allusion* (ba ong ki Phareng) ka mut kaba pyndonkam ïa ki ktien ne jingong ïa kiba don jingïasoh bad kano re kano ka jingjia ne jingïathuhkhana pateng badonnám shisien ba la jia mynshuwa:—

Nga ap ban tan katta jlang i jah,
La kat ka *panshandi-dem-lor-khah*.

Ka kdew sha ka kynthei kaba ap khmih lynti ïa ka jingwan phai kylla biang u tnga ba la beh jong ka na ka jingïathuhkhana ïa ka dkar ba shong dem thad sngi halor u khah ba mih harud um.

Hynrei ka *Diengïei* lynti bneng *ka la ngat*,
I'u *Sohpet ka bneng ruh la bthat*.

Kane ka kdew sha ka jingpynngat u khúh bynriew Khasi ïa ka diengïei da ka buit u Sormoh bad u Sorphin kaba la pynduh ïa ka lynti ban

ïahiar ïakiew sha bneng ; kumjuh ruh ïa ka jingdkut u Sohpet Bneng kaba la pynjngai ïa ka bneng na ka pyrthei jong ngi.

Mynba dang biang ki Khún ki Kti
Shuwa ban hap ki bniat masi.

Ka kdew sha ka Sotti Juk ha kaba u masi um pat wallam ïa ka jingtim ha u khún bynriew da kaba shahshkor ïa ka jingbthah ka tyngab ha ka jaka ka jong u Blei ba u briew un dap bám dap shet targ da ka shisymboh ar symboh khaw shisngi shisngi.

Kine ki rukom ki la bún ha ka thoh ka tar Khasi bad ki nang bún bad ïai bún ruh, katba nang ïaid ki por.



(III) Ki rukom kren pharshi ba la seng nongrım ha ka jingïapher.

1. *Antithesis* :— Ha kane ka rukom kren pharshi la pyndonkam ha kaba pynïapom kiba ïapyrshah ki ktien ne ki jingai jingmut ban pyn-ïamarshak khnang ban kham shon jingmut, kham pynskhem ne nang pynkhlaiñ da kaba leh kumta :

Tylli ngi *ieng*, *saphret* ngi *kyllon*.

Ka sim ha ka *kti* ka long la kat *ar* ha *khlaw*.

Um long *kynrad*, hynrei *mraw* ïa la ki jingkwah brai.

Ka *jingsting-thew* ka tnga ka wallam *jingkhia* mynsiem ha u tnga.

U *samla* u dap da ki *jingsngewbha* u *tymmen* da ki *jingkhuslai*.

U *samla* u shu *tharai* u *tymmen* u da *tip*.

U *briew* u *bakla*, u *Blei* U *map*.

Wat leit shaniah thala ïa ki *suri* kup snieh *langbrot*.

Ki kyntien jong u ki long u *kynphad hajrong*, u *nar hapoh*.

Da khmih bha ïa u *wieh hajrong*, u *khwai hapoh*.

Shibün la khot, *khyndiat* la *jied*.

Bam kulai, *kit hati*.

Ha ban da *ngam* u *kynphad*, *per* u *nar*.

Ka *'iar-kynthei* nang leit *ïapuh*,
Nang *pdem pylleng* u *'iar-ryngkuh*.

Ka *Miet* ka dei *ka por thiah suk*,
Ka *Sngi* ka *Kmie* ka *Sotti Juk*.

Teng-teng *ka blei* nangta u *Ren* ;
Hynnin u *Kpieng*, *hynne* u *Lwen*.

Mynsngi ki leit *aiksew sha Khlaw*
Mynmiet jngai shnong ki *thiah khynraw*.

Ka *Iam* ka *Ud*, ka *Rkhie* ka *Kmen*,
Kawei ka *Ktien* bad ki ngi kren.

U *Briew*, u *Mrad*, u *Khla*, u *Thlen*
Kawei ka Ktien ngi dang iakren.

Ka *Bhor-Hala* mep-mep *ka jwat*
Ka *Snoh-Hapiew* ka *lip ñiuhmat*.

Naduh ki *Surok Ksiar ka Bneng*
Shaduh ki *Par Khyndai Pateng*.

2. *Epigram* :— Ha kane ka rukom kren pharshi la pyndonkam da ki ktien kiba páw kumba kiba ïapyrshah jinglong hajrong hynrei la bsiap ne bsuh pat hapoh ka jingmut bajylliew. Ka long ka jingkren kaba lyngkot sbiak, hynrei kaba sam bad ngam ban pynpyrkhat slem slem hadien.

U *khynnah* u long *u kpa u rangbah*.

Ki *jingshahrem* ki long *ki rishot* sha *ka jingjop*.

U *nongïalehpyrshah* jong ngi u long *u nongïarap*.

Ki *trei* hi wat kiba shu *ïeng* ban *ap*.

Ki khawpúd ki *ïap búnsien* khlem dei por.

Ki *diengpyngkiang* ki long ki *jyngkieng* sha bneng.

Dei da kaba hikai ïa *kiwei* ba ngi hikai ïa *lade*.

U *riewbúnkam* tam u dei uba *bún por* tam.

Kiba *thiang* long *ki soh* na *ka jingshah shitom*.

U *ïap* ïa ka *ban im*.

Hynrei kata kaba *im pahuh ka* la *ïap* naduh *ba dang im*.

Namar *ki ïap*, nangta *ki im*.

Nga lap ki *Symboh Jingpyrkhat*
Ba mih *na* rngai ki *Thwei Ummat*.

Kumta, namar ki *um* ka *snám*,
Ka "*Im* ka *Kyrteng sah* ka *Nám*."

Ka *Iap* ka *Im* ka dei nyngkong
Kumno "ban *khraw ka Jaid ka Khong*."

3. *Oxymoron* :— Ha kane ka rukom kren pharshi la pyniasynrap, ïabynrap ne pyniabyrshem da ka rukom batai ktien kaba ïapom markhongpong ne marïapyrshah ki jingmut bad kata kaba mar ïabúd bad ka. Ka long ka jait tnat ba mih ha ka *Epigram* kaba la palat jyndei :—

U *bieij-sian* ; ka *bih-tung* ; *kthang-bang* ; u *riewstad bieij* ; ka *kput badonburom* ; u *riewblei bakynja pyrthei* ; u *riewniam khwan myntoi* ; u *duk-riewspah*.

Ko jingsting bakhia ! ka jingthala ba leh khiathew ! ko jingkulmar basniew dur jong ki dur ba ïbha dur ! ko sner sisa, tdem bashat phyrnai ! ding badait-thah, jingkoit jingkhiah ba sngewpang ! ka jingïohthiah ba ïai-kyndit-thiah, ka bam dei ba dei ban long.

Bad ha kata ka jingsmai nga im uba *ïap-im* ban ïathuh ïa kata ha phi mynta.

4. *Paradox* :— Ha kane ka rukom kren pharshi la pynpaw pyrshah ïa ka jingsngew ne jingngeit briew, hynrei ka don ka jingjylliew bashisha shapoh.

Ai ki *baïap* kin *tep* ïa ki *baïap*.

Uta uba *shem* ïa la ka jingim un *duh* ïa ka.

U *Soitan* hi u pynsriem ïa lade ïa u *angel ka jingshai*.

Hynrei shibún na *kiba shuwa* kin long *khatduh* ; bad *kiba khatduh* kin long *shuwa*.

Naba u briew un *myntoi aïu*, lada *un ïoh* ïa *ka pyrthei baroh kawei ?*

Lada uno uno ruh u kwah ban long *shuwa*, un long uba *khatduh*.

5 *Climax* :— Ha kane ka rukom kren pharshi la pynbeit ïa ki jingai jingmut ki ktien kumba kiew jyngkieng ha ka jingnangshongkhia bad jingnangjur jong ki, ha kata ka rukom ba kaba nadien ka nang kham sngewkhia ïa kaba ha shuwa jong ka.

U la *wiat*, u la *rkhie*, u la *kyrkait*.

Ngi *diaw*, ngi *úd*, ngi *ïam briew*.

Nga la *wan*, la *ïohi*, la *jop*.

Ka la *tngen*, ka la *kmen*, ka la *shadkmen*.

U la long u *riewtrei bún kam*, u *nongsaiñ pyrthei* bad u *riewniam*.

Ka ïong kum ka *miet*, ka ngiew'kum ka *krem seinïong*, ka sngewshyrkhei la kat ha *khyndai pateng ñiamra*.

Don ki kot kiba shu dei ban *mad*, don kiba dei ban *nguid*, bad don kiwei pat kiba dei ban *ktha* bad ban *tylliat*.

Ba u Kaisar u icit ïa nga, nga *ïam* na ka bynta jong u ; ba u heh-kupar, nga *shadkmen* ha kata ; ba un long u riewthma, nga *ïohnam ïoh burom* lem bad u ha kata.

6. *Anti-climax* :— Ha kane ka rukom kren pharshi la pyndonkam ka jingbuhbeit jingbuhryntih ïa ki ktien kiba nanghiardor nanghiardor kumba hiar jyngkieng haduh ban da paw thamula bad sngewsammut ïa ka jingpynhiar kynsan.

Ha ka jingpluh ïing jong u u la duh ïa la ka *tnga*, ïa la i *khun*, ïa la ki *mar* ki *mata*, ïa la u *ksew* bad ïa la ka *nep*.

Ha kata ka jingïapakhop bad u buaid u la duh ïa la ka *nám* ka *burom*, ïa la ki *ïit-khmat* bad ïa la ki *bniat* la jong.

U la long u *riewsaid*, u *nongsaidthma*, u *duhalia* bad u *bula* ha ka jingim jong u.

La ong ïa u ba u la long uba *stad* tam, ba *shai* tam, ba *sniew akor* tam bad *bapoh* tam napdeng u khúnbynriew.

La tur *shit dang*, la kynriah *kjam*, la ïeng *kynduh* la shong *jhich*.

(Kane kaba khatduh ka long ruh ka *Antithesis*).

7. *Catachresis* :— Ha kane ka rukom pharshi la pyndonkam ïa ka ktien kaba ka jingmut jong ka ka dei tói ha kawei ka bynta, kaba pher na kata ha kaba la pyndonkam ïa ka.

U la thep ka jingthep gol kaba *ithiang*.

Ka don ka ryndang kaba *sngewthiang*.

Jingtem da sur *rupa* ba mih
Ka ïarap stet ban rwai ban siaw.

U don ka khlieh kaba *nep*, ka jabieng kaba *proh*, u thylliej uba *pnah*, ka jingmut kaba *ïar*, ka jingpyrkhat kaba *jylliew*, ka mynsiem kaba *kylluid*, ka dohnud kaba *khraw*, ki jingthmu kiba *jrong*, ka

jingïohi kaba *jngai* bad ka longbriew manbriew kaba *pahuh hai*.

8. *Syllepsis* ne *Condensed Sentence* :— Ha kane ka rukom kren pharshi la pyndonkam da kaba pynïabnoh lang ïa ar tylli ki ktien kiba ïapher bak-ly-bak ha ka jingmut jong ki, khnang ban pynrkhie sammut.

Ka la kum pynhâp *ummat khlur* bad ka *rumar*.

Ki la ïaleit peit *miet* bad *sinema*.

U la duh *khun* bad *thiah* da ka jingwan jong ka.

Ka la jah *sati* bad ïa *lade* ha ka jingïakulmar.

U la pynsyrwa ei *por* bad *khaw* ha kajuh ka por.

Ka la dang sait jain da ka *jingkmen* bad ka *sabon*.

Ha ka jingdung kura u khaw um banse shuh ban shu die noh la ka *ri* bad la ki *phresbin* ki *motor*.



(IV) Ki rukom kren pharshi kiba mih na ka jingmutdur.

1. *Personification* :— Ha kane ka rukom kren pharshi la pyndonkam ïa kiei kiei kiba khlem jingim, khlem mynsiem ba yn kren la sngew la kum ki briew.

Ki *lumbah* bad ki *lumrit* kin ïakyang pynjam ïa la ki jingrwai.

Ka *khyndew* kaba thrang um kan long ki umpohliew.

Ko *duitara* jong nga
Pha tang shu kdup ïa nga.

Ko *lyoh* to kah to tap
Ia ka khmat katei ka *sngi* ;
Ia nga ka khún shem pap,
Ieh wat shah kan rkhie mynthi.

Jalyeit kyr-eit man ki lat u smat ;
I *thit* i leit na ki kjat i bat.

Nga sngewkwah nga dei ka *thiah*.

Ki *Kliar* ki Lúm Himalaya
Lano kin ngiah ban peit ïa pha !

Ka *Miet* ka tem kynting-ting-ting.

Iathuh, mame ko *Lúm Rapleng*,
Hangno ju don ki púd ka Bneng !

Nga pyni ha phi
Ia ki *jingmong* u Kaisar baieit,
Ki bapli, ki shyntur ki bym nang kren,
Bad nga ong kin kren kine, nga ngam lah.

Ka *step* bthuh-khmat ka wiat samrkhie rymmuiñ ha ka *miet* ba peit dom, ka da shat thoh itynnat ïa ki lyoh mihngi da ki ksai jingshai, bad ka *jingdum* thoh-dak kum u buaid shen-shen ka ïaid na ka lynti ïaid mynsngi ka shalyntem bamehding u *Palwan* radbah.

2. *Personal Metaphor* :— Kane ka rukom kren pharshi pat ka pashat ïa ki jinglong u briew sha kiba khlem jingim ne mynsiem.

Ka khyndew *bathynrang* um ne ba *ang um* Myndang *kynthong* ka pyrthei. Haba dang *lung* ka Sngi u Bnai. Ka step bthuh-khmat ka *wiat samrkhie rymmuin.* Ka jingdum thoh-dak *kum u buaid* shen-shen *ka ïaid* na ka lynti-ïaid mynsngi.

Ki thaiñ ïerong *beh sbai.* Ki wahduid *bakynud sur.*

Katba u ñiut u nang *iapler*
I'u shñiuh na shkor b'i deng.

I wiat rymmuiñ, i peit palei
H'u phlang ba *ïeng sad shñiuh.*

Ha khmih ki phlang ki *shad sngewbha.*

3. *Pathetic Fallacy* :— Ha kane ka rukom kren pharshi la mutdur ba ka mariang lane kiba khlem jingim ki don kata ka jingsngew mynsiem, basngewlem ne ba sngewbitar la kum u briew hi.

Ki khñiang ki ksiah, ki syntiew ki skúd
Sar ki ïathiah, ki *ïambriew*, ki úd.

Dieng ki *ïalap* h'u bnai ba khawp*úd* ;
Wahbah ki *sngap*, shyngiar ki *kynúd*.

Ki sim ki *rwai*, ki dohkha ki *tem* ;

Ki *put* ki khñiang bad ki *siaw* ki sla.

Syntiew ki *mih*, thapbalieh ki *shad* :
Khlieh ki *pynkhih* l'u ñiuh-khlieh basad,

Phlang ki *kaweh*, ñiangbáding ki *tbeh*.

Ban buh thylliej ha kawei-pa-kawei
Ka jingmong u Kaisár, ki ban *pynkhih*
Ia ki maw Róm ban *ïeng ïaleh pyrshah*.

4. *Apostrophe* :— Ha kane ka rukom kren pharshi u nongkren ne nongthoh, na ka jingsngewshitmynsiem u kren ne pyrta ha ka bam don jingim, ne ha ka jinglong aïu re aïu, ne la ha u briew hi ruh u bam don ha khmat, la kumba ha u briew ne ka briew ba don hi hangta ha khmat.

A *jingbishar* ! pha la phet sha ki mrad.

A ko *jingïap*, hangno ka jingjop thiaw ka jong pha !

A ko *jyngtep* hangno ka sni jong pha !

Ko *lyoh* to káh to tap
Ia ka khmat katei ka sngi.

Ko *Tiewdohmaw* baphuh ha shiteng riat,
Sha phi nga khmied ïa la ki khmat.

Nang tuid, ko *Wah Umkhrah*, nang tuid.
Dur hok kynti ïa nga ïai pruid.

Ko *lok* bad ko *kur*, kum ïa nga khilainuid.

O ko *diengrai* ! nga kwah ïar kum ma pha !
Da jingbha ngan ai ban nym shar ki sla.

O, *Ri* baieit ! Kyndit bynriew
Ba long-briew keiñ artet kan kiew.

To suit ki rong Ko *Khulom* Ksiar
I'u Briew badum ban pynshai kdar.

Ko *Diamond*, Ko *Khulom* Ksiar,
To kyrsiew thiah bad pynshai kdar.

Ko *Lyer* — "Ban im namar ka Ri."—
Sa shisien pat to beh ha ngi.

Na pneh jong pha, ko '*Waikhyrwi*,
Ki syiem kin krih sha ri Khasi.

5. *Vision* :— Ha kane ka rukom kren pharshi la mutdur da u nongkren ne nongthoh sngew kumba u ïohi ka khmat pyllew pyllew haba ha ka

jingshisha ka long tang ha ka jingmutdur, ym ba u da ïohi shisha.

Na Lúm Shillong ba shong ki Blei,
Sawdong nga *peit* ha sla pyrthei.

Mynsiem Kalikai, napoh rngai bashyrkhei
Nga *ïohi* ha thapniang puri blei.

Haduh mynta, ha nga b'rabor pha *paw*.

Nga *ïohi* ruh ïa la ka Ri ha tmier ka riat bashyrkhei. Sa tang katno, ïa ngi kiba dang shitroh, lada ngim kyndit briew kan sa tyllep ka um saw, bad ngin sa long nong-Gibeon ban thoh dieng, ban tong um ïanore. Nga dei ban kren ïa kaba nga *ïohi* namar hangne nga thoh ïa ka saiñ pyrthei uba rim de, kumno u ïakit lang ïa ka pyrthei.

6. *Hyperhole* :— Ha kane ka rukom kren pharshi ka don ka jingïathuh tam palat ne duna than. Ha kane ka rukom kren búasien la ïathuh jler palat ba ka mih na ka jingshitrhem kynsan bajur ba kum ban tyllep.

Kylleng nga leit, ki syntiew ban peit,
Tang phi nga ngeit, *nga phohsniew ban kheit*.

Don bún ki khlur ha ka sahit bneng,
Don bún spah klur ba phyrnai haneng ;
Kawei ka sngi, tang kawei nga 'i.
Te *tang kawei hi, bad phi dei ma phi.*

Ka khlieh wandur baher shñiuh baphuh,
U shniah mawdur ban pyrthuh un nguh.

I long i ksai *ba pyrthei ka sdien,*
Ne shat jingshai ia pyrthei shadien.

Yn shem haei *ha shiphew hajar*
Ba tang marwei ba mih pher bad ñiar.

Ka met wan-dur *ba shong ki blei,*
Ka met *ha dur angel.*

U kynja briew *ba thaw pyrthei,*
Ki shkor u set kyllut.

Ka *jasong de shikhiew.*

U rung ban wad Tupia.
Shen shen bad ka te u wan phai,
(Ka kat ka Pyrha khaw)

U sngew ïalade *kat u Skong*
La *kat u Phlang* u ibian.

Ka buit aïu khún kum kata,
Sha krem u khla phi phah.

Búnsien halor ki maw ba twa
U ryngkoh *kum u khiat*

Ba ngan da lah ngan jngi kum phi
Shaduh *ki khatar-snem ly ti.*

Hyndai ki ong "Lashai Shisngi",
U Briew *un jngi ha Dien-masi*
Un *kiew halor u Sohmynken*".

'O ! kren biang, ko *angel phyrnai*"

Ki long *kham stet ban ïa ki pukni,*

Ki la *kham khlaiñ ban ïa ki sing keiñ.*

U Asahel u la long *uba stet ki kjat* jong u *kat ka skei ba ha khlaw.*

Bad u bad nga ngi ïapher *kat ka bneng bad ka khyndew;*

I khohwah tang *kat i diengsuh-bniat.* U pynrit ïa lade *kat i khnai.* U shong ha ka ïing ba *kat ka sem syiar.* Uba *tang shu kynjat ka syiar u la kyllon.* U don ka jingngeit kaba *tang kat i symbai tyrso.* Un tang ïohi ïa ka kynthei *u la ïapler.*

7. *Prolepsis* ne *Anticipation*:—Ha kane ka ruko u kren pharshi la pyndonkam ka rukom buh ki ktien ha kata ka rukom ba sngew kumba ka la lah jia ïa ka ban dang jia shadien.

Nga sngew kat ban shu *siat-ïap* noh syndon hi ïa u.

Mawphlang phi leit khlem peit khlem khan.
A, phi *la shah shna-mluh* !

"Jia *nga la troh* ! u briew aïu sang kum ma phi ?"

Namar u ithuh shai mynta
U Sim *uto la ngat*.

"Jia *me la ïap* ! tang tip me dei uei,
Ki tang shu lap kur nga ïa me kin sdieh.

"U Romeo *une la wan*, u Romeo *une la wan*."

"To, nga *la wan*—

Ha step ka ri thymmai,
Ah ! lehse ngan nang ban rwai
Ynda ka miet ka kut
Bad jingúd jong nga *la lut*.

"Ani, kein noh noh katto,
ka *la pait* dohnud jong nga.



(V) Ki rukom kren pharshi kiba mih na ka jingkren kyllain kyrjaw.

1. *Imnuendo* ne *Insinuation* : Ha kane ka rukom kren Pharshi la kren kynthah ha ka rukom kyllain, bam beit bha. La siat pharshi da kaba kham pyndonkam ki ktien *naba*, *namar*, *hynrei*, *tangba*, *pynban*, *la katta ruh*, *toi* bad kumta ter ter, ha ka jaka ban shu kren beit phak-kdar.

Ki lok jong nga kiba hok, *toi la* ki duk.

Ki mih na ka ïing ki riewspah *tangba* kiba riewblei.

La sumar ïa u da ki lai ngut doktor, *la katta ruh*, u dang im.

Ngam shym phah wad doktor *namar* nga kyrmen ban ïap kumto khlem ma ki.

U long u rangbah pulit *pynban* um treh bám tyngka.

Ym don *toi* ba ïakren hapoh kamra, *la* ka nongsumar ka ïadon bad uba thiah pang.

La jár katta, kane ka kot ka bit bha ha ka jingsuh bad ka snep.

2. *Irony* ne ka *Mynthi* : Ha kane ka rukom kren pharshi la kren khongpong ïa kaba mut, hynrei ha ka rukom kren ne sur kren, sngewthuh ïa ka jingmut bashisha jong ka.

Haba ïám u duk, u Kaisar u iam ;

Ka khwan bor tói ka kham runar ïa kane :

Bad u Brutus u ong *ba u khwan bor* ;

Bad u Brutus *u long uba donburom*.

Phi long u lok uba *la bha phngar* ba phin iehnoh ïa nga kumto ha kato ka rukom hapdeng ka shipa khop.

Dei lyngba ka *jingbha mynsiem* u lok jong nga ba nga la duh kam noh.

Ka jingpuid ka *la trei-kam bha* haduh ba u la dkut mynsiem noh artat mar shu ïadep.

Ka paw ba u long *u riewshlur shisha shisha* kat ban shoh sa ïa la ka tnga.

Ka shai ba ka dei ka *tnga hok shisha* ba ka treh pynïap klep sa la u tnga.

Ka la rung bha ka *jinglong Khristan* ha u, ba un buh shún kumta ïa la ki para-briew.

Ban ha ka riam ym lah ithuh,
  Khasi ne dkhar ki dei ;
La háp mynjur bad shu kohnguh
  Ba dei *ka riam ki blei* !

Ko lúm Khasi, *ba shong ki blei* !
  Ki hiar ki blei sha ngi ?
Ki blei ka Ri, mo seh, phi dei ?
  Pleng, kum kine sha phi ?"

"Sha thor ki theh tang um-sait-pliang,
  Ka tngit bad um jakhlia :
To koit käm pher ngi ruh ngi pdiang ;
  Sboh ei ki madan kba."

"Wat kren buhrieh ba'm mon eh i mei.
Khie, khie, to ieh, ngam sngew ei ei"

3. *Sarcasm* ne ka *Kren Lyngkut* : Ha kane ka rukom kren pharshi la kren mynthi beit sak phakkdar, khnang ban pyni ïa ka jingsngewbeiñ-briew ba ha met syndon puk.

Ko nongpynkhiah to pynkhiah shuwa ïa lade.

Ki Jiw ki beiñ ïa u Jisu Khrist da kaba ong, "U pynim ïa kiwei, ïa lade pléng um lah pynim."

Kristan ka nám, Soitan ka kam.

Dang kham lah ka jingwiar jong u ban ïa ka jingdait, 'sew-lamwir jong ka.

Hato kata mo ka jinglong nongïarap ba haba ïohi ïa u briew uba jan ïap jyllop, sa kynrup leh mynai jingïarap ynda u la lait im ha ryngkew ?

Ka jingbám te kaba la bang sat, ka jingthngan pat ka shu kajuh.

Ka jingkren te kaba la bang, ka mynsiem pat la pang.

U nongkren te uba nang, ka dohnud te la pdang.

Ka jingïapher hapdeng ka *Irony* bad *Sarcasm* ha ka jingshisha ka long ba ha ka *Sarcasm* la kren lyngkut sbuk, la kren tbuk-tbak kumba ka long bad ka pynsngewthuh noh hangto hangto ïa ka jingkren ibein, katba ha ka *irony* la kren mynthi kren kyllain khongpong ïa kaba mut bad donkam ban da pyrkhat shuwa ban sngewthuh.

4. *Periphrasis or Circumlocution* : Ha kane ka rukom kren pharshi ïa kaei kaei ne kano kano la ai jingbatai ha ka rukom buh kyllain kum ha ka rukom jingkyntip.

Ka kha-ïong-bám-shipai (ka 'thei-runar).

Ka 'tem-synlar-kynther-la-ïaw (ka 'thei-ïap saw).

Ka pan-shandi-dem'-lor-khah (ka tnga ba ap khmih lynti la u tnga ba un wan phai biang sha ka).

U puit-tangkuli-kynjih-mawsiang (u riew-im-lyngkar).

Myrsiang shong rai-eh (u riew-im lyngba ki jingeh).

Ka dieng-khyrwait-lyer (ka riewshah jingtynjuh jur).

Ka dieng-shain-doh (ka riew shah ban beiñ)

U dieng-byllan (uba larkam ïa kiwei pat).

Ka Lainili-kit-synrum (ka riew-kit-jynjar).

U khún-phrang-sngi (u khún nyngkong).

U khún-khlieng-kpoh (u khún-khatduh).

Ka 'lang-thoh-khlieh (ka briew ba shah pynïap thlen).

I sim-lai-dieng (i riew ïaid lorni briew)

U tuta-ar-maloi (u jait pynsngewbha ar-briew).

Ka khynnah-bám-ja-khluit (ka riewleh-kyrkieh than).

Ka men-suh-syntiew (ka nongpynïa-ibha briew).

U saw-shyrtong (u 'yïar-ryngkuh, u rangbah bha).

U Khraw-jutang (u 'yiar-kñia).

U 'nai-khatsaw-synñia (u samla briew ba la biang rta pura bha).

U sher-syngkai-bamon-thoh-lai-teng (u rang-bha-briew).

5. *Euphemism* :— Ha kane ka rukom kren pharshi la pyndonkam ka jingbuh ki ktien kiba kham pynsngewtynnat bad pynsngewsting ïa ka jingmut bashisha basngewtohmet bad bapynpangmet.

U la leit sha shnong ka Iawpaw (lá ïap).

U la leit bám kwai ha ïing U Blei (la khlad na ka pyrthei).

U la jám sha shiliang ka wah Jordan (la ïap).

Ki la ïapyllait san-shyieng (la ïapyllait tnga).

La khie lung ka dieng dyngkhong (la khie leh samla biang).

Um núd ïa ai-reng (ïaleh pyrshah).

Ki la ïakád-maw (ïakhlad kur).

U la leit thung shriew (leit-ïap)

Um lap lieng (U leh kyrkieh).

U im shong-prah-shong-shang (im tymmen eh).

Ki la ïarat mawbyrsiew (ïakhlad ïing)

U la leit ïing briew (shong kurim).

U la leit wad skum (wad briew).

U la i-ïap-mat (ibha briew).

U la bám-ïing-bah (ïoh tnga riewspah).

Ka kit khoh pei (ka kit jynjar).

U la ïakynduh la ka ing-krung (ïoh lok).

Ka la ïateh sai-ïong (ïateh ktien).

Ki la ïakynduh para baïaryngkat pylla (ba ïabiang bor).

Yn leh kumno ba la ïateh shñiuh hi (ïathoh nusip) ?

Wat iehnoh lang ïa u miaw bad ka kharang (ïa u samla bad ka samla).

Hangto te la ia shet lang u pathaw bad ka kha-ïap-saw (la ïapoi-kha para myniaptnga).

Nga leit ha ka lynti ka pyrthei baroh (leit ïap).

Hynrei shaphang kita kiba ïohthiah (ba la ïap), ba phin ym sngewsih.

6. *Litotes* ne *Meiosis* :— Ha kane ka rukom kren pharshi la kren pynrit ne pynduna dor khnang ban pynkiew ne kyntiew ïa ka jingnang khamjur jong kata pynban.

Nga long u trai-shnong na ka nongbah ka *b'am kai*.

U long u rangbah u *bam duna shuh* ha ka kyrdan briew.

U la long u nongïalympat u *ba'm kom.*

Ym khyndiat shuh kiba wan sngap ïa u.

Ha ka jingkhlaiñ te *ngim komti hi.*

Hynrei *kim nang* ban thiah peit-ngor.

Ym don Lashai, ym don Lasyit.

Ha jingpeit-khmat siat-khnam jong ka,
Um sngew shán khaw, u kren ruma.

U tlot rynïeng *um shán pyrthei,*
Ia swar jingpeit ka khmat kynthei.

U *bam ñiew beiñ* ïa 'thei-rangli,
U kloi ban rap kylleng.

Ngi tba, ngi twad, ngi swait pynper
Sha *ba'm lah kot-bor shuh.*

Ngan súh pynstet ruh kum ki khlur,
Ba súm sha *ba'm kot-tba.*

7. *Paraleipsis* :— Ha kane ka rukom kren pharshi uba thoh ne kren u leh mynïaid lait haba ha ka jingshisha u kwah pynban ban kham shon jingmut jur.

Nga wan tep ï'u Kaisar, *ym ban ïaroh,*
Ka sniew ba leh ki briew ka sah shadien.

Lok lok baieit, *ngam kwah pynkhih* ïa phi
Ban shlei katne kaba ïalehpyrshah.

Lok, *ngam wan pah* ïa ki dohnud jong phi
Ngam pnah ktien kum u Brutus.

Lada ki Rom

Kin tang ïohsngew ïa kane ka *Will*
(Hynrei, to map, ngan nym pule ïa ka)
Te kin da leit doh ïa ki jingmong
U Kaisar ba ïap.

Keiñ noh ! keiñ noh ! *Ngan nai thoh than ;*
Khulom, thylliej kim lah pynwan,
Ia jingiphuh ki syntiew-briew
Ba duh ka rong tang ktah ka sniew.

(VI) Ka rukom kren kaba mih na ka rukom buh, pynbeit ne pynháp ïa ki ktien ha ka rukom thoh ne kren.

1. *Interrogation or Erotesis* ne *Jingkylli* — Ha kane ka rukom kren la buh da ka jingkylli, ym ban jubab, hynrei ban kham shon jur ha ka jingmut kiba sngap ne pule.

Phi ïaleit sha ka ri-khlaw ban jngoh aiu ?
Ia u khah ba la pynkhih ka lyer ?

Hynrei phi la ïaleit ban ïoh khmih aïu ?
Ia u briew uba la kup ki jainkup bani ?

Balei phi pynlut sbai ïa ka ba'm long kpu ?
Bad ka jingtrei jong phi ïa ka ba'm pynkdang ?

Ka daw aïu te ka khang ban ïám ïa u ?
Lano un wan da uwei u ban iaryngkat ?

U nong-Ethiopia u lah ban pynkylla ïa la ka snieh-doh, lane u labasa ia la kaba thoh-dak ?

Uno na phi ruh, da kaba khuslai, uba lah ban pyntam shipruh ïa la ka rynïeng ?

Kata ngan ri ki sniang jong phi bad bam skap kba de lem bad ki ?

Hato shapoh ka Kpoh ki jáh,
Mynba ngi klán lyngba ka Wah ?

Ka dud b'la hoit dang lah ioh pat ?
Ka dud dei-sia dang lah die tat ?
Hangno akor ka Ri phi thad ?
Dei pdeng surok, pleng phin ïashad ?

2. *Exclamation* ne Jingkyang pyrta : Ha kane ka rukom kren don ka jingbthei kynsan jong ka jingsngewkynduh mynsiem ba mih na ka jingpang ne jingkmen dohnud.

O ! ki ba'm jwat, te tói, ki 'sai teh.

Wow, pyrthei sngi aïu kane !

A ! ki kynta badiaw, ki sngew slem.

Junom, ah ! me dei ba men ïám.

Uba ngi ieit U don haei !

Ngim tip shano kan poi ka Ri !

3. *Chiasmus* ne *Jingpynïapom* ne *Jingpynïaphna* : Ha kane ka rukom kren ïa ki ktien ba buh sha khmat la kren kylla pynban biang sa shisien shadien kum ban pynïaphna ka jingkren khnang ban kham shon jingmut jur.

Ngim *im* ban *bam*, ngi *bam* ban *im*.

U *kren* kumba u *mut*, u *mut* kumba u *kren*.

Im ban *nang* bad *nang* ban *im*.

U *ïap* ban *im* bad u *im* ban *ïap*.

Wan ruh *lyngkhuit*, leit ruh *lyngkhuit*.

Wat *bishar*, ban nym *bishar* ïa phi.

Jubab ka Jesebel hangta,
"Ki dei ki *kti* ki *kjat* jong nga :
Ki shain ïa *kti*, ym pang sha nga ?
Ki shain ïa *kjat*, ym dkoh hangta ?

"Ka *'iar-kynthei nang leit ïapuh*,
Nangpdem pylleng u 'iar-ryngkuh ;
Ba shnong ne Ri ka shu jot ei
Tang sdang kynih ka 'iar-kynthei."

Mynmiet ki peit, mynsngi ki thiah ;
Kynthei khynnah *mynmiet* ki tieng.

Ia khlieh ka sleh, ka sad pynbha,
Ban *kdor* u shñiuh b'la *kdor* lypa.

Ba don u tnga leh-beiñ ade,
Ia la ka tnga u beh na ïing,
Ne ka ïa u ka beh pyntieng.

Ka *dung* de pynban, hangta ka ïai *dung*
Pynlwet ïa ki kti bad ki *kjat* ;
Ka shoh ka *pynïap*, *pynïap* duh hangta,
Na khlieh haduh *kjat* ka tylliat.

4. *Zeugma* ne *Jingpynïakaplok* : Ha kane ka rukom kren la pyndonkam tang kawei ka verb ïa ar ne tam ki noun.

Ka maw ka dieng kan *dang kren* briew.

U Briew, u Mrad, u Khla, u Thlen,
Kawei ka Ktien ki *dang ïakren*.

Kumba ha lúm u *sah* syllai
U phan, ka shriew, u kba, u krai.

Kui, u diengkhied shatı ki kynrei,
Ksar ne tyrpud, dkhan ne kyrbei.

Ka *Zengma* ka ïasriem bad ka *Syllepsis* ne *Condensed Sentence*, hynrei ym don jingpyndonkam thamula ne pynsngewbiria ha kaba pyndonkam ïa ka.

5. *Hendiadys* ne *Jingpyniabnoh* : Ha kane ka rukom kren la pyniasoh ar tylli ki noun da ka konjongshon *bad* ha kaba kawei ka noun ha ka jingshisha ka dei ban batai pynban ïa kawei pat.

Ha ka Pomblang Nongkrem u sohblei u suit na u *luta* bad *ksiar* (luta ksiar).

Ha Shlur la shlei da ki *pliang* bad *rupa* (pliang rupa).

Ki khlieh ki 'thei-shad ha Weiking ki thaba da ki *pansngiat* bad *ksiar* (pansngiat ksiar)

Ki shadem ki 'rang-shad ha Lympung ki phyrnai da ki kynjri bad *ksiar* (kynjri ksiar).

Ka kamra shongkai ka dap da ki *jingiwbih* bad *syntiew* (jingiwbih syntiew).

Te kum u Kyieng u Ksuid u Khrei
Synñia bad *Sngi* u pynkhie skei ;

Ha krung ka Iap ka shong ka Iám,
Synñia bad *Sngi* u bám sa bám :

Pyrem, Liur, Synrai, bad Tlang,
Synñia bad *Sngi* um tip ka kdang.

Synñia bad *Sngi* (Synñia-sngi)

Namar sawa ka
Jingkyrhuh slap bajur bad *phria.*

(Jingkyrhuh slap-phria bajur)

6. *Aposiopesis* ne *Jingkren pynïap-ang* : Ha kane ka rukom kren la iehnoh ïa ka jingkren khlem pynkut bad kham pynshoh jingmut da ka ban pynpyrkhat.

Ju don u Ingkhong shyllangmat
U ba'm ju ong wat tang shiwat,
Kane ka dei ka Ri jong nga,
Sawdong pyrthei haei kum ka ?
Don kum uta ? Sha u wat shang.

Hangno ha Pyrthei don Riti,
Ba kum ka jong ka Ri jong ngi !

Lada ngi don ki Shkor ba sngew,
Aïu ka kren ka Meiramew.

Hyndai ki Lúm ki da ïa ki,
Hadien *mano ban da ïa ngi* !

"To, nga la wan,—lada mem mut shisha,
Nga kyrpad jur ïa me......... ....."

To shah ïa nga ; ka dohnúd jong nga ka don
Ha kata ka synduk bad u Kaisar,
Te nga ap, *kan sa wan phai lashibit.*

"O hooid, i pa jong phi i la ïathuh ïa nga shaphang ka bám khana hapoh ka kper ba i la leit bad katno ba i sngewmuja ïa kata, bad ba i la pynlong lok ïa lade bad uwei u samla briew hangta uba sngewtynnat hana. Phi ruh phi ïaleit sha kata ka jingïabámkhana ?"

"Em, ngam shym leit, hynrei i pa i la ong ba ka la long kaba sngewtynnat sat, bad i......' ka la sangeh kynsan khek hangta.

7. *Hyperbaton or Inversion* ne *Jingkren pyrdet* : Ha kane ka rukom kren la pynkylla ïa ka rukom buh beit ki ktien ha ka jingkren khnang ban kham pynshoh jingmut jur.

Phar phi la i, ba ha ka Luperkal,
Laisien nga tyrwa ka pansngiat syiem,
Te laisien um treh.

Suki na pha nang her ka Dum.

Kawei ka ktien bad ki ngi kren.

Na phi kin khih ki Sur Bathiang.

Jingthmu babha ïa la ka Ri
La slem nga khmih lynti.

Kum u khynnah dang sdang ban jngi
Ha kane ka kynti,
Ioh wan jingsniew ïa lade hi,
Na phi nga wan kylli.

8. *Asyndeton* ne ka *Jingkren pynpra* : Ha kane ka rukom kren la pynjah noh ïa ki konjongshon ban kham pynsngewtynnat bad pynshoh ïa ka khmat ne shkor.

Ka phet kylleng ka wad ka búd,
Hapdeng ki Dieng Tiew-saw.

Kumta u piam, u doh, u dait.

Ka ngiah ka rwai, ka shad, ka kmen,
Ka kein ka put ka tem.

U rung, u mih, u khang.

U ïám, u ksaid, u saw kyrang.

Ka Duk, ka Thngan, Shitom, Kordit,
Ka Raibi ruh—Baroh ki kjit.

Hynroh, Jadak, Jakoid, Japieh,
Un taw u Dken ba saw ka Khlieh.

Ka law sopti, ka sait ki kjat ;
Ka da pynsum da ka um khriat.

Ka kyrshut ïa met, ka kyrjaw ïa khmat ;
Ka ñiad pynrkhiang, ka sa pynphong pat.

Ka rah hajrong, ka doh, ka dait ;
Ka thum, ka kdup, ka kjup artat ;
Ka khem, ka khñiot, ka sa pyllait.
Ka khat da ja shi pliang palat.

9. *Polysyndeton* ne ka *Jingkren pyniasnoh* : Ha kane rukom kren la shu pyndonkam kai, kum ban ong, ïa ki konjongshon ban kham pynshoh jingmut shuh shuh bad ka ïapyrshah ïa ka *Asyndeton* haneng.

La'n leit ym lah, u syntuid ki kjat ;
La'n peit kam shah, u kyrjuid ki khmat.
La'n shong u phot, *la* un thiah u tuid.
Te tyrkhong u pdot, bad umbiah u nguid.

Ba ngam don buit, *lymne* ktien, *lymne* dor,
Lymne jingleh, *lymne* jingnang, *lymne*
Ka bor kren ban pynkhih ïa ka snám ki briew.

Ne kum Syiem Saul ba sum tang lap,
La u pyrsa-kurim ban ïap ;
Ne, kum u Syiem Jeroboam
Ba'm lah ring shuh la kti waitlam ;
Ne, kum u Syiem Tibet shisien
Hana i'u Sadhu Sundar Singh

Ne kum ki Syiem Gog bad Magog
Na shyllangmat u Syiem ka Hok,
Ban thungkhongpong shapoh dujok.

Hangta ki Syiem jong ka pyrthei,
Kiba khraw-batri *bad* ki len-blei,
Ki rangbah *bad* ki nongïalam,
Ki riewspah, *bad* riewbat-waitlam,

Ki mraw *bad* ki shakri kumjuh ;

10. *Anaphora or Epanaphora* ne ka *Jingkren ban ha khmat* :— Ha kane ka rukom kren la ïai ban búnsien ïa ka ktien ne jingong ha kaba sdang jong ka jingkren.

Kiwei ha krem ki dem kum ki phuin ;
Kiwei ha synrang maw ki rieh,
Kiwei ha dieng ki kynshah la ki khlieh,
Kiwei ki ïaid, phar rymphat ki jhich.

Ko Lyer — "Ban im namar ka Ri."-
    Sa shisien pat to beh ha ngi
Sa shisien pat ka Suiñ kan sngur,
Sa shisien pat kin paw ki Khlur,
    Lurmiet hadien un long Lurshai
Sa shisien pat un paw u Bnai.

Ngan leit sha Ri Sohra ban kiew sha ki Lúm,
Ka Ri u Tiew Sohkhah, u Tiew Pawang-lúm ;
Ka Ri jong ka Simpieng, *Ka Ri* u Kaitor
Ka Ri ka Jingshynrang, *Ka Ri* ka Akor.

Suk kiba duk ha ka mynsiem ;
Naba jong ki long ka hima ki bneng.
Suk kiba sngewsih ;
Naba yn pyntngen ïa ki.
Suk kiba isnei ;
Naba yn isnei ïa ki.

Ha hynñiew sien U thaw pyrthei-bneng ;
Ha hynñiew kyrwat khún Kaiñ kin shah-sneng ;

Ha hynñiew sien ki synreit ñiangthohlieh ;
Bad ha Jaka Jyntang Tam b'la buhrieh ;
Ha hynñiew dieng sharak U pynïeng ;
Hynñiew ki khlur kti kamon U deng,
(Ki *hynñiew* Angel ba don barobor).
Hynñiew turoi ki put tang dei por ;
Hynñiew Mynsiem ba hajan U ñiewkor ;
Hynñiew pyrthat babyrthen donbor ;
Hynñiew long u dak ba don da ka dor.

11. *Epistrophe or Antistrophe* ne 'ka *Jingkren ban ha bakut* :— Ha kane ka rukom kren la ban búnsien ïa kajuh ka ktien ne jingong ha kaba kut jong ki jingkren kiba búd shadien.

Katba *nang* theh, *nang* jaw, *nang* lait.
Spah ruh ka tuid, *nang* kie, *nang* hiar.

Don ba khot kiaw *ïa i nga kynmaw* ;
Ne kwah dei kthaw *ïa i nga kynmaw* ;
....
Tang háp lap-praw *ïa i nga kynmaw* ;
Bneng tang shu rngaw *ïa i nga kynmaw* ;
....
Tang jia mynsaw *ïa i nga kynmaw* ;
Ne khie jem-daw *ïa i nga kynmaw* .

La kti dap lin U plie,
Bad U synshar marwei hi ;
Namar, ki jingisnei jong U
Kin neh skhem, kin ym ju duh.

Da la khmat isnei U khmih,
Ha ngi haba long rangli
Namar, ki jingisnei jong U
Kin neh skhem, kin ym ju duh.

Na Riwar u ngap u kiew
Bad u rung hapoh syntiew,
Sawdong jong ki ruh u rwai,
Namar myñta la Synrai.

Thapbawa ruh ki ïathaiñ
La ki jár ban ïoh tong skaiñ,
Mynmiet ki trei shaïa shai,
Namar mynta la Synrai

Jingphohsniew ka ïoh thiah jai
Kum ka Tdem Nohkalikai,
Ne ki Wahrupa bajngai.
Namar mynta la Synrai ;

12. *Ellipsis* ne *Jingpynjah ktien* : Ha kane ka rukom kren la pynjah ne ichnoh ktien khnang ban pynsngewtynnat ne ban kham shoh jingmut.

Ka Shkor u Briew—u Mawsawa—

Ka Sngi bashai—Pyrthei Mariang.

La pher u Dkhot—kawei ka Niam ;
Ka Shad ka Kmen—shirong ka Riam.

Ha ïing i Mei—khapiah khadain

Ki Shyieng Rakot—u Mawramsong.

U Blei ka Hok—"Khyndai ha jrong"—
Ka dei "Ka ktien u Ñii u Kong" :
U Briew—artet u leit sha Bneng,
U Rngiew—arsut Khyndai Pateng.

13. *Tautology ne Jingkren bún ktien* : Ha kane ka rukom kren la pyndonkam ar tylli ne kham palat ki ktien ne jingong, kiba ïakit jingmut lang katjuh katjuh tang ban shu pynskhem ne pyṇkhlain shuh shuh.

Ki *rep* ki *riang*, ki *thung* ki *thiew*.

Na khmat jong ki ym don ba *kah*,
Ne *wit*, ne *khang*, ne *ker*.

Ngi *tha*, ngi *twad*, ngi *swait* pynper
Sha ba'm lah kot-bor shuh.

Kumjuh u briew u tang la ïap
Ka met ka *phret* ka *pra* .

Ki ba'm ju ïa-*ithuh ithaw*
La *khmut* ne *khmat*, ne *shnong* ne *thaw*.

"Nga ïeng ka *beh* ka *tur* ka *sympat* ka *kawiat* ïa u *ksuid* u *khrei* uba *khang* uba *kah* uba *wit* uba *wa* ïa ka *lynti* ka *syngkien* ban leit ha ka *niam* ka *rukom* ka *kmie* ka *kiaw* phui."

Ki samla ki ïeng buk, ki *tynruh* ki *tyndung* ïa ki *kyndong kynhoit* baroh bad ka *dumok kamok*, ka *kynphui ka kynha* ka ba'm *thikni thikna* shuh, ki beh shaduh bar ka shnong lai sien.

14. *Pleonasm* or *Redundancy* ne ka *jingkren ban talba* : Ha kane ka rukom kren la pyndonkam ktien tam shuh shuh ki ba'm shym da pynheh tói ne pyniar tam ci ei shuh ïa ka jingmut da kaba leh kumta bad ïa ki ktien ruh la buh pajih kawei na kawei pat bad ki shu ïai ban ïa ka jingmut da kaba ïai ban kumta ha ki jaka baïapher—

Nga la da *ïohi hi* ïa kata da la *ki jong ki khmat*.
U la *peit sniew* ïa nga da ka *khmat kaba i-suba*.
Ki la jubab *kloi* ïa ka shithi jong nga *khlem pynslem shuh*.

U la bat kynti *lut* ha lade ïa ka jingkhaiï *baroh kawei*.

Baroh baroh ki ïaleit *lut* sha ka jingleit khmih kai.

Ka la *sdang kem iong rein* ba ka sngi ka *sa ban sep noh*

Ynda u *kew* u bym ju *kew*
Baroh kin peit seh, dngang.

U slap te u la *hap*, bad ki wah ki la *ïashlei*, bad ki la *ïabeh* bad ki la *shoh* ïa kata ka ïing.

Namar nga la *thngan*, te phi la ai ia nga ban *bám* ; nga la *sliang*, te phi la *ai dih* ïa nga ; nga long *nongwei*, te phi *la khot lem* ïa nga ; *balyngkhuit*, te phi la *pynkup jaiñ* ïa nga ; nga la *pang*, te phi *la wan sumar* ïa nga ; nga la long ha ka *byndi*, te phi *ïawan* ha nga.

Kiei kiei ki *bashisha*, kiei kiei ki *badonburom*, kiei kiei ki *bahok*, kiei kiei ki *bakhuid*, kiei kiei ki *ba-itynnat*, kiei kiei ki *badei ïaroh* ; lada don kano kano ka *jingbha*, bad lada don kano kano ka *jingïaroh*, to phin ïapyrkhat ïa kine kiei kiei ruh.

(VII). Ka Rukom jied, Khar ne tám Ktien ki ban Shoh Pynsngewtynnat ïa ki Shkor bad Jingmut Jingpyrkhat

1. *Barbarism* ne ka *jingshim ktien nongwei* : Kine ki long ki ktien ba shim kylliang na kiwei pat ki ri ne jaka jong ka pyrthei.

"*Aste Kariwan* !" ong u John !
Shano yn "*Aste*" pat !

"U kit sisa u pynher *res*,
Shi hajar *pound* ka Thong."

U *Kallendar* u shaïong ngain,
Kumno u *Bhai* kumthie !

Kum *Babu* "*Booked*" sha Pakhana,
Ban khie step um salia.

U ngongñiah ut u la pyrta jam, " *Ruko, Ruko* !"

"Phin leit shong kali kai kane ka step, *hajur* ?"

"Phi koit phi khiah bha, Gulabpi *Bibi* ?"

"Shah-shkor ïa nga, ko *miss* babha."

Naba baroh ki nongthoh kot jong phi ki ïamynjur lang ba *ipse* ka mut *ma u* : te, ym dei ma phi *ipse*, namar dei ma nga *ma u*.

2. *Provincialism* ne ki ktien ba pyndonkam sha nongkyndong ne ha ki jaka baïapher ïapher jong ka Ri.

Ka *Bhor-Hala* (ka bha halor). Ka *Snoh-Hapiew* (Ka sniew hapoh). U *kew* u bam ju *kew* (kiew). *La kniat syntan u warai* (la pang jur u syngkai). Ka *mar-iiung* (tnga). *Chilonghih* (eit-wieh). *Pyrnon* (ka jyngkieng nohtah). *Sangam* (jaka kynjah). *Ksir* (ksiar) ; *Khyllud* (thei-lud); *bieij-sian* (u riewlehbieij hajrong, sianti hapoh). *Toh-toh u toh ym toh uwa toh* (teng-teng u motor um long uba tat).

3. *Neologism* ne ki *Jingthaw ktien thymmai* :— Kine ki long ki ktien ba dang pynmih bad thaw thymmai.

Smuk (smoke). *Inbait* (invite). *Sirios* (serious). *Stail* (style). *Petikod* (petty coat). *Blaws* (blouse). *Shabas ! Shawas !* u *Eire*. *Pandemonium*. U blei *Mamon*. U *Braw*. U *Aiuma*.

4. *Slang or Vulgarism* ne ki *Ktien khlem-akor* :- Kine ki ktien ki long kiba pyndonkam tang haba ïakren lok kren jor.

Shi phi *tmoh* (lok). Shi phi *tmaiñ* (lok). Ka *khun ka*. Ka *ban shot*. Ka *suwor*. Kein pha, *tun*. Balei *lih* me leh kumne ? *Shum* ! *Jahare* ! *Shuh-ha hep* ! Shano *ka* phin ïaleit ? La jia aïu, *jo* (lok) Wa ! i *kynum* phi wan poi mynno shane ? Jia, *la khuid* !

5. *Malapropism* ne *Jingpyndonkam ktien bakla* :— Kine ki ktien ba pyndonkam bakla ïa kawei ha ka jaka kawei pat.

Bit-nám, shong-hok, dei-hok.

Kyrkoh, kynkok, risa, kynha.

Kyrthiaw (ksai), *Jyrthiaw* (tmaiñ).

Kalaiñ (wait), *talaiñ* (tdong).

Donnám (babha), *budnám* (sniew.)

Lynñiar, kyang, pyrta.

Lulia, lushia, buid-ti.

Pharshi, phawar, phawer, pharep.

Pynngam, pynháp, pynnoh, pdem, wieh.

Tán, patán, ring, paring, pajut, kynjut.

Khwai, khwán, khwain, khwoh, woh.

Thúd, thwet, wad.

Suwan, syrtok.

Paidbah, paidlang, paidkhleh, paidkar, paidbhur.
Thawsha, thawnang, thawlir, thawdur, thamula.

6. *Solecism* ne *jingpyndonkam* kulmar ïa ka Grammar ne ïa ki ktien tymmen.

U ïoh ka jingsuk ha ban da *suwan.*

Mynno u la leit sha *ïing ki briew* ?

Shano phi wan, *nangno* phin leit ?

Rta jong ka ka *khem* bad *khim.*

Kumno phi *koit* ?

Khie leit *biang* ho !

Wat *nym* leh kumto.

U *khlem* shym leit.

7. *Archaism* ne ki *Ktien rim Ktien hyndai* ba'm pynleit kam shuh.

Angret (u dukhi-khait). *Engrej* (English), *Lukiar* (ki shipai Gurkha—na ka jingong "*look here.*")

20. Namarkata u *sing* na khlaw un *pynïap* ïa ki,
U *suri* ki por miet un *lute* ïa ki,
U *labasa* un *ap* ïa ki shnong jong ki,
Ia uwei uwei baroh uba leit mih noh nangto,
Yn *patar* lyngkhot lyngkhai.
(*Asyndeton* bad *Tautology*).

21. Ngan pynlong ïa ki ktien jong nga ka *ding* na ka shyntur jong me, bad ki *dieng* ïa une u paidbah, bad ban bám duh ïa ki. (*Metaphor*).

22. Uba don ki *khmat*, to un *ïohi*
Uba don ki *shkor*, to un *ïohsngew*.
(*Redundancy*)

23. Nga la pynlong ïa me ka *kut*,
Ka *kut baskhem* hapdeng ki paidbah jong nga
(*Metaphor*)

24. Ki la ïaid *dadien* bad *ym sha khmat*.
(*Antithesis*).

25. *Lymne* kim shym la *sngap* ïa nga,
Lymne pyndem ïa *la ki shkor*.
(*Polysyndeton, Tautology*.)

26. Shisha ka *thring* ha bneng *ka tip* ïa la ka somoi ba la buh ; *bad* ka lyngdkhur *bad* ka lyngtait *bad* u sim-puh-dohkha ki sumar ïa ka por ka jingwan jong ki. (*Polysyndeton*).

27. A, ba ka *khlieh* jong nga kan da long *ki um*, bad ki *khmat* jong nga ka *pukri* ki ummat.
(*Metaphor*).

28. Ki pynkdor ïa la u thylliej *kumba* u la long ka ryntieh jong ki ïa ka jinglamler. (*Simile*).

29. U *thylliej* jong ki u long u *khnam* bapyniap. (*Metaphor*).

30. Naba ka *jingiap* ka la kiew sha ki jyngkhanglit jong ngi, bad ka la rung sha ki ïingbah jong ngi. (*Personification*).

31. Naduh u *prophet* wat haduh u Lyngdoh uwei uwei baroh u leh shukor. (*Neologism*).

32. Uba don ki *shkor* ban sngew to un sngew. (*Metonymy*.)

33. "A, ka jingkren-ibeiñ," ka la ong; "kata ka ong ka kyrteng ksew ba dei na ka bynta .... O, ém phi." (*Aposiopesis*).

34. *Ka jingaidaw ba pha pynslem* ha kane ka jingpynlat por ka *kham slem* ban ïa ka jingïathuh ba ba *pha ai daw*. (*Chiasmus*).

35. Ka shun ruh *ym pat pei, la paw* pen ryngkew. (*Antithesis*).

36. Bad ka met ka phad, *la ym dei ban da iakren than eh, pynban ym ïalah nujor*. (*Paraleipsis, Innuendo* ne *Insinuation, Litotes*).

37. "Te khie mynta sha *krem* u phadar Lorens," la ong ka kongsumar, "hangta u ap u *tnga* bad phi u *ban sa ïabia*." (krem—*Metonymy*). (Tnga—*Prolepsis* ne *Anticipation*).

38. Kine ki *jingpynkmen bajur* ki don ki *jingkut bashyrkhei* (*Epigram*).

39. Kaba *stet than* ka poi tuiñ-tuiñ kum *kaba suki than*. (*Epigram*).

40. Me la ïakajia bad u briew ha surok namar u leit pynkyndit ïa u ksew uba shoh samthiah ha ka *sngi*. (*Metonymy*).

41. Ha khmih, ngan *jynrat* ïa ki na ki ri jong ki.
Te ngan *rat* noh ïa kata ka jaitbynriew.
(*Synedoche*).

42. Ki kada khlaw ki la ïeng ha ki lúm *balyngki*.
(*Personal Metaphor, Hypallage*).

43. "Ngi *la dep* katto, ko thei ! ngi *la dep* katto ! Ani wow, ka apot aïu sat kat kane !" (*Prolepsis*), *Exclamation*).

44. Phi wat *sngewnguh bamsngewnguh* ïa nga lymne wat *sarong bamsarong* ïa nga. (*Oxymoron*).

45. Phi wat *kren*, wat *jubab*, wat *ang shikyntien ruh*. (*Climax*).

46. Mynta nga ïohi ba kane *kawei* ruh *ka la bun than eh*. (*Epigram*).

47. *La* mynsngi *ne* mynmiet, *la* poi somoi *ne* ym dei aïom, *la* trei *ne* ïalehkai, *la* marwei *ne* haba ïalang, shu ka jingkhuslai jong nga ka la ïai long *kumno ban pynïohbriew*. (*Polysyndeton, Redundancy* bad *Euphemism*)

48. Ki *jingshlei-um* kin *thap kti*
Bad ki *lúm* kin *rwai* lang namar *ba kmen*.
(*Peronification, Pathetic Fallacy*).

49. *Um* man *khih* wat iwei ruh i ñiuh-kjat. (*Litotes*).



